

glasilo
rudarsko
elektroenergetske
kombinata
zasavje

Celje - skladišče

D-Per

539/1978

1119782146,6

OSREDNJA KNJ. CELJE

COBISS o

junij 1978

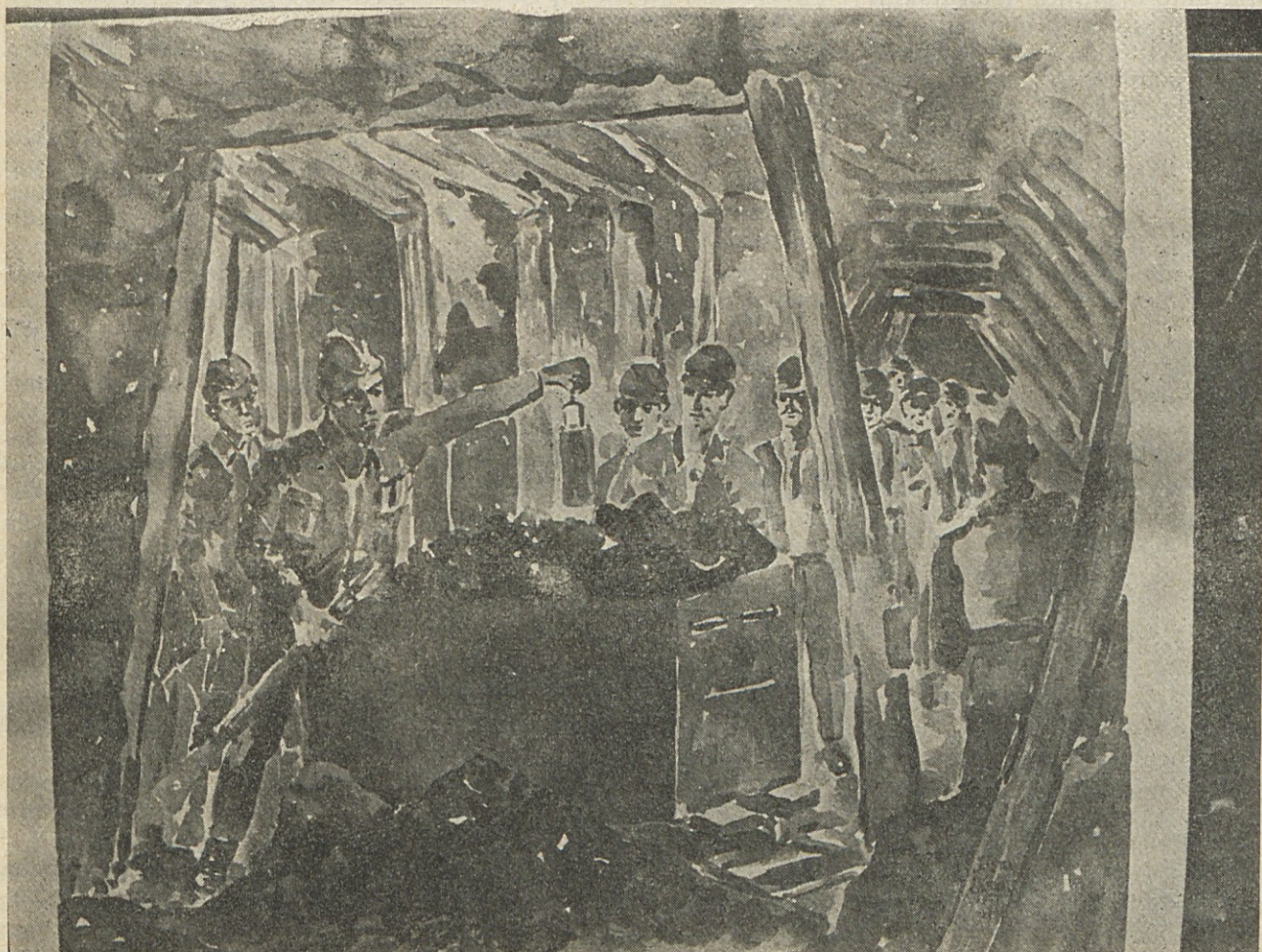
leto XIV

št. 6

srečno

OB PRAZNIKU SLOVENSКИH RUDARJEV — 3. JULIJU, ČESTITAMO VSEM RUDARJEM
IN OSTALIM DELAVCEM VSEH TOZD IN DELOVNIH SKUPNOSTI RUDARSKO
ELEKTROENERGETSKEGA KOMBINATA ZASAVJE!
ČESTITKE VELJAJO TUDI VSEM DELAVCEM — UDELEŽENCEM NOB,
OB DNEVU BORCA — 4. JULIJU!

Samoupravni in poslovodni organi ter družbenopolitične organizacije REK Zasavje

Partizani v jami Ojstro v Hrastniku, Ivo Špitaler, akvarel, 1944.

Ob dnevu rudarjev 78!

Tudi letos bomo člani kolektiva REK Zasavje svečano proslavili 3. julij — Dan rudarjev. To je dan, ko se slavnostno in ponosno spominjamo naše zgodovine, v kateri je zmagal pravični boj delavskega razreda, boj v katerem imamo tudi rudarji levji delež. Prav zato ga proslavljamo z vso tradicionalno zvestobo in ponosom, saj ta praznik simbolizira tisoče in tisoče trpljenj in zmag naših rudarjev.

Ob njem se spominjamo, da smo si družno priborili vse to, kar je bistvo in potreba našega vsakdanjega življenja, vse tisto o čemer je bilo v preteklosti le sen. Toda danes sami upravljamo, danes odločamo o svojih rezultatih dela, skratka vplivamo s svojim delegatskim sistemom na vseh področjih samoupravljanja. Resda še ne povsod učinkovito, toda zavedamo se, da je cilj naših prizadevanj doseči nekaj boljšega, ker bomo kot tradicionalno revolucionarno jedro delavskega razreda, preko našega sindikata in ZK z vso skrbnostjo mladega rodu dosegli to, kar še danes nismo. Naš cilj pa je, da si

s tem ali onim načinom izberimo svoj boljši, jutrišnji dan.

Bistveni preobrat v našem sistemu smo naredili z našo reorganizacijo v letošnjem letu, od katere veliko pričakujemo, predvsem to, da bo vsak delitisto, kar je ustvaril. Tako smo ustanovili štiri delovne organizacije, ki tvorijo SOZD REK Zasavje. Kot največja je delovna organizacija ZPT, ki jo tvorijo 12 TOZD in tri delovne skupnosti pomožnih dejavnosti, razdeljene po področjih Hrastnika, Trbovelj in Zagorja, kar pa še ni končna reorganizacija in jo bo potrebno dograjevati. Potrebno bo doseči, da se dejavnosti, ki imajo svoj vir dohodka s prodajo izdelkov ali pa opravljajo dela za druge TOZD, organizirane pa so v pomožnih službah, povežejo skupaj na vseh področjih in naj ustanovijo svoje TOZD ali celo delovno organizacijo, kar je po zakonu o združenem delu možno in potrebno za razvoj posameznih dejavnosti in služb in ne bodo procentualno vezani na TOZD proizvodnjo premoga.

Reorganizirale pa so se tudi družbenopolitične organizacije.

Tako imamo vsaka TOZD svoje osnovne organizacije, ki so preko svojih delegatov povezane v koordinacijo v DO in v SOZD, predvsem sindikalna organizacija, katere delovanje in vloga je opredeljena v ZZD in naših samoupravnih aktih.

Komunisti delujejo v osnovnih organizacijah ZK, ki so direktno povezane z občinskim komitejem ZK. Delovanje članov ZK poteka predvsem znotraj TOZD v DPO in samoupravnih organih. Zelo veliko pa bo še potrebno narediti za povezavo družbenopolitičnih organizacij v TOZD in krajevnih skupnostih, kajti vse potrebe občana in delovnega človeka se ne kažejo le v TOZD, pač pa bo potrebno določene družbene potrebe urediti v krajevni skupnosti in občini. Tu imam v mislih komunalno urejanje, stanovanjska vprašanja, socialno skrbstvo, itd.

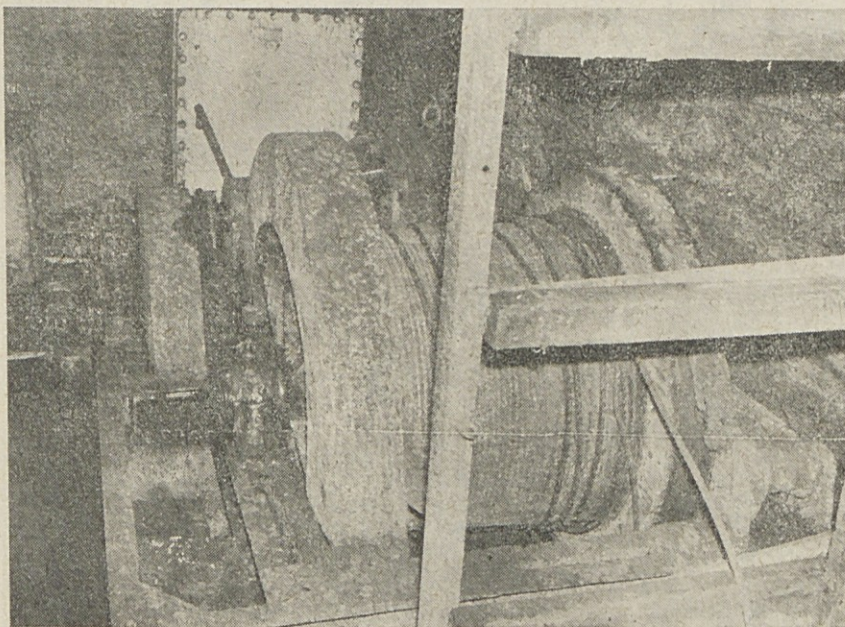
Za nadaljnji obstoj rudnikov in rudarjev pa bo potrebno nujno modernizirati v taki meri, da bo zagotovljeno rudarjem varno in lažje delo z moderno mehanizacijo, katerega bodo lahko opravljali do upokojitve. Rudarskemu poklicu je treba ustvariti take dohodke, da bodo v zadostni meri vplivali na priliv rudarjev. Predvsem pa bo potrebno doseči, da bodo šli rudarji v zasluženi pokoj s primerno pokojnino ustrezno rudarskemu poklicu, da bodo brezskrbno uživali zasluženo pokojnino, in da po upokojitvi ne bo potrebno iskati dodatnega zaslužka.

Vse družbenopolitične organizacije podpirajo tako akcijo, s katero si bomo ustvarili svoj boljši jutrišnji dan.

Vsem rudarjem REK Zasavje čestitamo k rudarskemu prazniku 3. juliju!

Vsem želimo še veliko uspeha v njihovem nadaljnjem rudarskem poklicu!

Alojz Božič, predsednik
OOS TOZD P Trbovlje

Motalo nad vpadnikom zvezno — III. obzorje — Jama Ojstro.
(Foto A. Bergant)

Tovarišice in tovariši, delegati XI. kongresa ZKJ!

Komunisti, delavci, rudarji Rudarsko elektroenergetskega kombinata Zasavje Trbovlje, smo se zbrali na zborih delavcev, od koder pošiljamo kongresu iskrene pozdrave in najboljše želje za plodno delo.

Uspehi, ki smo jih dosegli v letih, ko smo uresničevali sklepe X. kongresa ZKJ potrjujejo avantgardno vlogo zveze komunistov v naši družbi in tudi spoznanje, kako jo delavci potrebujemo. Prepričani smo, da se bodo delegati na XI. kongresu ZKJ dogovorili in ugotovili kaj vse moramo še storiti, da bodo delavci svobodno, samostojno in samoupravno odločali o pogojih in rezultatih dela, o vsem tistem, kar mora vsebovati naša samouprava.

O pripravi na XI. kongres smo še enkrat pregledali naše delo, da bi preverili vse kar smo v teh letih storili, da bi izbojevali resnično delavsko oblast ob uresničevanju določil ustave in zakona o združenem delu.

Prizadevali si bomo, da bomo tudi po XI. kongresu ZKJ zastavili vse svoje moči za uresničitev ciljev, tistih ciljev, ki jih je načrtala in izbojevala revolucionarnost z ZKJ in tovarišem Titom na čelu.

Trbovlje, dne 20. 6. 1978

Rudarji — delavci
združeni v delovni organizaciji
REK Zasavje Trbovlje

Pogovor z delegatom za XI. kongres ZKJ

Stroji prepočasi prodirajo v rudnike

Stabilnejši, skladnejši in hitrejši gospodarski razvoj v prihodnje je misel iz kongresnih dokumentov, ki je posebej pritegnila Ivana Grobina, rudarjatesarja v jami Kotredež rudnika Zagorje. Za seboj ima 20 let delovnih in političnih izkušenj v rudniku. Za delegata na 11. kongresu ZKJ je bil izvoljen v zagorski občini.

»Rudarski poklic še zmeraj ni privlačen. Delo je težko in nevarno. Vemo, kakšne so razmere v naših jamah. Tudi nagrajevanje ni primerno. Od 30, 40 fantov, ki se šolajo za rudar-

ski poklic, ostaneta pri nas dva, morda trije, ostali gredo drugam.« Ivan Grobin govori po domače in z besedo seže v bistvo problema. Pravi, da so pred kakim letom in pol v jami Kotredež dobili odkopni stroj, ki se je dobro obnesel, rudarji, so bili zadovoljni in poznali so se učinki. Zdaj je pokvarjen in rudarjevo delo je spet klasično in terja več telesnih naporov. »Mehanizacija prepočasi prodira v jame. Ali ni denarja ali se vleče pri dobavah; tisto, kar imamo, pa je že iztrošeno. Če bi bili bolj mehanizirani, pa če bi tekla pripravljala dela tako, kot je treba, bi bilo več premo- ga. Vsaka tona na separaciji je

za nas dohodek in več ali manj nakopanega premoga se pozna tudi v plačilni kuverti.«

Ivan Grobin je kritičen. Ne išče v vsaki stvari senčnih strani, toda želi, da bi se povsod spreminjalo na bolje, v jami, v politični aktivnosti.

»Pred dvajsetimi leti, ko sem začel delati v rudniku, je bilo v dva tisoč članskem kolektivu 300 članov ZK. Mnogo jih je šlo v pokoj, priliv mladih rudarjev pa je premajhen. Naša osnovna organizacija ZK v jami Kotredež šteje komaj 17 komunistov in glas naše organizacije se premalo sliši. Premalo je med komunisti strokovnih delavcev. V zadnjem času pa smo se končno boli povezali s sindikalno organizacijo.«

Grobin je k temu dejal, da se slabost v delu njihove OO ZK in tudi nasploh v partijskem delu kaže v neizpolnjevanju oz. prepočasnem uresničevanju sklepov: »Komunisti se sestajamo, dogovarjamo, oblikujemo in pišemo sklepe. Premnogi ostanejo na papirju ali jih ponavljamo. Ljudje to vidijo in po tem ocenjujejo naše celotno delo, pa čeprav marsikje dosti naredimo. Prepogosto tudi dovoljujemo, da za neuresničen sklep ni nihče odgovoren. Tu bomo morali narediti red.«

Ivan Grobin je na vprašanje, kaj najpogosteje razburi delavce tudi do te mere, da prekinejo delo, odgovoril: nagrajevanje in slabo obveščanje. Prvo in drugo je pred meseci vplivalo, da so rudarji nočne izmene v jami Kotredež za krajši čas prekinili delo. Takim prekinitvam bi se dalo izogniti, pravi Grobin. Morali bi sistem nagrajevanja izpopolnjevati, da bi vsak rudar ob koncu šifra vedel, koliko je zaslužil ta in ta dan: »Tako bi vsak delal z večjo voljo, ne gre pa vkup, če več delaš in manj zaslužiš.« In če gre pri tem še za slabo ali pozne informiranje, je nezadovoljstvo tu. Hudo kri povzročajo tudi razlike, ko drugje za manj dela in ob boljših delovnih razmerah dobivajo višje osebne dohodke.

P. B.

Program proslave dneva rudarjev

Delavski svet SOZD REK Zasavje je na svojem 2. zasedanju dne 13. junija 1978 sklenil, da bo na ravni SOZD REKZ potekala letošnja proslava dneva rudarjev v Trbovljah. Potekala bo v soboto, 1. julija 1978 pred domom Svobode Dobrna v Hohkrautovi koloniji.

Okvirni program osrednje proslave obsega naslednje točke:

— ob 8,30 bo odprta v likovni galeriji Trbovlje v Delavskem domu, samostojna likovna razstava treh članov RELIK-a — Jerneja Krežeta, Ernesta Špilerja in Ivana Žgalina; ob tej priliki bo izveden krajši kulturni program;

— od 9,30 do 10. ure krajši promenadni koncert delavske godbe Trbovlje, pred domom Svoboda Dobrna;

— ob 10. uri bo pričetek osrednje proslave pred domom Svobode Dobrna v Hohkrautovi koloniji. Proslava obsega naslednje točke:

- Internacionala — godba in pevski zbori;
- uvodni — pozdravni nagovor predsednika koordinacije osnovnih organizacij sindikata REKZ Janita Semeta;
- položitev venca pred spomenikom padlim članom kolektiva v NOB;
- slavnostni govor podpredsednika skupščine SR Slovenije Jožeta Globočnika.
- Rado Simoniti: Slavnostna pesem — godba in pevski zbori;
- objava prejemnikov letošnjih jubilejnih nagrad;
- objava in podelitev za osvojene tehnične izboljšave;
- objava in podelitev priznanj članom jamskih reševalnih moštvev;
- Rado Simoniti — Mile Klopčič: Delu čast in oblast — godba in pevski zbori;
- objava rezultatov in podelitev pokalov športnim eki-

Jasna stališča

Sekretar izvršnega komiteja predsedstva CK ZKJ, Stane Dolanc, je pred 11. kongresom ZKJ v intervjuju za »Medjunarodno politiko« govoril o temah, o katerih so nato razpravljali na kongresu.

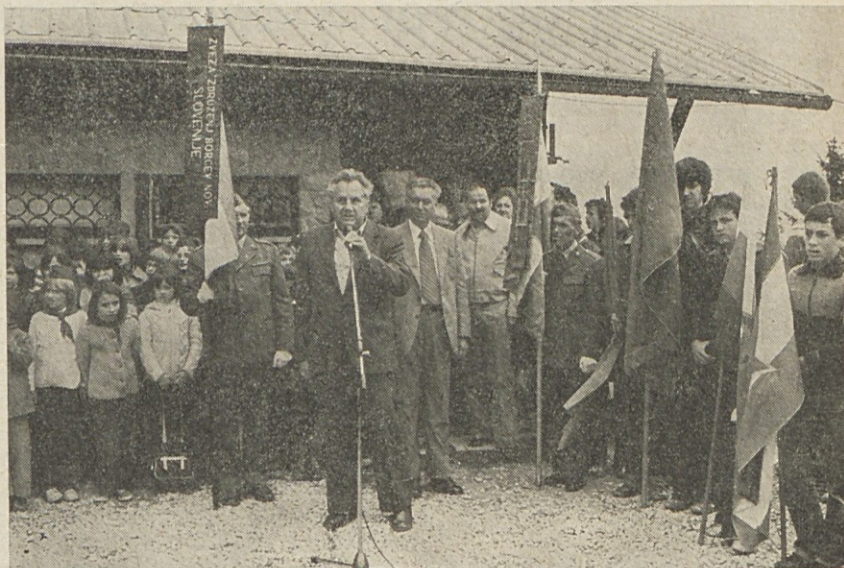
Jugoslavija je zaradi svoje notranje enotnosti, družbenega napredka in svoje neodvisne ter neuvrščene politike med najbolj stabilnimi državami na svetu.

Socialistično samoupravljanje je postalo življenjska potreba, politična opredelitev in največja pridobitev delavskega razreda, delovnih ljudi in občanov naše države. Zato je povsem razumljiva in opravičljiva izredna občutljivost in pripravljenost naših ljudi, da se odločno uprejo vsem, ki bi na katerikoli način poskušali ogroziti naš socialistični samoupravni razvoj.

Pridobili smo si veliko izkušenj in zdaj imamo možnost, da na 11. kongresu ZKJ natanko opredelimo naloge in smeri akcije. Njih vsebina in smisel je v izgradnji takšnih odnosov, ki bodo lastno delo svobodnega delovnega človeka, ki na temeljih družbene lastnine proizvajalnih sredstev, združen z drugimi delovnimi ljudmi, svobodno dela in ustvarja.

ZK bo poglobitveno pozornost namenila razvoju in funkcioniranju družbenoekonomskega in političnega sistema v celoti, še posebej pa doslednemu uresničevanju pravic človeka kot svobodnega proizvajalca, ustvarjalca in samoupravljalca.

Jasno je, da v sedanji fazi razvoja ostreje kot poprej zastavljamo vprašanje — kako mora delati in kako se mora obnašati ZK kot politična organizacija, kako naj se obnašajo in delajo njeni člani, komunisti.

28. maja 1978 se je tradicionalnega partizanskega pohoda na Vrhe udeležilo veliko število občanov iz Trbovelj. Udeležence je pozdravil Ado Naglav, predsednik ZZB NOV in Lojze Ribič, predsednik okrožnega odbora bivših aktivistov OF za Zasavje.

(Foto M. C.)

Jugoslavija se z razvojem socialističnega samoupravnega sistema, kot univerzalnega sistema naše družbe — to lahko poudarimo z zadovoljstvom in ponosom — bliža takšni stopnji razvoja družbene zavesti in družbenih odnosov v celoti, da imajo naši ljudje vse bolj oblast in svobodo v svojih rokah.

Predsedstvo ZKJ je spoznalo, da množica interesov izhaja iz strukture družbe, iz njene demokratičnosti, iz dejstva, da različni subjekti družbe izražajo različne interese, ki pa so vsi samoupravni in socialistični, kar je za nas najpomembneje.

Nenehno moramo iskati tisti interes, ki je v danem trenutku najbolj upravičen, njega uresničitev pa najnujnejša in najpotrebnejša oziroma najbližja splošnemu družbenemu interesu.

Kongres bo kljub znanim stališčem jasno opredelil odnos do vseh temeljnih dogajanj v mednarodnih procesih.

Opredelil bo stališče o razmerah v mednarodnem delavskem gibanju, izhajajoč iz izhodišča, da odnosi med partijami in gibanji vsebolj temelje na načelih samostojnosti, nevmešavanja in odgovornosti pred svojim delavskim razredom in narodom.

ZKJ se bo še naprej zavzemala za krepitev neodvisnosti in samostojnosti partij ter za demokratična načela v odnosih med partijami.

ZKJ bo tudi v prihodnje proti vsaki ekskluzivnosti, etiketiranju in arbitražnim odločitvam, proti temu, da bi izkušnje pri izgradnji socializma doma kdorkoli razlagal za vse splošno veljavne.

ZKJ se bo zavzemala za to, da bi se uveljavila enakopravnost poti in oblik boja za socializem, kar prispeva k hitrejšemu in bolj popolnemu razvoju marksizma in socializma v svetu.

pam za dosežene uspehe v posameznih disciplinah;

— Radovan Gobec — Jože Skrinar: Dvigni se prapor — godba in pevski zbori;

— objava rezultata natečaja za najboljše mladinske prispevke na rudarsko tematiko — prebere Janez Oberžan;

— Jože Skrinar: Rudarska zastava — godba in pevski zbori;

— zaključna beseda in pozdravna brzojavka maršalu Titu — Jani Seme;

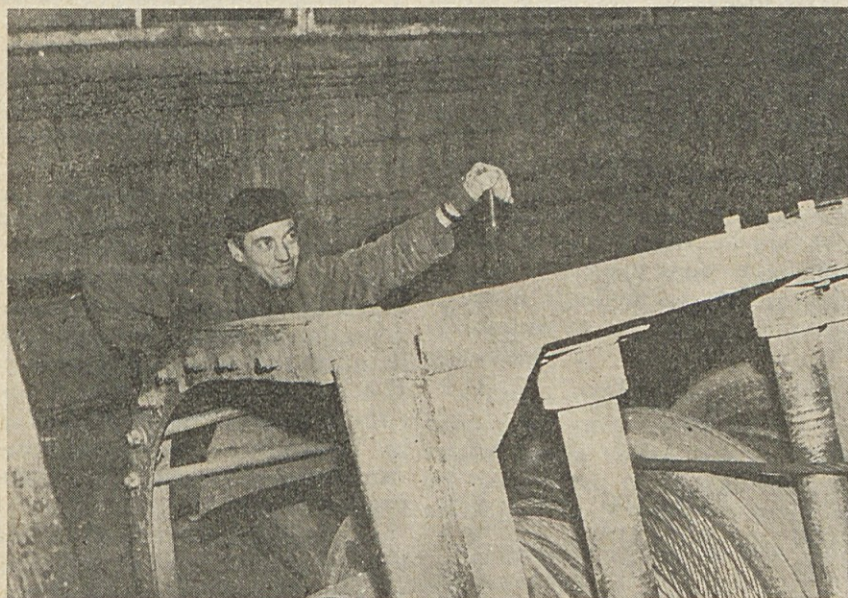
— delavska godba bo zaigrala koračnico.

Po končanem delu proslave bodo pooblaščen predstavniki vseh TOZD in DS skupnih služb, podelili članom kolektiva jubilejne nagrade in druga priznanja na posebej označenih mestih v okolici doma Svobode Dobrna, nato pa bo sledilo tovariško srečanje vseh članov kolektiva in gostov. Na tem srečanju bo sodeloval zabavni ansambel Jantar, sekcije Svoboda Dobrna.

Pri izvajanju kulturnega dela programa bodo sodelovali: Delavska godba Trbovlje, moški pevski zbor Zarja in mešani zbor Slavček Svobode Center ter mešani pevski zbor Svobode II Trbovlje. Godbo in zборе so pripravili za to proslavo dirigenti: Miha Gunzek, Richard Beuerman, Jože Skrinar in Stane Ponikvar.

Scenarij in režijo kulturnega programa ima na skrbi Jože Skrinar, organizacijo pa posebni odbor za pripravo in izvedbo proslave ob dnevu rudarjev, s sodelovanjem predstavnikov TOZD in družbenopolitičnih organizacij; tehnično pripravo celotne priprave pa ima na skrbi splošni sektor DS SS REKZ in rudnik Trbovlje ter RŠC.

Udeležence iz Hrastnika in Zagorja bodo vozili v Trbovlje in nazaj posebej naročeni avtobusi. Proslave se bodo tudi letos udeležili številni gostje iz Zasavja, Ljubljane in drugod.

Skraperist pri deponiji premoga v Termoelektrarno.

(Foto S. Weiss)

Za tovariško srečanje prejme vsak udeleženec proslave ustrezno nakazilo za malico.

Vabimo vse člane kolektivov vseh TOZD in delovnih skupno-

sti REKZ ter njihove svojce in druge občane, da se v čimvečjem številu udeleže letošnje proslave dneva rudarjev pri REKZ.

PRAZNOVANJE OBČINSKEGA PRAZNIKA OBČINE HRASTNIK

Izpolnjevanje delovnega načrta od 1. I. do 15. VI. 1978

PROIZVODNJA PREMOGA (ton)

TOZD	plan	doseženo	doseženo ±	%
P. Hrastnik	130.640	139.997	+ 9.357	107,2
P. Ojstro	117.260	147.366	+ 30.106	125,7
P. Trbovlje	291.252	246.683	— 44.569	84,7
P. Kisovec	50.356	53.965	+ 3.609	107,2
P. Kotredež	88.768	80.525	— 8.243	90,7
RŠC	20.464	22.824	+ 2.360	111,5
REK Zasavje	698.740	691.360	— 7.380	98,9

PROIZVODNJA EL. ENERGIJE (MWh)

TOZD	plan	doseženo	%
TET I	34.500	25.160	72,9
TET II	295.000	239.515	81,2
Skupaj TET	329.500	264.675	80,3
KE	16.500	351	2,1

PROIZVODNJA GRADBENEGA MATERIALA

TOZD	letni plan	doseženo	%
RPH			
— betonara (kos)	103.000	43.917	42,6
— kamnolom (m ³)	16.000	5.858	36,6
— toplarna (Gcal)	15.000	8.205	54,7
GRAMAT			
— opekarna (kos)	9.000.000	3.455.728	38,4
— kamnolom (m ³)	34.000	21.290	62,6
RPZ			
— kamnolom (m ³)	160.000	51.043	31,9

STORITVE, OSTALA PROIZVODNJA

TOZD RGD (din)	148.627.520	55.000.000	37,0
TOZD Avtoprevoz (t/km)	6.600.000	3.334.418	50,5
TOZD ESD (ure)	281.024	143.074	50,9
TOZD Toplarna (Gcal)	21.500	10.760	50,0

Erika Kavčič

Občina in občani Hrastnika praznujejo vsako leto 3. julija svoj občinski praznik, v spomin na gladovno stavko zasavskih rudarjev v letu 1934. Letošnji program prireditev obsega naslednje:

— 24. junija je bilo pred osnovno šolo NHR v Hrastniku tekmovanje učencev na temo: Kaj veš o prometu?, na rokometnem igrišču na Logu so izvajali kulturni program učenci te šole; popoldan so na strelišču ekipno tekmovali člani sindikatov in ekipe JLA iz Celja;

— 25. junija dopoldan je bilo tradicionalno medobčinsko tekmovanje strelcev z MK puško za prehodni pokal;

— 26. junija popoldan je bilo na novi stolpnici, ki je v izgradnji, prikazano gašenje in reševanje iz višjih nadstropij;

— 27. junija popoldan je potekal turnir v malem nogometu na Dolu, Dovcah, Nasipih in Za Savo;

— 28. junija popoldan je bilo na istih igriščih tekmovanje krajevnih skupnosti v malem nogometu, hkrati pa je potekal dvoboj mladinskih reprezentanc Slovenije in NTK Kemičar v osnovni šoli NHR;

— 30. junija bo popoldan na igrišču Za Savo polfinalno srečanje v malem nogometu, istočasno, to je ob 15. uri pa bo v kegljišču na Logu tekmovanje v kegljanju, ob 17. uri na Logu košarkarska tekma Hrastnik : JLA iz Celja, ob 18. uri pa otvoritev likovne razstave RELIK-a iz Trbovelj v poslovno-stanovanjskem objektu na Trgu Franca Kozarja;

— 1. julija bo ob 8. uri v kegljišču na Logu tekmovanje v kegljanju, istočasno bo na rudniških Nasipih na strelišču tekmovanje v streljanju, ob 9.

uri bo v kopališču na Logu občinsko plavalno prvenstvo, ob 16. uri pa na Logu finalno srečanje v malem nogometu;

— 2. julija bo ob 8. uri krožna kolesarska dirka na Logu, istočasno bo na igrišču Za Savo tekmovanje gasilskih enot, ob 9,30 pa bo na Marnem osrednja proslava v počastitev občinskega praznika, dneva borca, odkritje spominskega obeležja padlim v NOB ter tovariško srečanje;

— 3. julija bo ob 20. uri na Savi pod mostom baklada na Savi;

— 4. julija bo ob 9. uri na strelišču na Dolu tekmovanje v streljanju z vojaško puško in istočasno bo na Savi potekalo tekmovanje v kajak-kanu v slalomu.

Vabimo člane našega kolektiva, svojce in druge bralce, da se udeležijo vseh programiranih prireditev, ki potekajo v počastitev občinskega praznika občine Hrastnik.

Rekonstrukcija opekarne v zaključni fazi

Rekonstrukcija opekarne, ki so jo spremljale mnoge težave, se bliža koncu. Tisti, ki smo bili neposredno navzoči pri izvajanju del, smo imeli odgovorne in težke naloge, saj je bilo treba zagotoviti funkcionalnost vgrajene opreme in objektov.

Primarni cilj rekonstrukcije je bil izboljšanje delovnih pogojev in doseči kar najboljšo kvaliteto izdelkov. Pred rekonstrukcijo opekarne so bila delovna mesta v sami krožni peči, tako da so bili delavci izpostavljeni visoki temperaturi. Sedaj opeko iz peči vozijo viličarji, strojnik pa je izpostavljen visoki temperaturi le zelo kratek čas. Poleg delovnih pogojev in kvalitete izdelkov, se bo precej

Dejali so...

STANE DOLANC — sekretar izvršnega komiteja predsedstva CK ZKJ

»Naša mlada generacija je vrstnik socialističnega samoupravljanja. Razvija se z njim in sodeluje v njegovem razvoju. Sodelovanje pa skoraj ni, vsaj pravega ne, zlasti če se ne potrjuje s konkretnimi rezultati.

Toda ne smemo se slepiti. Prispevek mladih je lahko in mora biti večji, saj še ni v sorazmerju z resničnimi možnostmi, ki jih ima mlada generacija. To se mora posebej izraziti v vseh oblikah družbenega dela in ne samo v tistih, ki so povezana z neposredno proizvodnjo. Torej tudi v izobraževanju, kulturi, znanosti in v celotni politični dejavnosti. Nujno je izrazitejše delovanje v delegatskem sistemu, v samoupravnih interesnih skupnostih, socialistični zvezi...

Upoštevati je treba še nekaj. Zelo pomembno je, vsekakor pa ni dovolj, da bi o prispevku sodili na primer samo na podlagi udeležbe mladih v delovnih akcijah, po šolskem uspehu ali neuspehu, po doseženi normi v delovnem procesu, po športni ali amaterski dejavnosti. To so prve, vsebinske oblike delovanja izrednega družbenega, idejnega, političnega in gospodarskega pomena. Toda ostati samo pri tem, obravnavati in predstavljati kot dokaz angažiranja samo to, pa nikakor ni dobro. Posledica takšnega pristopa je tudi ta, da mladost pomeni enako možnost potrjevanja pri delu v delovni organizaciji ali v drugem okolju, toda prav tako tudi v zvezi komunistov, v socialistični zvezi, delegatskem sistemu, v samoupravnih telesih. To niso dejavnosti, ki bi jih bilo mogoče ločevati od drugega. Skupna družbena akcija, predvsem zveze komunistov, zveze socialistične mladine, socialistične zveze, mora ustvarjati pogoje za odpravljanje takšnega stanja. To je posebno pomembno. Kardelj je na primer dal utemeljeno analizo za področje izobraževanja, kjer ima nekaj sto tisoč mladih omejene, v glavnem formalne možnosti za uresničevanje samoupravnih pravic. V takšnih razmerah mladi niso nosilci družbene dejavnosti, kar terja več akcijske navzočnosti mladega rodu. Seveda ne samo v izobraževalnem sistemu.

FADIL HODŽA — podpredsednik predsedstva SFRJ

Naš delavski razred, iz katerega si vzniknil, tudi vsi naši narodi in narodnosti, so pod tvojim vodstvom, tovariš Tito, in pod vodstvom naše slavne Partije, izbojevali svobodo in uspešno izpeljali revolucijo. Zdaj pa že nad tri desetletja neomajno in uspešno stopajo po poti socialističnega samoupravljanja.

V tem svojem svobodoljubnem hotenju smo vzdržali vse težave, pa tudi izsiljevanja in ostre napade, ostali smo in takšni bomo vselej. Ko so mnogi podvomili v človeka, zlasti delovnega, je Jugoslavija sklenila, da položi vso svojo sedanost in prihodnost prav delovnim ljudem v roke.

Jugoslavija nikoli ni bila bolj monolitna in stabilna, kakor je danes.

Dosegli smo najhitrejši in najbolj dinamični razvoj. Povsod gradimo, povsod postaja življenje boljše.

Bratstvo in enotnost naših narodov in narodnosti nista bila nikoli trdnjša. Prav tako tudi vera v socializem. Težimo k resničnemu humanizmu družbe in človeka.

Naša perspektiva je zelo jasna. Vemo kaj hočemo in kam nas pelje naša pot. Nobena sila nas ne more odvrniti s te naše poti.

Vselej si, tovariš Tito, videl daleč naprej, bil si in ostal velik vizionar, vselej si našel prave odgovore na vprašanja, ki jih je zastavljala zgodovina. Vse, kar si, tovariš Tito, za našo partijo spodbudil, je izviralo iz src naših delovnih ljudi, naših narodov in narodnosti, ker je temeljilo na resničnih družbenih potrebah in hotenjih. Zato so na pot tega velikega revolucionarnega ustvarjanja stopili milijoni.

TODO KURTOVIĆ — predsednik zvezne konference SZDL

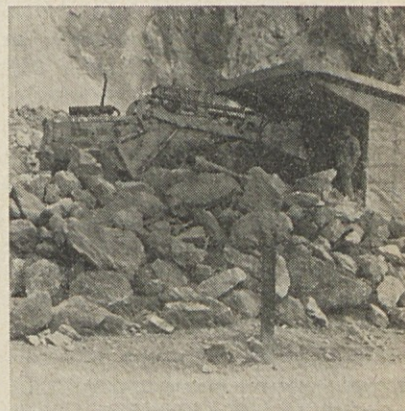
Povsod moramo biti pozorni na težnjo po paralelni partiji ali pa težnje, da socialistična zveza zgolj prenaša stališča vodstva ZKJ, pojave praznega govoričenja, verbalizma, gola opredeljevanja in ponavljanja. Z organizacijo, metodo in programom dela in še zlasti z zavestnim hotenjem je treba vse to uspešno premagovati.

Na nekatera od teh vprašanj bomo nedvomno kot člani ZK še nadalje opozarjali tudi v zvezi komunistov in aktivno vplivali na program dela in akcijo, zlasti idejno akcijo pred 11. kongresom in po kongresu. Tako bomo pripomogli tudi k delu socialistične zveze, vse to pa je povezano še z delom komunistov, vodstva ZKJ, zlasti komunistov, izvoljenih v vodstva in telesa socialistične zveze. To je nedvomno ena od naših najpomembnejših smeri za krepitev dejavnosti socialistične zveze.

Zaradi rekonstrukcije je bilo tudi nujno odstraniti stanovanjske objekte na območju opekarne. Prav tako smo morali porušiti kovaško delavnico in naravne lesene sušilnice zgrajene leta 1953.

Velike težave pa smo imeli z zagotavljanjem sredstev v posameznih fazah, enako pa je bilo tudi s pravočasnim pridobivanjem ustreznih dovoljenj občinskih in republiških organov. Za takšne in podobne investicije bi bilo potrebno predhodno pripraviti celotno dokumentacijo in zagotoviti finančna sredstva. Če realno ocenjujemo in upoštevamo vse težave, ki so nas spremljale, lahko rečemo, da je rekonstrukcija stekla v razmeroma kratkem času. Potrebna so bila izredna prizadevanja vseh, ki so vodili rekonstrukcijo in jim zaradi tega vsekakor gre največja pohvala.

S poskusnim obratovanjem smo pričeli oktobra 1976. Eno leto torej opekarna ni obratovala. Zato je tudi izguba bila v tem letu največja. Leto 1977 je TOZD GRAMAT zaključila s pozitivnim rezultatom in celo z majhnim ostankom dohodka. To je vsekakor rezultat prizadevanj vseh delavcev. Veliko požrtvovalnost pa so delavci pokazali tudi s prostovoljnim delom za sanacijo izgube.

Delo v kamnolomu TOZD GRAMAT v Trbovljah na Vodenski cesti je precej mehanizirano. Gramoz transportira nakladalec do transportnega traku.

(Foto A. Bola)

povečala tudi letna proizvodnja opeke, za katero vlada na tržišču veliko povpraševanje. Zvišanje proizvodnje je vezano na dokončanje celotne rekonstrukcije. Pričakujemo le še strojno opremo za zorilnico, ki jo bomo vgradili do oktobra 1978.

Že pri projektiranju načrtovane rekonstrukcije so se pojavile težave, ker je bilo potrebno nove objekte prilagoditi obstoječim, kakor tudi strojno opremo. Pred pričetkom načrtovane rekonstrukcije nam je tuji dobavitelj strojne opreme Niesenbacher sicer obljubil, da bo strojno opremo prilagodil obstoječi. Kasneje smo morali obstoječo strojno opremo prilagajati novi.

Nad izvajanjem del je celoten inženiring prevzel RUDIS Trbovlje. Projekte nam je izdelal

IBT Trbovlje, GIP Beton Zasavje Zagorje in Zavod za raziskavo materiala in konstrukcij Ljubljana.

Gradbena dela je izvajal GIP Beton Zasavje, TOZD Operativa Trbovlje, rekonstrukcijo peči KIP Ljubljana, montažo strojne opreme pa je vodil dobavitelj z našo delovno silo. Vso elektroinstalacijo je izdelal TOZD Rudarski šolski center REK Zasavje. Tudi naša gradbena skupina je izvajala nekaj manjših del, enako tudi nekateri tuji izvajalci.

Novo zgrajeni objekt je hala zorilnice, avtomatike, paketirnice, dostava, mazutna postaja in hala nad krožno pečjo. Obstoječa streha krožne peči, ki je bila lesena, ni ustrezala po gojem normalnega obratovanja zaradi požarne varnosti.

V letu 1978 pričakujemo z večjo proizvodnjo tudi boljše finančne rezultate, ki morajo biti pozitivni že v prvem polletju 1978. Tudi storitve delavcev na opekarni se iz meseca v mesec večajo. Vendar na je treba povedati, da zaradi nedokončanja rekonstrukcije zoričnice, še

vedno ne dosegamo planirane količinske proizvodnje. Čim bo tudi ta končana, bo količinska proizvodnja večja in s tem tudi boljši finančni rezultat, kar je želja vseh zaposlenih na TOZD GRAMAT.

Jurij Gotel

Nove cene komercialnih vrst premoga od 17. junija 1978, povečane za 9 %

a) CENE NA VELIKO

Cena v letu 1977
in 1978 do 16. VI. 1978
din/tona

nova cena od 17. VI. 1978
din/tona

kosi	588,90	641,90
kočke	566,00	616,90
oreh	499,70	544,60
grah	462,45	504,05
zdrob	404,65	441,05
prah	284,20	309,75

b) CENE NA MALO:

	Stara cena na malo din/tona	Nova cena na veliko din/tona	Dosed. marža in stroški din/tona	Nova cena na malo din/tona
kosi	611,20	641,90	22,30	664,20
kočke	585,30	616,90	19,30	636,20
oreh	517,90	544,60	18,20	562,80

Nove prodajne cene so zaokrožene navzdol na 0,10 din, oziroma 0,05 din.

Nove cene premoga za leto 1978 smo predvideli že z gospodarsko-finančnim načrtom za leto 1978, ki ga je sprejel delavski svet REK Zasavje 20. februarja. Dne 8. 6. 1978 pa je sprejel zvezni izvršni svet odlok, objavljen v Uradnem listu SFRJ, 16. 6. 1978, s katerim je določeno, da se smejo povečati obstoječe prodajne cene komercialnih vrst premoga do 9 % z veljavnostjo od 17. 6. 1978 dalje. Na temelju določil pravilnika o oblikovanju cen in pogojev za prodajo proizvodov in storitev, je delavski svet sprejel nove cene premoga. O tem so bili seznanjeni vsi kupci premoga.

Srečno rudarji!

Pred vas smo danes prišli predstavniki otrok smrtno ponesrečenih delavcev delovne organizacije REK Zasavje Trbovlje s tem, da vam, predno odidemo na petdnevno letovanje v počitniški dom rudarjev na Rab, zaželimo zdravje, osebno srečo in mnogo delovnih uspehov.

Želimo, da bi bilo vaše delo in napor, ki jih vlagate za napredek naše socialistične družbe resnično cenjeni. Vse te napore, ki jih pri svojem delu vlagate cenimo tudi mi otroci smrtno ponesrečenih delavcev, ki smo svoje očete izgubili pretežno v globini vaših črnih jam. Tudi naši pokojni očetje bi prav tako kot vi, s svojim vztrajnim delom mnogo pripomogli k večji storilnosti v rudniku, bojevali bi se z vami za doseganje planskih nalog in skupaj z vami zagotavljali najboljše pogoje za uresničevanje samoupravnih in družbenoekonomskih pravic. Da vse to zagotovimo in še nadalje utrjujemo, smo predvsem pomemben dejavnik pri tem tudi mi mladi, ki se bomo po končanem šolanju pridružili z vami v boj, da bomo s številnimi našimi aktivnostmi ter z našimi konkretnimi akcijami, nadalje razvijali tradicije reirskih rudarjev.

Danes nam je dana prilžnost, da se vam zahvalimo za vso vašo skrb, da vam še posebej v tem letu, ko člani Zveze komunistov na svojih kongresih ugotavljajo rezultate svojega dela in se dogovarjajo o svojih nadaljnjih nalogah, kako bi čimuspšeje pod vodstvom tovarša Tita utrievali moč oblasti celotnega delavskega razreda, čestitamo za vsa vaša prizadevanja pri kreipitvi bratskega sodelovanja med narodi in narodnostmi Jugoslavije.

Sklenili in odločili smo se, da vas želimo videti, da vam ob dnevu rudarjev zaželimo zdravje, mnogo delovnih uspe-

Rezultati poslovnega uspeha med letom za obdobje I. — III. 1978

hov, varno delo ter rudarski Srečno in da poklonimo spomin vsem tistim vašim sodelavcem, vsem našim najdražjim, ki so morali žrtvovati svoja življenja pri izpolnjevanju svojih delovnih dolžnosti v REK Zasavje.

Predstavnike rudarjev Premogovnika Hrastnik prosim, da prevzamejo ta lovorjev venec, ki naj ga ponesejo v imenu otrok smrtno ponesrečenih delavcev REKZ, na skupinsko pokopališče na Dol.

Prav tako prosim predstavnika sindikalne organizacije Premogovnika Hrastnik, da v našem imenu pozdravi tovariša Francija Kastelica, ki je prav tako izgubil svojega očeta v vašem rovu in zaradi svoje težke bolezni ne more biti z nami. V imenu vseh otrok mu želimo čimprejšnje okrevanje in čimboljše počutje. Predlagam, da mu ob tej priliki izročite v imenu otrok šopek cvetja in skromno denarno pomoč, vas članov kolektiva!

Vam rudarjem pa ob naši čestitki za vaš stanovski praznik obljubljam, da se bomo pri učenju in delu prizadevali tudi v bodoče, saj vašo skrb za nas otroke smrtno ponesrečenih delavcev REKZ čutimo vedno bolj in jo tudi cenimo.

SREČNO tovariši rudarji!

Opomba uredništva: V nedeljo, 25. junija t.l. je odpotovalo na petdnevno letovanje na Rab, 29 otrok-sinov in hčera delavcev našega kombinata, ki so se pri delu smrtno ponesrečili. Predno so odpotovali, so predstavniki skupine teh otrok prebrali gornje pismo 23. junija ob 13.45 pred rudarji TOZD Premogovnik Hrastnik. Stroški letovanja teh otrok gredo v breme posebnega sklada pri KOSIRE za pomoč otrokom smrtno ponesrečenih delavcev REKZ, v katerega plačujemo prispevke vsi člani kolektiva.

Analiza o rezultatih dela in poslovanja temeljnih organizacij po periodičnem obračunu za obdobje I.—III. 1978, je izdelana za vse TOZD in DS SS REK Zasavje, z naslednjo vsebino:

- Doseganje in delitev celotnega prihodka TOZD in DS SS REK Zasavje.
- Izpolnjevanje proizvodnje (fizični obseg) po delovnem načrtu.
- Povprečno razporejeni mesečni osebni dohodki iz ur dela in PNK.
- Kazalci poslovanja TOZD in DS SS za obdobje I.—III. 1978.

Analiza omogoča:

- primerjati rezultate poslovanja TOZD s finančnim planom;
- primerjati rezultate poslovanja TOZD s proizvodnim planom;
- primerjati rezultate poslovanja TOZD z rezultati poslovanja drugih TOZD.

Na temelju sklepa delavskega sveta SOZD REK Zasavje, z dne 13. junija, objavljamo podatke v celoti, da bi bili člani kolektiva vseh TOZD in DS čimbolje seznanjeni z rezultati poslovanja.

DOSEGANJE IN DELITEV CELOTNEGA PRIHODKA TOZD in DS SS REK Zasavje, za I. trimesečje 1978

TOZD RP HRASTNIK

Besedilo	Plan 1978	Doseženo I.-III./78	Indeks
Celotni prihodek	238.506.000	80.113.107,50	33,59
Materialni stroški	73.583.400	30.249.723,30	41,11
Družbeni proizvod	164.922.600	49.863.384,20	30,23
Amortizacija	23.443.600	6.831.019,65	29,14
Dohodek	141.479.000	43.032.364,55	30,42
Obveznosti	21.831.600	6.419.445,05	29,40
Čisti dohodek	119.647.400	36.612.919,50	30,60
BOD	99.830.100	28.881.562,30	28,93
Del. čist. doh. za stanov. grad.	8.353.400	1.471.720,30	17,62
Ostanek	11.463.900	+ 6.259.636,90	54,60

TOZD RP TRBOVLJE

Besedilo	Plan 1978	Doseženo I.-III./78	Indeks
Celotni prihodek	194.306.000	49.873.457,85	25,67
Materialni stroški	60.684.900	23.809.704,80	39,23
Družbeni proizvod	133.621.100	26.063.753,05	19,51
Amortizacija	17.140.000	2.899.849,35	16,92
Dohodek	116.481.100	23.163.903,70	19,89
Obveznosti	19.132.900	4.752.202,35	24,84
Čisti dohodek	97.348.200	18.411.701,35	18,91
BOD	80.887.000	20.754.514,00	25,66
Del čist. doh. za stanov. grad.	6.776.600	1.735.619,85	25,61
Ostanek	9.684.600	— 4.078.432,50	— 42,11

TOZD RP ZAGORJE

Besedilo	Plan 1978	Doseženo I.-III./78	Indeks
Celotni prihodek	266.770.100	53.623.069,10	23,65
Materialni stroški	71.626.900	20.009.955,90	27,94
Družbeni proizvod	155.143.200	33.613.113,20	21,67
Amortizacija	11.420.700	3.755.061,00	32,88
Dohodek	143.722.500	29.858.052,20	20,77
Obveznosti	23.761.000	6.077.636,50	25,58
Čisti dohodek	119.961.500	23.780.415,70	19,82
BOD	99.329.400	26.765.062,50	26,95
Del čist. doh. za stanov. grad.	8.265.100	2.127.409,75	25,74
Ostane	12.367.000	— 5.112.056,55	— 41,34

TOZD SEPARACIJA PREMOGA TRBOVLJE

Besedilo	Plan 1978	Doseženo I.-III./78	Indeks
Celotni prihodek	89.354.800	22.846.919,80	25,57
Materialni stroški	26.632.300	6.525.219,70	24,50
Družbeni proizvod	62.722.500	16.321.700,10	26,02
Amortizacija	11.909.700	2.862.645,25	24,04
Dohodek	50.812.800	13.459.054,85	26,49
Obveznosti	9.878.700	2.677.246,60	27,10
Čisti dohodek	40.934.100	10.781.808,25	26,34
BOD	33.774.900	8.723.332,30	25,83
Del čistega doh. za stanov. grad.	2.804.600	725.576,85	25,87
Ostane	4.354.600	+ 1.332.899,10	30,61

TOZD TET TRBOVLJE

Besedilo	Plan 1978	Doseženo I.-III./78	Indeks
Celotni prihodek	541.567.000	140.779.883,85	25,99
Materialni stroški	375.159.000	113.054.096,65	30,13
Družbeni proizvod	166.408.000	27.725.787,20	16,66
Amortizacija	57.262.000	13.480.582,60	23,54
Dohodek	109.146.000	14.245.204,60	13,05
Obveznosti	43.904.000	15.409.469,75	35,10
Čisti dohodek	65.242.000	— 1.164.265,15	— 1,78
BOD	52.986.000	15.412.713,30	29,09
Del čist. doh. za stanov. grad.	3.027.000	1.308.303,70	43,22
Ostane	9.229.000	—17.885.282,15	—193,79

TOZD RGD

Besedilo	Plan 1978	Doseženo I.-III./78	Indeks
Celotni prihodek	148.627.500	30.275.271,20	20,37
Materialni stroški	59.915.700	8.721.810,75	14,56
Družbeni proizvod	88.711.800	21.553.460,45	24,30
Amortizacija	7.036.200	1.627.183,85	23,13
Dohodek	81.675.600	19.926.276,60	24,40
Obveznosti	7.208.400	2.882.607,05	39,99
Čisti dohodek	74.467.200	17.043.669,55	22,89
BOD	58.556.400	15.729.767,50	26,86
Del čist. doh. za stanov. grad.	4.810.800	1.152.439,35	23,96
Ostane	11.100.000	+ 161.462,70	1,45

E. KARDELJ: SMERI

Smeri razvoja političnega sistema socialističnega samoupravljanja

VI. Naloge vodilnih subjektivnih sil družbe pri nadaljnji graditvi političnega sistema

Pri nadaljnji graditvi političnega sistema moramo posvetiti posebno pozornost oblikovanju položaja, vloge in načina delovanja idejnih in političnih sil socializma, sil, ki jih običajno imenujemo subjektivni faktor socialistične revolucije. Predvsem gre za dograjevanje organizacije, metod dela in položaja v političnem sistemu, ne pa za načelne spremembe družbene vloge teh sil. Doseči moramo drugačen, praktičen odnos do nalog, ki stoje pred temi silami, tako da jih bomo tudi organizacijsko prilagodili političnemu sistemu samoupravljanja.

Ko tovariš Kardelj v tem poglavju opredeljuje subjektivni faktor socialistične družbe podarja, da to ni samo zveza komunistov in druge družbenopolitične organizacije, kot SZDL, sindikat in zveza socialistične mladine, ampak da ta faktor predstavljajo tudi vse tiste družbene organizacije, ki imajo svoj interes in vpliv v družbenih odnosih in ki na različne načine vplivajo na družbeno zavest in na reševanje problemov v družbi. Vse našete sile socialističnega družbenega ustvarjanja se morajo torej demokratično organizirati okrog delegatskega sistema, ki predstavlja ogrodje celotnega družbenega in političnega sistema. Ta demokratična organiziranost v krogu delegatskega sistema pa pomeni, da naše družbenopolitične organizacije niso, pa tudi nobene potrebe ni, da bi morale biti volilna telesa za boj za oblast, kakor so to politične stranke v parlamen-

tarnem sistemu. Pri nas predstavljajo obliko organiziranosti delovnih ljudi in občanov na posameznih interesnih področjih, kjer se ti interesi izražajo v obliki ideologije, politike, znanosti, splošnih družbenih interesov in podobno. Odločilen in prevladujoč vpliv v oblikovanju teh interesov pa mora imeti delavski razred. Na vseh ključnih pozicijah samoupravnega demokratičnega sistema mora prevladovati dolgoročni interes delovnega ljudstva, ker lahko le ta zagotavlja stabilnost našega sistema.

Pri zagotavljanju odločilnega vpliva delavskega razreda ima posebno vlogo vsekakor zveza komunistov Jugoslavije, kot faktor zavesti samoupravnih delovnih množic in kot globalna sila njihove socialistične akcije. Medtem, ko smo v preteklosti upravičeno razbijali preveliko personalno spojenost partijskega in državnega aparata, obstoja danes druga nevarnost, da zveza komunistov ostane preveč na obrobju resničnih družbenih dogajanj in da se s tem zmanjša tudi njena povezanost z delovnimi množicami. Uspešnost partije pa je odvisna od te povezanosti z najširšimi množicami, za kar najdemo vrsto dokazov v sami zgodovini KPJ. V svoji revolucionarni akciji je bila uspešna samo tedaj, kadar je s svojo aktivnostjo in politiko našla pot do celotne progresivne in demokratične strukture družbe. Zveza komunistov je sicer še vedno tisti resnični politični faktor, ki lahko skupaj z ostalimi socialističnimi silami odločilno vpliva na razvoj družbe, vendar pa je nujno, če želi to tudi ostati, da prilagodi način svojega delovanja spremembam, ki so nastale v naši družbi. Biti mora vedno tam, kjer poteka samoupravna in politična aktivnost množic, to pa je v delegatskem sistemu in celotnem sistemu samoupravljanja ter pri ustvarjanju politike in prakse drugih družbenopolitičnih in družbenih organizacij, katere imajo in morajo imeti vpliv na družbenoekonomski in politični razvoj naše družbe. Brez aktivnega

TOZD ESD

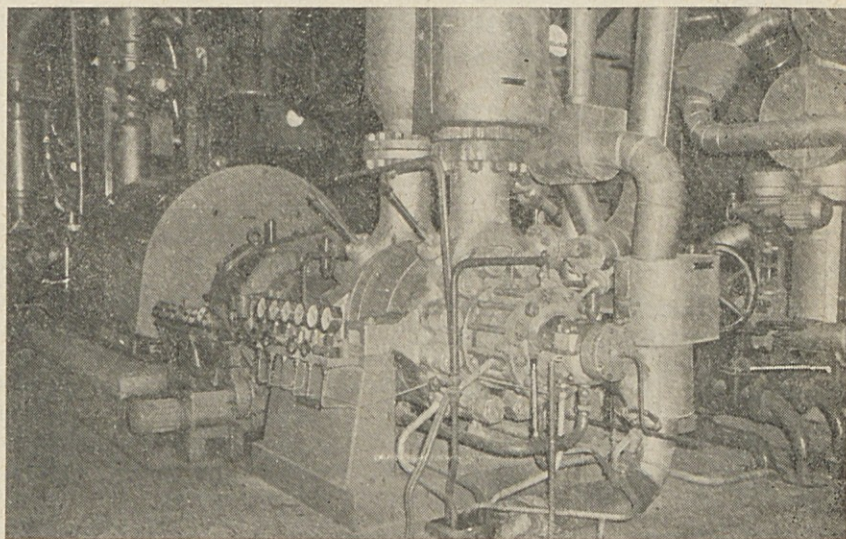
Besedilo	Plan 1978	Doseženo I.-III./78	Indeks
Celotni prihodek	54.573.500	13.585.068,15	24,89
Materialni stroški	29.581.500	6.697.315,05	22,64
Družbeni proizvod	24.992.000	6.887.753,10	27,56
Amortizacija	3.342.000	530.128,80	15,86
Dohodek	21.650.000	6.357.624,30	29,37
Obveznosti	2.444.000	715.537,00	29,28
Čisti dohodek	19.206.000	5.642.087,30	29,38
BOD	16.558.000	4.880.881,10	29,48
Del čist. doh. za stanov. grad.	1.376.300	391.830,85	28,47
Ostanek	1.271.700	+ 369.375,35	29,05

TOZD GRAMAT

Besedilo	Plan 1978	Doseženo I.-III./78	Indeks
Celotni prihodek	17.667.700	3.617.684,15	20,48
Materialni stroški	7.626.400	1.517.404,90	19,90
Družbeni proizvod	10.041.300	2.100.279,25	20,92
Amortizacija	1.190.000	270.188,40	22,70
Dohodek	8.851.300	1.830.090,85	20,68
Obveznosti	2.415.600	522.101,40	21,61
Čisti dohodek	6.435.700	1.307.989,45	20,32
BOD	5.701.900	1.379.144,20	24,19
Del čist. doh. za stanov. grad.	470.900	112.163,15	23,82
Ostanek	262.900	— 183.317,90	—69,73

TOZD AVTOPREVOZ ZASAVJE

Besedilo	Plan 1978	Doseženo I.-III./78	Indeks
Celotni prihodek	25.000.000	6.499.424,65	26,00
Materialni stroški	8.700.000	2.216.946,35	25,48
Družbeni proizvod	16.300.000	4.282.478,30	26,27
Amortizacija	4.000.000	931.362,75	23,28
Dohodek	12.300.000	3.351.115,55	27,24
Obveznosti	1.527.500	496.039,95	32,47
Čisti dohodek	10.772.500	2.855.075,60	26,50
BOD	9.200.000	2.421.448,70	26,32
Del čist. doh. za stanov. grad.	772.500	181.762,55	23,53
Ostanek	800.000	+ 251.864,35	31,48

Napajalna črpalka v TET PE 2.

(Foto A. Bergant)

TOZD RŠC

Besedilo	Plan 1978	Doseženo I.-III./78	Indeks
Celotni prihodek	26.466.800	9.063.706,60	34,25
Materialni stroški	6.114.000	2.411.409,45	39,44
Družbeni proizvod	20.352.800	6.652.297,15	32,68
Amortizacija	873.200	240.828,30	27,58
Dohodek	19.479.600	6.411.468,85	32,91
Obveznosti	1.348.900	440.597,25	32,66
Čisti dohodek	18.130.700	5.970.871,60	32,93
BOD	15.411.100	3.847.701,55	24,97
Del čist. doh. za stanov. grad.	875.900	218.135,30	24,90
Ostanek	1.843.700	+ 1.905.034,75	103,33

DS SS

Besedilo	Plan 1978	Doseženo I.-III./78	Indeks
Celotni prihodek	36.886.700	8.254.299,50	22,38
Materialni stroški	11.131.100	2.114.490,45	19,00
Družbeni proizvod	25.755.600	6.139.809,05	23,84
Amortizacija	1.030.900	144.092,85	13,98
Dohodek	24.724.700	5.995.716,20	24,25
Obveznosti	1.313.500	352.457,65	26,83
Čisti dohodek	23.411.200	5.643.258,55	24,10
BOD	20.653.000	4.834.311,90	23,41
Del čist. doh. za stan. izgrad.	1.733.200	412.401,55	23,79
Ostanek	1.025.000	+ 396.545,10	38,69

DO REK — ZASAVJE

Besedilo	Plan 1978	Doseženo I.-III./78	Indeks
Celotni prihodek	1.599.726.100	418.531.892,35	26,16
Materialni stroški	730.755.200	217.328.077,30	29,74
Družbeni proizvod	868.970.900	201.203.815,05	23,15
Amortizacija	138.648.300	33.572.942,80	24,21
Dohodek	730.322.600	167.630.872,25	22,95
Obveznosti	134.766.100	40.745.340,55	30,23
Čisti dohodek	595.556.500	126.885.531,70	21,31
BOD	492.887.800	133.630.439,35	27,11
Del čist. doh. za stanov. izgrad.	39.266.300	9.837.363,20	25,05
Ostanek	63.402.400	—16.582.270,85	—26,15

IZPOLNJEVANJE DELOVNEGA NAČRTA
od I. I. 1978 do 31. III. 1978

PROIZVODNJA PREMOGA (ton)

TOZD	letni načrt	doseženo	%
RPH	302.000	81.950	27,1
Ojstro	252.000	85.700	34,0
RPT	615.000	149.240	24,3
Kisovec	98.000	28.950	29,5
Kotredež	192.000	43.550	22,7
RŠC	41.000	14.110	34,4
REK Zasavje	1.500.000	403.500	26,9

PROIZVODNJA ELEKTRIČNE ENERGIJE (Mwh)

TET I	95.000	25.160	26,5
TET II	480.000	136.619	28,5
KE	36.000	—	—

sodelovanja v tem krogu, bi zveza komunistov kaj hitro postala ozka ideološka sekta brez realne povezave z ljudskimi množicami. Tudi razvijanje sposobnosti za združevanje marksistične teorije in socialistične prakse in sposobnosti za povezovanje izkušenj z dolgoročno vizijo bo treba v zvezi komunistov zagotoviti, ker si le s takimi sposobnostmi zagotovi zaupanje delovnih množic, obenem pa je to tudi pogoj za njeno notranjo enotnost. Ustvarjanje enotnosti ni možno le s statutarno disciplino, pravi tovariš Kardelj, ampak z enotnimi pogledi na dolgoročne cilje skupnega boja. Notranja enotnost zveze komunistov po 21. seji predsedstva KPJ ni bila dosežena slučajno, ampak nam je uspelo s sklepi te seje in 10. kongresa ZKJ ter drugimi akcijami ZK vzpostaviti tako osnovo za razvoj naše družbe v naslednjem obdobju, ki jo je sprejela v glavnem vsa družba.

Posebno pozornost pa moramo pri nadaljnji graditvi našega političnega sistema posvetiti vlogi socialistične zveze delovnega ljudstva. Ta velika socialistična organizacija množic in najširših družbenih sil, še vedno nima tistega položaja v naši družbi, kot bi ga morala imeti. Takšno stanje pa je povzročil tudi mnogokrat omahljiv in pogosto tudi napačen odnos ZK do te organizacije, zlasti imajo tak odnos komunisti iz združenega dela, ki se opravičujejo z nesprijemljivim izgovorom, da je nemogoče in da tudi niso obvezni delati na »dveh frontah«. Taki primeri seveda niso prevladujoči, predstavljajo pa v bistvu sektaški odnos do družbenopolitične aktivnosti v socialistični zvezi in drugih družbenopolitičnih organizacijah. Takšen pristop pa vodi do tega, da v praksi ZK mnogokrat sama rešuje probleme, ki bi jih bilo sicer potrebno reševati demokratično z ostalimi socialističnimi silami v okviru socialistične zveze delovnega ljudstva. Ker so takšni problemi običajno tudi problemi širše družbe, se z njimi

vzporedno ukvarjajo še ostale družbenopolitične organizacije, vsaka zase. To je po mnenju tov. Kardelja eden glavnih vzrokov za pretirano število sestan- kov, največkrat manj uspešnih, kar je postal že tudi resen pro- blem našega družbenega živ- ljenja.

Vsekakor so za takšno sta- nje odgovorni tudi organi so- cialistične zveze, kjer mnogo- krat obstajajo tendence, da mo- rajo biti samostojna politična vodstva, namesto, da bi bili ak- tivni usklajevalci demokratič- nega sodelovanja vseh sociali- stičnih sil, organiziranih v so- cialistični zvezi. Večkrat pa tu- di v praksi zasledimo, da je no- silec dejavnosti le ozek krog ljudi, čeprav se je veliko obča- nov pripravljanih aktivno vključevati v družbenopolitič- no delo.

Medtem ko mora biti zveza komunistov po svoji družbeno- zgodovinski vlogi usmerjena predvsem na idejne in splošne politične probleme razvoja so- cialistične družbe, se mora so- cialistična zveza obrniti k pro- blemu uresničevanja interesov delovnih množic in njihovih sa- moupravnih skupnosti, seveda z opredeljenim odnosom do idejnih in političnih problemov nadaljnjega razvoja socializma. Takšna socialistična zveza mo- ra v svojih vrstah združevati najširše množice delovnih lju- di in občanov ne glede na nji- hove posebne ideološke oprede- litve. Vključevati mora tudi ti- ste, ki niso posebej marksistič- no izobraženi in tudi tiste, ka- terih ideološki nazori niso ved- no in na vsakem področju v skladu z ideologijo marksizma. Niti ni nujno, da se vsi vedno strinjajo z mnenjem večine, važno pa je, da so vseeno pri- vrženi socializmu kot obliki uresničevanja njihovih družbe- benoekonomskih in političnih interesov. Bistveno je, da se de- lovni ljudje in občani z demo- kratično odgovornostjo vklju- čujejo v sistem samoupravne demokracije ali enostavno re- čeno, da spoštujejo njegova de- mokratična »pravila igre.« Vsem takim delovnim ljudem in občanom mora prav sociali-

PROIZVODNJA GRADBENEGA MATERIALA

RPH

— betonarna (kos)	103.000	33.167	32,2
— kamnolom (m ³)	16.000	3.438,5	21,5
— toplarna (Gcal)	15.000	5.435	36,2

GRAMAT

— opekarna (kos)	9.000.000	1.484.173	16,5
— kamnolom (m ³)	34.000	13.790,5	40,6

RPZ

— kamnolom (m ³)	160.000	22.181,5	13,9
------------------------------	---------	----------	------

STORITVE OSTALE PROIZVODNJE

— RGD (din)	148.627.520	29.186.598,20	19,6
— Avtoprevoz (t/km)	6.600.000	1.441.581	21,8
— ESD (ure)	281.024	89.464	31,8
— Toplarna (Gcal)	21.500	8.890	41,4

POVPREČNO RAZPOREJENI MESEČNI BRUTO OSEBNI DOH. IZ UR DELA

TOZD 1	Doseženo 1977 2	Doseženo I.-III./78 3	Indeks 3 : 2 4
Rudnik premoga Hrastnik	7.649	9.476	123,8
Rudnik premoga Trbovlje	7.735	8.684	112,2
Rudnik premoga Zagorje	7.374	8.350	113,2
Sep. prem. Trbovlje	6.568	7.626	116,1
Termoelektrarna Trbovlje	8.067	8.722	108,1
RGD	8.374	10.336	123,4
ESD	6.777	8.817	130,1
GRAMAT	6.211	7.269	117,0
Avtoprevoz Zasavje	7.036	7.255	103,1
RŠC	8.242	10.193	123,6
DS SS	7.705	9.189	119,2
REK Zasavje	7.601	8.861	116,6

POVPREČNO RAZPOREJENI MESEČNI BRUTO OSEBNI DOHODKI NA PNK

TOZD 1	Doseženo 1977 2	Doseženo I.-III./78 3	Indeks 3 : 2 4
Rudnik premoga Hrastnik	4.107	5.181	126,1
Rudnik premoga Trbovlje	4.182	4.929	117,8
Rudnik premoga Zagorje	4.074	4.555	111,8
Separacija premoga Trbovlje	3.821	4.438	116,1
Termoelektrarna Trbovlje	4.074	4.417	108,4
RGD	4.842	5.599	115,6
ESD	3.740	4.420	118,1
GRAMAT	3.646	4.316	118,3
Avtoprevoz Zasavje	3.770	3.917	103,9
RŠC	3.993	4.934	123,5
DS SS	3.725	4.433	119,0
REK Zasavje	4.121	4.794	116,3

**KAZALCI POSLOVANJA TOZD IN DS SS PO PODATKIH
IZ POSLOVNIH REZULTATOV ZA OBDOBJE I.-III. 1978 REK-Z**

Besedilo	TOZD RPH	TOZD RPT	TOZD RPZ
1. Dohodek na delavca	46.122,58	31.050,81	29.158,25
2. Doh. na povpr. izkoriščena sredstva	0,1175	0,1045	0,1047
3. Čisti doh. na delavca	39.242,14	30.147,63	28.215,30
4. Akumul. v odnosu na del.	2,5000	—	—
5. Akumul. v odnosu na čisti dohodek	2,9400	—	—
6. Akumul. v odnosu na povpr. izkoriščena sredstva	0,2900	—	—
7. Osebn. doh. in sred. za skupno porabo na del.	38.089,08	30.147,63	28.215,30
8. Čisti oseb. doh. na del.	6.313,23	6.265,04	5.596,45
9. Izguba na delav.	—	5.467,07	4.992,24
10. Povpr. štev. del. po stanju ob koncu mes.	941	746	1.007

Besedilo	TOZD SPT	TOZD TET	TOZD RGD	TOZD ESD
1. Doh. na delavca	35.986,78	25.035,51	40.093,11	32.109,21
2. Doh. na povpr. izkor. sredstva	0,1047	0,0113	0,3331	0,1323
3. Čisti doh. na delavca	28.828,36	29.386,67	34.293,10	28.495,39
4. Akumul. v odnosu na del.	2,5000	—	0,8100	2,7000
5. Akumul. v odnosu na čisti doh.	3,1200	—	0,9500	3,0400
6. Akumul. v odnosu na povpr. izkoriš. sred.	0,2600	—	0,2700	0,3600
7. Oseb. doh. in sred. za skup. por. na del.	27.928,70	29.386,67	33.968,22	27.629,73
8. Čisti oseb. doh. na del.	5.065,20	6.547,03	6.799,94	4.815,24
9. Izguba na delav.	—	31.432,83	—	—
10. Povpr. štev. del. po stanju ob koncu mes.	366	500	475	164

Besedilo	TOZD Gramat	TOZD Avtopr. Zas.	TOZD RŠC	TOZD DS SS
1. Doh. na delavca	27.314,79	42.963,02	71.238,54	33.495,62
2. Doh. na povpr. izkor. sredstva	0,0490	0,0877	0,5127	0,2065
3. Čisti dohodek na delavca	22.258,32	36.603,53	66.343,02	31.526,58
4. Akumul. v odnosu na del.	—	3,4800	1,5000	—
5. Akumul. v odnosu na čisti doh.	—	4,0800	1,6100	—
6. Akumul. v odnosu na povpr. izkoriš. sred.	—	0,3100	0,7700	—
7. Oseb. doh. in sred. za skup. por. na del.	22.258,32	35.108,69	65.274,44	31.526,58
8. Čisti oseb. doh. na del.	4.428,97	6.218,57	6.852,66	6.188,50
9. Izguba na delav.	2.736,09	—	—	—
10. Povpr. štev. del. po stanju ob koncu mes.	62	78	86	180

stična zveza omogočiti, da v demokratičnem boju mnenj uresničujejo svoje interese.

Naslednji subjektivni faktor naše socialistične samoupravne družbe, ki ga tov. Kardelj obravnava v tem poglavju svoje študije, je sindikat. V naših razmerah je vloga sindikatov sestavni del in neločljiva oblika družbenoekonomskih odnosov ter usmerjena v borbo za vsakodnevne ekonomske, socialne in politične zahteve delavcev v celotnem sistemu družbene reprodukcije. V tem se naš sindikat bistveno razlikuje od sindikatov v kapitalističnih proizvodnih odnosih, kjer je družbena reprodukcija v rokah kapitalistov. Zaradi takega položaja morajo pri nas sindikati usmerjati delavski razred v to, da se seznani in da razume splošne pogoje družbene reprodukcije, da bi lahko realno gledal na probleme razpolaganja z dohodkom, kot zavestni gospodar tega procesa.

Pomembne rezultate je sindikat dosegel na notranjih problemih organizacij združenega dela, zlasti na področjih materialnega, samoupravnega in političnega položaja delavca. Poudariti pa moramo, da to vendarle ni edino področje delovanja in da je preozko za uresničitev vloge, ki jo sindikat ima. Do celotnega združenega dela se ne more obnašati kot nekakšen zunanji faktor in zavzemati samo politična izhodišča, ampak mora nenehno vzpodbujati delavce k usposabljanju celote združenega dela. Pojasnjevati mora delavcem, kako in koliko se jim osebni dohodki spreminjajo na podlagi njihovih posameznih rezultatov in kako in koliko na osnovi produktivnosti družbenega dela in celotnega družbenega dohodka. Drugače rečeno, razbiti je treba zaprtost posameznih delovnih sredin in pokazati na povezanost celotnega delavskega razreda in na medsebojno odvisnost.

Sindikat je opravil precejšnje delo tudi pri konstituiranju samoupravnih interesnih skupnosti na področju družbenih de-

javnosti, pa tudi v materialni proizvodnji, vendar pa lahko ugotovljamo, da se sam v ta sistem še ni v zadostni meri povezal. Zlasti sindikat ni prisoten tam, kjer delavci živijo, kadar pa se že vključujejo v to, izhaja bolj s stališča socialne politike, manj pa s stališča krepitve vloge delavcev v političnem sistemu in potreb po vključevanju v organe krajevnih skupnosti in občin. Večji pomen morajo zato dobiti prav občinski sindikalni sveti, ki morajo postati močna delegatska telesa osnovnih organizacij sindikatov za delovna in politična komuniciranja s strokovnimi sindikati in republiškim svetom sindikatov. S takim delovanjem bi se razširil vpogled v širšo problematiko sindikatov in družbe.

Večjo povezanost sindikatov bi morali doseči tudi v relacijah do gospodarskih zbornic, poslovnih združenj, bank, posebno na družbenoekonomskem področju, pri reševanju vprašanj, kot so produktivnost dela, pridobivanje in razporejanje dohodka in podobno.

Tovariš Kardelj je v tem delu pokazal na vrsto problematičnih področij, ki jih moramo proučiti in dopolniti med nadaljnjo graditvijo našega političnega sistema. Poudarja, da je to le del vprašanj in da je o vlogi sindikatov v družbenoekonomskih odnosih in samoupravnih demokratičnih potrebah odpreti široko razpravo, ki bo prav gotovo pokazala še na druge probleme položaja in vloge sindikatov.

Zveza socialistične mladine v našem političnem sistemu, zajema najširše množice mladine, ki je svojo prihodnost zavestno povezala s prihodnostjo socializma. Dejanska vloga te organizacije pa je v našem sistemu precej manjša kot bi to ustrezalo resničnim razmeram v naši družbi in tudi najširšim družbenim interesom. Mnogi mladi ljudje so sicer izvoljeni v delavske svete, delegacije in delegatske skupščine, vendar pa je sama mladinska organizacija usmerjena bolj na druga

področja, kot na problematiko delegacij v katere so mladi ljudje izvoljeni. Vzrokov za takšno stanje ne smemo iskati v sami organizaciji, ampak v splošni nerazvitosti odnosov, ki morajo povezati družbenopolitične organizacije z delegatskim sistemom. Zlasti pa morajo ostale družbenopolitične organizacije z zvezo komunistov na čelu, zagotoviti takšne družbene razmere, v katerih bo mladina lahko resnično soodločala o vseh življenjskih vprašanjih. Mlade ljudi še vedno s pre malo poguma vključujemo v vse oblike samoupravljanja in družbe. Sama zveza socialistične mladine pa se tudi ne sme zapirati v ozek krog tako imenovanih »mladinskih problemov«, temveč se mora povezati s samoupravnimi, političnimi, ekonomskimi in drugimi interesi in potrebami delovnega človeka na delu, v krajevni skupnosti ali institucijah drugih družbenih dejavnosti. Interesi in potrebe mladine niso nič drugega, kot del potreb in interesov cele naše družbe.

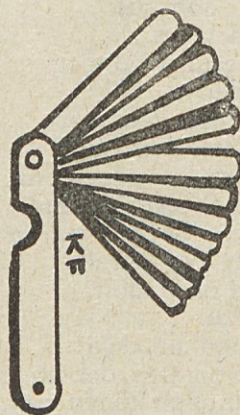
Delegatski sistem je sicer omogočil veliko večjo udeležbo mladih v sistemu odločanja na vseh ravneh, saj se danes giblje procent izvoljenih odbornikov mlajših od 27 let okrog 18 %, medtem ko je bil med leti 1969 in 1971 le 9 %, vendar pa ta zastopnost mladih še vedno ne ustreza skupnemu številu mladih v organizacijah združenega dela, krajevnih skupnostih itd.

Specifično politično vlogo ima v naši družbi zveza združenj borcev, ki je zrasla iz narodnoosvobodilne vojne in socialistične revolucije in ki je tudi danes nosilka revolucionarne tradicije. Demokratično angažiranje borcev v našem političnem sistemu je še posebej pomembno z ozirom na bogate revolucionarne izkušnje, ki jih posamezniki imajo in z ozirom na to, da kot organizacija predstavljajo nesporno politično in moralno silo. Lahko trdimo, da se je zveza združenj borcev tudi dejansko angažirana skoraj pri vseh bistvenih vprašanjih razvoja demokratičnih in druž-

benoekonomskih odnosov in dala svoj velik prispevek k razvoju socialističnega samoupravljanja.

V našem političnem življenju velja načelo svobode združevanja, zato imamo tudi dejansko pri nas množico združenj delovnih ljudi in občanov na najrazličnejših področjih. V našem sistemu imajo ta združenja pomembno družbeno in strokovno vlogo. Tudi razvoj socialistične samoupravne družbe kakršna je naša, zahteva negovanje nagnjenj posameznikov in zanimanja ljudi za razne družbene, humanitarne, socialne, kulturne, znanstvene, športne in druge aktivnosti. S takimi aktivnostmi se vsekakor povezujejo in uresničujejo najširši interesi delovnih ljudi, seveda v pozitivnem smislu, v kolikor so v skladu s temeljnimi cilji in načeli našega samoupravnega demokratičnega sistema. Imamo pa tudi pojave, ko poskušajo v imenu svobodnega povezovanja organizirati reakcionarne politične akcije. Proti takim poskusom se naša družba vsekakor lahko bori in jih preprečuje na najrazličnejše načine, stremeti pa moramo za tem, da bo med sredstvi boja proti takim pojavom prevladovala politična akcija. Tak posamezni primeri pa nas ne smejo omajati pri usmeritvi v svobodno organiziranje vseh samoupravnih interesov, kot enega izmed bistvenih elementov sistema naše samoupravne demokracije.

Miro Florjanc

4. julij — dan borca

»Odstojanje..., tišina..., ugasni cigareto..., drži zvezlo!« se je polglasno prenašala komanda po koloni Pohorske brigade. Kam? Na to vprašanje smo si odgovorili po nekaj urah hoje. Spoznali smo, da je naš cilj pohoda Zgornja Savinjska dolina.

Blizu Gornjega Grada, kjer je bila velika postojanka, se je kolona ustavila. Komandant Lev nam je dal povelje: »Naša brigada je dobila nalogo, da napade in likvidira nemško postojanko v mestu«. Seznanil nas je tudi z nalogami ostalih enot, ki so držale zasedo proti Mozirju, Šoštanju, Kamniku in Celju. Nas borce je še posebno razveselilo dejstvo, da bodo Šlandrovci istočasno napadli Ljubno. Ponosni smo bili, da nam je bila zaupana tako odgovorna naloga. Vedeli smo, da ta naloga ne bo lahka. Tu so se Nemci utrdili na pošti, žandarmeriji in v Rakovi vili, njihovo glavno oporišče pa je bil stari grad sredi mesta. V vseh teh postojankah je bilo približno 300, kar precej oboroženih Nemcev. Napad se je začel ob določeni uri. Ob isti uri so se slišali zamolkli strel iz smeri Ljubna.

Prvi bataljon je napadal in začel obkoljevati Rakovo vilo. Nemci so se začeli umikati v stari grad, posameznikom se je tudi posrečilo. Drugi bataljon je kmalu zasedel žandarmerijo, tretji je napadel pošto. Začela se je bitka za vsako hišo. Večina Nemcev se je umaknila v stari grad. Vedeli smo, da bo v gradu najtrši oreh. Obkolili smo ga. Ko se je zdaniilo, je streljanje prenehalo. Le posamezne strele je bilo slišati s strani Nemcev. Borci smo vedeli, da ob dnevu ne bomo uspeli uničiti utrjene postojanke v gradu, zato smo čakali noči.

Bombaši so bili pripravljeni na svojo akcijo. Plazili so se proti bunkerju pred obzidjem gradu, v pomoč so jim posvetili

sami Nemci s svojimi svetlečimi raketami. Počilo je. Nemci so se upirali. Ko so borci odstrelili težka železna vrata pred vhomom v stari grad, so Nemci prišli iz njega z belo brisačo na palici, kar je pomenilo, da so se predali. Veselje borcev je bilo veliko, še večje pa, ko smo zvedeli, da so tudi Šlandrovci razbili postojanko v Ljubnem.

Takšni in podobni so spomini preživelih borcev. Takšnih spominov bi lahko pisali še mnogo. Celotno jugoslovansko področje je bilo polno podobnih akcij, še večjih ali manjših, akcij borcev NOV. Zmagoviti pohodi so se iz dneva v dan bližali končni zmagi.

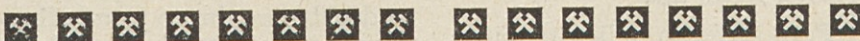
Jugoslavija je bila osvobodjena tujih in domačih sovražnikov. Pričela se je druga borba.

Borci so zamenjali puške za krampe in lopate, nepismeni so se učili pisati, zgrajene so bile nove proge, ceste, tovarne, kovalo se je bratstvo in enotnost med narodi Jugoslavije.

Borci so bili neprestano v akciji in v tej akciji so še danes. Mnogi so vključeni v samoupravne organe, delegacije, družbenopolitične organizacije, skratka aktivni so vsepovsod na vseh področjih družbene dejavnosti, predvsem pa skrbijo, da se ohranjajo revolucionarne tradicije NOB in te tudi na mlajše rodove.

Za njihovo minulo in sedanjelo jim čestitamo ob dnevu borca — 4. juliju ter jim želimo še naprej uspešno in ustvarjalno delo!

Janez Oberžan

Dne 28. maja 1978 je bilo v Trbovljah srečanje — ukradenih otrok Slovenije. Ob tej priliki so se udeleženci, bivši »ukradeni otroci«, tudi skupinsko fotografirali na stopnišču pred Delavskim domom.

(Foto S. Weiss)

ČESTITKE IZ SRCA IN LJUBEZNI

V zadnjih triintridesetih letih je štafetno palico z najlepšimi željami za rojstni dan tovariša Tita nosilo več kot dvajset milijonov Jugoslovanov. Na svoji poti po naši domovini je štafeta mladosti v teh letih prešla več kot dva milijona kilometrov.

»Ob pozdravih in čestitkah, ki ti jih, tovariš Tito, pošilja mladina Jugoslavije, smo s seboj prinesli tudi svečano mladinsko obljubo, da bomo udarniško gradili in zgradili domovino in da bomo vse svoje moči postavili v bran naše domovine...«

To so bile besede in obljube zbrane v prvi štafetni palici, s katero so mladinci v svobodni Jugoslaviji prvič čestitali rojstni dan tovarišu Titu, 25. maja 1945. leta. Pobudo za prvo štafeto so dali mladinci iz Kragujevca, ki jo je nekoliko pozneje osvojila mladina Jugoslavije kot trajni simbol hotenja in želja mladih Jugoslovanov za Titov rojstni dan.

Prvo štafetno palico za Titov 53. rojstni dan je spomladi 1945. leta nosilo 12.500 mladincev in mladink na devet tisoč kilometrov dolgi poti. Prvo štafetno palico je predsednik Tito zaradi službenih dolžnosti sprejel v Zagrebu. Ob tej priložnosti je med drugim še posebej poudaril:

»Sedaj smo si priborili svobodo. Uničili smo zunanjega sovražnika. Pred nami pa je nova borba, borba za izgradnjo in obnovo. Prepričan sem, da ste za to borbo popolnoma pripravljeni in da boste tudi vi veliko prispevali k temu velikega delu.«

Tito je postal sestavni del mladih, gonilna sila njihovih želja in stremeljenj, zato je prav, da se s Titovim rojstnim dnem simbolizira mladost samoupravne socialistične Jugoslavije in da je ta dan sprejet kot največji praznik mladih.

Pod vodstvom tovariša Tita je mladina Jugoslavije uresni-

čevala svoje sposobnosti. Zbrana v SKOJ in ostalih mladinskih organizacijah je po prihodu tovariša Tita na čelo partije odigrala pomembno vlogo in dala svoj veliki delež za osvoboditev naše domovine.

Mladina Jugoslavije je bila nosilec upora in odpora proti okupatorju. Več kot 80 odstotkov borcev je bilo v partizanskih enotah mladincev. To je bila nezlomljiva moč mladih, s katero se je med vojno skupaj bojeval proti sovražniku. Dobra polovica narodnih herojev in drugih znanih in neznanih junakov, ki so nam še danes kot svetel primer hrabrosti, je izšla iz mladinskih vrst. Da je tovariš Tito zares veliko zaupal mladim, potrjujejo njegove odločitve o ustanavljanju posebnih mladinskih enot v NOV.

Po vojni je mladina dosledno in požrtvovalno sledila Titovim besedam. V obnovi in izgradnji naše domovine in v boju za nove družbene odnose je mladina ponovno predstavljala velikanško moč, ki ji je Tito močno zaupal. Iz ruševin so rasla nova naselja, mesta, ceste, tovarne... Vloga mladine je bila nadvse pomembna v prvih letih izgradnje naše bazične industrije in pri premagovanju naših ekonomskih težav. Svoje obljube je mladina uresničevala s številnimi delovnimi zmagami. Spomnimo se samo gradnje enajstih železniških prog, med njimi: Brčko—Banovići, Šamac—Sarajevo, Doboj—Banja Luka, Gradačac—Modriča, Foča—Goražde in druge.

Spomnimo se avto ceste »Bratstvo in enotnost«, štirinajst velikih industrijskih bazenov, med katere sodijo železarna v Zenici, tovarna težkih strojev »Ivo Lola Ribar« v Železnikih, valjarna bakra v Sevojnu, tovarna kablov v Svetozarevu, železarna v Nikšiću, pet velikih hidrocentral v Jablanci, Mavrovem, Vinodolu, Vlasi-
nu, Malem Zvorniku pa izgrad-

nje Novega Beograda in številnih mest in vasi, ki so jih uničili potresi.

Ob deseti obletnici praznovanja svobode in zmage nad okupatorjem, ko je tovariš Tito prejemal štafetno palico na slavnostno okrašenem stadionu JLA v Beogradu je med drugim dejal:

»Minilo je deset let naših naporov in dela, naše borbe in številnih akcij v našem notranjem razvoju, kot tudi v naši zunanji politiki. Menim, da je bilo v teh desetih letih storjenega zares veliko pomembnega dela. In če se ta dan praznuje kot dan mojega rojstva, menim, da bi mu morali dati drugačno ime. To naj bi bil Dan naše mladine, dan mladosti, dan športa, dan mlade generacije in njegovega duševnega in fizičnega razvoja.«

Tako od 1957. leta dalje praznujemo vsako leto 25. maja »Dan mladosti«. Ta dan pa ne praznuje samo mladina Jugoslavije, temveč tudi ostali državljani in vsi delovni ljudje naših narodov in narodnosti. Mladina in vsi delovni ljudje naše domovine beležimo vsako leto nove delovne uspehe in dosežke. Ni vasi in mesta, kjer ne bi množice ljudi pozdravljale štafeto, ki je polna želja namenjenih tovarišu Titu.

Dvaintrideset majskih pomladnih radosti je mimo, dvaintridesetkrat so mladi čestitali tovarišu Titu za rojstni dan ter mu zaželeli še dolgo življenje. Letos je krenila štafeta iz Trepče. Na pot je odšla slavnostno, tako kot to sodi k številnim pomembnim praznovanjem, ki jih skupaj s Titovim praznikom in pripravah za XI. kongres ZKJ proslavljamo letos.

S. NIKOLIČ

Borci pripovedujejo — pionirji zapisujejo

Prvoborec Forte Karel-Marko nas je obiskal v šoli. Pionirji smo se z njim pogovarjali o vojnem času. Opisal nam je mnogo zanimivih dogodkov, ki jih je doživel sam ali njegovi tovariši.

Najprej nam je povedal, kako je nastala revirska četa in nam opisal nekaj akcij, ki jih je opravila revirska četa v letu 1941. Pripovedovati je začel z besedami: »Kjer ljudje partizanov niso podpirali, se nismo mogli obdržati«. Nato je opisal prve akcije revirskih partizanov: »14. julija so partizani po cestah raztrosili letake, na katerih so bila napisana gesla. Uničili so smerokaze. Vedeli so, da bodo Nemci poslali okrepitev, zato so po cestah raztrosili žebličke. 28. julija so zaplenili skladišča na Bukovi gori in naslednji dan razstrelili železniško progo pri elektrarni. 31. julija pa so se trboveljski partizani premaknili na Čemšeniško planino in tam skupno z zagorsko skupino partizanov ustanovili revirsko četo. Komandir revirske čete je bil Ciri! Groznik, komisar pa Alojz Hohkraut. Takoj za tem se je začela revirska četa pripravljati za napad na orožniško postajo v Zagorju. Proti Zagorju je šlo pet skupin. Prva je šla proti Trojanam, druga je imela nalogo razstreliti cesto v Bevškem, tretja skupina je imela nalogo potrgati vse telefonske žice. Ostali dve skupini pa sta napadli orožniško postajo. Akcija ni uspela, ker so Nemci dobili pomoč iz Trbovelj, zato partizani niso dobili orožja. Pridobili pa so si ugled med ljudmi«. Nato nam je pripovedoval o poslednjem junaškem boju, ki sta ga bojevala v domači vasi Milan Majcen in Ivan Mevzelj. Boj je trajal od četrte ure popoldne do desete ure dopoldne drugega dne. Pokopali so ju Nemci z vsemi častmi, ker se niso mogli načuditi tolikemu junaštvu. To je

bilo res čudno, saj so partizanom rekli banditi.

Sedaj smo prišli na vrsto mi pionirji. Vprašanja so deževala z vseh strani:

Česa ste se partizani najbolj bali?

Tovariš Forte: »Partizani smo se najbolj bali letal, zlasti v začetku vojne. Mislili smo, da jim ne bomo kos. Nekoč je nad nami letelo sovražno letalo. Moj tovariš je zlezal v zvonik in od tam z mitraljezom streljal na letalo. Italijanski pilot se je moral dvigniti višje. Od tam pa ni mogel dobro meriti. Od takrat se nismo več tako bali letal«.

Ali se spominjate kakšnega veselega dogodka?

Tovariš Forte: »Nekoč smo počivali pri nekem kmetu. Ta je imel hčerko, ki jo je zelo bolel noht in je vpila zaradi bo-

lečin. Partizan, ki se je rad šalil, se je oglasil: »Saj to ni nič. Veste, kaj se je meni zgodilo. Nekoč sem šel k zdravniku, ker mi je nekaj padlo v oko. Zdravnik me je položil na mizo, mi vzel ven najprej desno oko, ga s krtačo očistil, nato pa še levo oko... jaz pa sem moral vse to gledati. To je bilo pa res strašno«. Vsi smo se nasmejali.

Ali so partizani pogosto padli v zasede?

Tovariš Forte: »Pogosto. Tudi jaz sem nekajkrat padel v zasedo, pa sem vedno srečno ušel. Partizani smo največkrat padli v zasedo proti koncu vojne«.

Marsikdo bi še rad kaj vprašal, toda ura se je iztekla. Bila je mnogo prekratka. Želim si še mnogo takšnih ur razgovora!

Franci Močilar, 4. b
PO A. Hohkraut

Primopredaja kurirčkove pošte je tudi letos potekala v dobro organiziranem obsegu na pomožnem športnem igrišču Rudar, ob ulici Sallaumines. Prireditve so pripravili ZB NOV, zveza rezervnih vojaških starešin, zveza prijateljev mladine Trbovlje in pionirski odred osnovne šole Trbovlje. Slovesnost je ob 15-letnici kurirčkove pošte zelo lepo uspela.

Razvejana borčevska družbenopolitična dejavnost

Pred nedavnim so delegati občinske organizacije ZZB NOV Trbovlje, razpravljali o številnih pomembnih vprašanjih s področja borčevske problematike in tekočih družbenih dogajanjih.

Predsedstvo je delegatom posredovalo poročilo o delu izvršnih organov občinske organizacije ZZB NOV Trbovlje za obdobje januar—april 1978. V poročilu sta bili zajeti analizi o izvedenih volitvah in referendumu o samopriskupku, z ugotovitvijo, da sta obe politični akciji bili uspešno izvedeni. Posredovana je bila informacija o poteku in delu, ter o sprejetih stališčih 5. republiške skupščine ZZB NOV Slovenije. Nadalje so delegati bili seznanjeni z delovanjem in uspehi aktivov ZB NOV v TOZD, z delom revirskega medobčinskega sveta ZZB NOV, z organizacijo leto-

vanja na Velem Lošinju, s programom letošnjega srečanja »ukradenih otrok Slovenije«, z delom komisije za priznanje posebne dobe, z urejanjem priznavalnin, s stanovanjsko problematiko, z zdravstvenim varstvom, izletniško dejavnostjo, z organizacijo kurirčkov pošte in letošnjih partizanskih pohodov in drugimi akcijami ter nalogami, še zlasti s področja nove organiziranosti in utrjevanja delegatskega sistema.

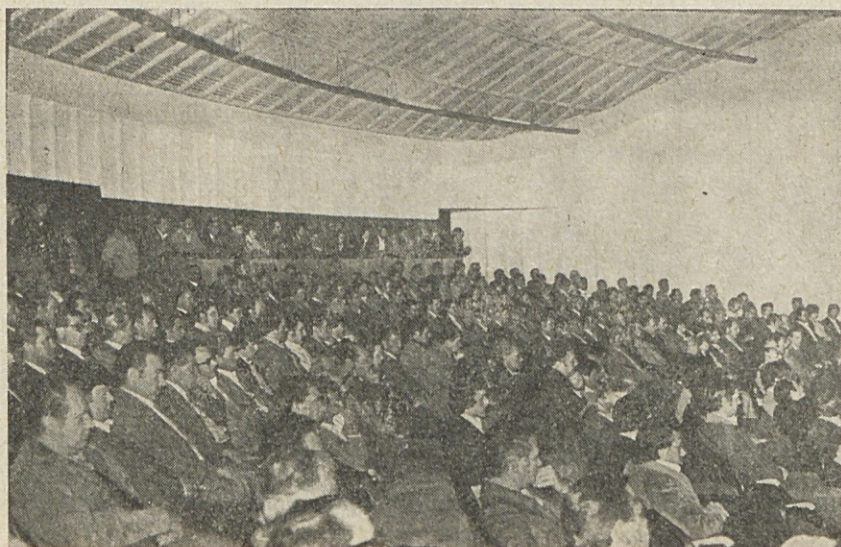
O vseh teh vprašanjih je stekla živahna in plodna razprava, iz katere je bilo povzeto, da je letošnja politična aktivnost ZZB NOV zelo živahna in ugodno ocenjena. Reorganizacija krajevnih združenj ZB NOV, s teritorialnim pokrivanjem področij s SZDL, bo v celoti končana do junija letos. Letošnja sezona letovanja in preventivnega zdravljenja čla-

nov ZZB NOV v počitniškem domu na Velem Lošinju, se bo pričela 12. junija in končala 20. septembra 1978. Srečanje »ukradenih otrok« iz vse Slovenije, je bilo 28. maja 1978 v Trbovljah. Materialna plat za izvajanje družbenega dogovora o priznavalninah in odloka o družbeni skrbi za borce, je zagotovljena. Uveljavljanje pravic za priznanje posebne dobe poteka uspešno. Skupno je bilo vloženo 47 zahtevkov, za obnovo postopka pa 19 zahtevkov. Tovrstne zahteve bo moč predvidoma še vlagati do 30. junija letos. Prevzem letošnje kurirčkov pošte je bilo letos 5. maja v Čečah, predaja pa istega dne na Čebinah. Za vojaške invalide in borce NOV je bil v drugi polovici maja, v organizaciji SAP — organiziran dvodnevni izlet v nekdanje zloglasno taborišče Dachau in v München. V zdravstveni ambulanti za borce je bilo doslej opravljenih 120 sistematičnih zdravstvenih pregledov borcev. Le-ti bodo potekali vse dotlej, da bodo pregledani vsi člani. S področja stanovanjske problematike, se stvari urejajo v okviru danih oz. obstoječih možnosti.

Za izvedbo opisanih nalog in programiranje predvidenih akcij, so se delegati občinske organizacije ZZB NOV Trbovlje, sestali že večkrat.

Delegatskega zasedanja občinske organizacije ZZB NOV Trbovlje, so se udeležili tudi predsedniki občinskih konferenc SZDL in ZSMS, predsednik izvršnega sveta SO Trbovlje in še nekateri drugi gostje, vsi pa so poudarili izredno aktivnost organizacij ZZB NOV in njen družbenopolitični pomen.

Rudi Matko

7. maja t. l. se je zbralo okoli 450 rezervnih vojaških starešin v gledališki dvorani Delavskega doma v Trbovljah. Poslušali so člana predsedstva CK ZKS in sekretarja republiške konference SZDL Slovenije Miloša Prosenca, ki je govoril o Kardeljevi študiji »Smeri razvoja političnega sistema socialističnega samoupravljanja«.

(Foto S. Weiss)

Aktivnost samoupravnih organov

Delavski svet DO Zasavski premogovniki

2. seja delavskega sveta delovne organizacije Zasavski premogovniki, je bila 6. junija 1978. Na tej seji so razpravljali in sklepali o naslednjih zadevah:

— za izvajanje del in nalog individualnega poslovnega organa - direktorja delovne organizacije ZPT, je imenoval Ivana Bergerja, dipl. inž. rud., dosedanjega tehniškega vodjo TOZD Rudnik premoga Trbovlje, oziroma nazadnje v. d. za izvajanje del in nalog individualnega poslovnega organa DO ZPT;

— ugotovil je, da je bil samoupravni sporazum o medsebojnih pravicah, obveznostih in odgovornostih med delavci združenih TOZD in delavci DS SS ZPT, sprejet po predpisanim postopku vseh TOZD in DS SS ZPT, v času od 23. 5. do 5. 6. t.l., zato ga je razglasil;

— prav tako je razglasil na temelju izpeljanega predpisane postopka vseh TOZD samoupravni sporazum za področno delovno skupnost Hrastnik, samoupravni sporazum za področno delovno skupnost Trbovlje in samoupravni sporazum za področno delovno skupnost Zagorje;

— v zvezi s predlogom za spremembo proizvodnega načrta premoga za leto 1978, je posredoval vsem TOZD DO ZPT predlog za spremembo proizvodnega in gospodarsko-finančnega načrta za leto 1978, s tem da bodo razprave v TOZD končane do 25. 6.

— pooblastil je izvršilni odbor REK Zasavje, da obravnava vsak mesec pred zaključkom meseca na temelju ustreznih podatkov problematiko osebnih dohodkov;

— na znanje je sprejel poročilo o pripravi proslave rudarskega praznika 3. julija in pooblastil člane odbora za izume in tehnične izboljšave DO REK

Zasavje, da izpeljejo postopek v zvezi s pripravo predloga za nagraditev predlagateljev tehničnih izboljšav;

— v skupščino SIS — skupina primarne energije, je bil izvoljen kot delegat Peter Schneider, dipl. inž.;

— odobril je najetje dodatnega kredita za vlaganje v trajna obratna sredstva v znesku 30 milijonov din iz sredstev energetike.

Delavski svet DO Industrijske montažne delavnice

3. seja delavskega sveta delovne organizacije IMD, je bila 1. junija t.l. Na seji so obravnavali in sklepali o naslednjih zadevah:

— sprejel je poročilo o poslovanju IMD v aprilu t.l.;

— razglasil je samoupravni sporazum o medsebojnih pravicah in dolžnostih med TOZD in delovno skupnostjo skupnih služb IMD;

— sklenil je, da se TOZD KET vključi v področno raziskovalno skupnost energetike, TOZD SIMD v področno raziskovalno skupnost strojništva, TOZD EIMD v področno raziskovalno skupnost elektrotehnike;

— soglašal je s tem, da se pri LB TB Zasavje najame garancija za zagotovitev sredstev v znesku 2.971.181,00 din za investicije »razširitev vročevodnega omrežja«;

— hkrati je odobril najetje kredita pri tej banki za izvedbo te investicije v enaki višini, z odplačilno dobo 10 let in 4-0% obrestno mero;

— odobril je izgradnjo vročevodnega omrežja na področju Trbovelj s predračunsko vrednostjo 7.621.181,00 din;

— soglašal je z vročitvijo zneska 1.697.818,00 din pri LB TB Zasavje namensko za najetje posojila za izgradnjo vročevodnega omrežja za dobo 12 let in 2-0% obrestno mero;

— potrdil je predlog združevanja amortizacije TOZD;

— potrdil je poslovnik o delu samoupravnih organov;

— strinjal se je z ustanovitvijo Zasavskega računskega centra;

— pri reševanju vlog je nekatere rešil ugodno, nekatere pa zavrnil.

Izvršilni odbor SOZD REK Zasavje

1. seja izvršilnega odbora SOZD REK Zasavje v tem obdobju je bila 12. junija 1978. Ugotovil je, da so vse TOZD vseh treh delovnih organizacij, z izjemo DO TET sprejele samoupravne sporazume o medsebojnih pravicah, obveznostih in odgovornostih delavcev delovne skupnosti in DO za opravljanje del skupnega pomena delovne skupnosti administrativno strokovnih opravil in delovne skupnosti tehnično strokovni opravil SOZD REK Zasavje. DO TET je pisмено obrazložila svojo kasnitev s tem, da se mora sama najprej organizirati in sprejeti ustrezne samoupravne sporazume, šele potem pa bodo sprejeli sporazuma na ravni SOZD.

Del žagarskega obrata na lesnem skladišču v Trbovljah — TOZD Predelava jamskega lesa. (Foto A. Bola)

— pri obravnavanju rezultatov poslovanja za obdobje januar—marec 1978, je odbor ugotovil, da obstajajo poleg problematike neurejenih dohodkovnih odnosov v okviru SOZD EGS, notranji subjektivni faktorji, ki so ovirali doseganje boljših proizvodnih in finančnih rezultatov v prvih treh mesecih t.l. Direktorji vseh TOZD so dobili nalogo, da skupno s samoupravnimi organi analizirajo obstoječe stanje vsake TOZD ter na to z ustreznimi ukrepi poskrbe za odpravo ugotovljenih pomanjkljivosti. Ugotovili so tudi, da rast osebnih dohodkov in skladna z doseganjem dohodka. Vso skrb je treba posvetiti tudi kad-

rom, ker gre v pokoj večje število dobrih rudarjev. Nujno je treba znižati število izostankov z dela zaradi bolezni in neopravičenih izostankov. Zavzel se je za poostreitev sankcije napram neupravičenim izostankarjem z dela;

— pripravil je predlog za razpravo in sklepanje na seji DS SOZD REK Zasavje, o programu koriščenja sklada skupne porabe za letošnje leto;

— predlagal je, da naj bi določena sredstva namenili tudi za izvedbo proslave dneva rudarjev;

— sklenil je predlagati delavskemu svetu SOZD REK Zasavje, da sprejme predlog cen

za letovanje v počitniških domovih REK Zasavje v letošnjem letu, nadalje odobritev sredstev za ureditev počitniškega naselja Novigrad in sprejetje samoupravnega sporazuma o združevanju dela delavcev samoupravne počitniške skupnosti Hrastnik;

— strinjal se je s tem, da naj bi delavski svet SOZD REK Zasavje sprejel predlog pravilnika o operativnem izvajanju določil samoupravnega sporazuma o ugotavljanju udeležbe v skupnem prihodku in razporejanju skupnega prihodka preko prehodnega računa na TOZD;

— vloge proslincev za denarno pomoč je odstopil v reševanje delovnim organizacijam.

Neposredni razgovori rudarjev

Po dogovoru z občinskim sindikalnim svetom Trbovlje, je izvršni odbor osnovne organizacije sindikata TOZD Premogovnik Trbovlje, organiziral razgovor rudarjev s predstavniki družbenopolitičnih organizacij in skupščine občine Trbovlje. Potekal je v počitniškem domu REK Zasavje na Partizanskem vrhu. Na teh razgovorih so se pogovarjali o problematiki premogovništva, dohodkovnih odnosih in družbenih problemih ter potrebah v občini Trbovlje. Prevoz in kosilo je pripravil občinski sindikalni svet preko kluba samoupravljalcev. Srečanje je potekalo na dela proste sobote, 13., 20. in 27. maja in to vsakokrat dopoldanska izmena. Akcijo so izpeljale v pogledu udeležbe sindikalne skupine posameznih oddelkov. Prvi dve soboti se je razgovora udeležilo po 40 rudarjev, zadnjo soboto pa 27.

Razgovorov so se udeležili tovariši Franci Grešak, sekretar revirskega komiteja ZKS, Karel Vukovič, sekretar komiteja občinske konference ZKS Trbovlje, predsednik skupščine občine Trbovlje Janez Očep, predsednik občinskega

sindikalnega sveta Janez Češnovar, predsednik medobčinskega sveta sindikatov za Zasavje Vinko Kovačič, Slavko Pavlič, predsednik izvršnega odbora občine Trbovlje, Drago Sotler, predsednik OK SZDL Trbovlje, Hinko Doberšek, načelnik oddelka za gospodarstvo občine Trbovlje, Jože Leskovar, sekretar republiških sindikatov — odbora za energetiko in premogovništvo, Simo Radulovič, org. sekretar komiteja občinske konference ZKS Trbovlje, s strani REK Zasavje pa so sodelovali generalni direktor Srečko Klenovšek in inženirji Ivan Berger, Matija Ušeničnik ter Ernest Ščukanec. Razgovori so trajali približno po tri ure in so se nato po kosilu še nadaljevali. Na razgovorih smo največ govorili o nezadostno razvitih komunalnih napravah (ceste, vodovod, urejevanje okolice, okolice zgradb, itd.), o stanovanjski problematiki s posebnim ozirom na pomanjkanje stanovanj primernih za neposredne proizvajalce, premajhni angažiranosti služb pri izdelavi urbanističnega načrta, problematiki zdravstva, majhnih pokojninah rudarjev, participaciji za zdravstvene storit-

ve, problematiki v premogovništvu, pri čemer smo posebej poudarili, da se v dani situaciji rudniki ne morejo razvijati, ker nimajo dovolj sredstev. Doseči bo treba, da bo imel premog tržno ceno, ki naj bi zagotavljala obstoj premogovnikov, k čemer bi morali pritegniti širšo skupnost. Govora je bilo tudi o širšem povezovanju SZDL in krajevnih skupnosti in potrebah delovnih ljudi v krajevnih skupnostih in njihovi okolici. V razgovoru je bilo sprejetih več sklepov, med katerimi so posebno pomembni ti, da je treba pristopiti k akciji za podaljšanje družbenega dogovora za rudarje, da se naj proste sobote štejejo do nadaljnjega v pokojninsko osnovo, da naj občina Trbovlje pristopik akciji o pripravi enotnega predloga za izplačevanje regresa; na koncu pa so vsi ugotovili, da so neposredni pogovori zelo uspešni in da jih bo treba tudi v bodoče organizirati. Obravnavali naj bi eno temo, na katero pa bi povabili tudi delavce drugih delovnih organizacij in predstavnike določene skupnosti.

Alojz Božič

Gibanje osebnih dohodkov

Pregled povprečnih neto osebnih dohodkov za 182 ur mesečno, v obdobju januar—april 1978 in primerjavo s povprečnimi neto osebnimi dohodki v letu 1977, objavljamo v spodnji tabeli.

V maso sredstev za te osebne dohodke so vključeni:

- osnova po faktorski udeležbi, akordni ali premijski zaslužek ter stimulativni del nagrajevanja;
- dodatek za nočno delo;
- dodatek za jamsko delo;
- dodatek za minulo delo.

Ni pa vračunan dodatek za delo v podaljšanem delovnem času, prostih sobotah, nedeljah ali praznikih, ker je to pač osebni dohodek za polni delovni čas, ki znaša 182 ur ali 22,75 osem-urnih delavnikov na mesec.

TOZD	I.-IV. 1978	leto 1977	Indeks 1978:1977
Rudnik premoga Hrastnik	6.431,20	5.127,62	125,42
Rudnik premoga Trbovlje	6.291,29	5.299,84	118,71
Rudnik premoga Zagorje	5.921,83	4.760,21	124,40
Separacija premoga Trbovlje	5.092,82	4.285,42	118,84
RGD	6.844,34	5.462,28	125,30
ESD	5.166,53	4.178,49	123,65
GRAMAT	4.301,80	3.652,06	117,79
Avtoprevoz Zasavje	5.258,89	4.727,68	111,24
RSC	6.506,50	5.245,24	124,05
DS SS	6.002,13	4.954,50	121,15
Skupaj:	6.071,29	4.945,85	122,76

Iz primerjave osebnih dohodkov v lanskem in letošnjem letu je razvidno, da je nominalni (količinski) porast osebnih dohodkov razmeroma ugoden, vendar pa je realna vrednost povečanja dokaj nižja ob upoštevanju stopnje inflacije, ki prav tako raste hitreje kot je bila načrtovana.

B. A.

O letošnjem letovanju

Delavci našega kombinata bomo tudi letos imeli možnost letovati v obstoječih počitniških domovih. V tem smislu je pripravil odbor za družbeni standard REK Zasavje v aprilu pogoje, pod katerimi bomo letos letovali, razdelil pa je tudi število razpoložljivih postelj po posameznih TOZD in delovnih skupnostih v obstoječih domovih.

Iz pogojev letovanja oziroma razpisa za prijavo, ki je izšel sredi maja in o katerem so bili delavci seznanjeni zaradi pravočasne prijave, lahko povzamemo, da imajo pravico do regre-

sa za oskrbni dan vsi delovni člani kolektiva, njihove nezaposlene žene in nepreskrbljeni otroci, ki letos dopolnijo 4. leto starosti in ki so zavarovani pri članu našega kolektiva. Pravico do regresa oskrbnega dne imajo tudi otroci članov kolektiva, ki po končanem obveznem osemletnem šolanju niso zaposleni ali ki niso v učnem razmerju, vendar le do 18. leta starosti ter otroci, ki se niso zmožni sami preživljati. Do regresa za letovanje so upravičeni vsi vajenci, ki so v učnem razmerju z REK Zasavje. Regres za oskrbni dan pripada tudi otrokom, ki se redno šolajo

na srednjih, višjih ali visokih šolah, vendar le do 26. leta starosti.

Letos bomo lahko člani kolektiva s svojci letovali v počitniških domovih REK Zasavje na Rabu, v Crikvenici, v Novigradu (v počitniških hišicah in prikolicah) ter na Partizanskem vrhu. Termoelektrarna organizira letovanje za svoje člane kolektiva v svojih domovih, oziroma sobah. Letovati pa bo možno tudi izven naših počitniških domov, vendar le pod pogojem, da bodo letovalci pred pričetkom letovanja dobili s strani referenta za oddih REK Zasavje potrdilo o višini pripadajočega regresa. Regresiranje oskrbnega dne se priznava le za neprekinjeno letovanje in to za najmanj 5 in največ 10 dni. Vsak posameznik lahko uveljavlja pravico do regresiranja do oskrbnega dne le enkrat v letu.

Letovali bodo lahko v naših domovih tudi člani kolektiva, ki so šli letos v pokoj oziroma, ki so bili upokojeni v letu 1977, pa niso izkoristili regresa za oskrbni dan v letu 1977. Ti imajo pravico do letovanja pod enakimi pogoji kot aktivni člani kolektiva. Mladoletni otroci članov kolektiva, bodo lahko letovali sami v naših počitniških domovih le, če njihovi starši iz zdravstvenih ali socialnih pogojev ne morejo letovati, vendar le skupaj z družino drugega člana kolektiva.

Dopustniki oziroma letovalci bodo na Rabu, v Crikvenici in Novigradu lahko letovali v času od 20. 6. do 8. 9. 1978. To je v osmih izmenah po 10 dni. Glavna sezona se smatra v času od 30. 6. do 29. 8., predsezona od 20. 6. do 30. 6. in posezona od 29. 8. dalje. Izmene bodo letovale v naslednjih obdobjih:

1. izmena od 20. do 30. 6., 2. izmena od 30. 6. do 10. 7., 3. izmena od 10. do 20. 7., 4. izmena od 20. do 30. 7., 5. izmena od 30. 7. do 9. 8., 6. izmena od 9. do 19. 8., 7. izmena od 19. do 29. 8. in 8. izmena od 29. 8. do 8. 9. 1978.

Rok za priglasitev za letošnje letovanje je že potekel v prvih

dneh junija t.l. Zaradi omejenega števila postelj, so pri vpisu upoštevali prednost tistih, ki doslej še niso letovali ali letujejo redkokdaj; prednost so dajali tudi tistim članom kolektiva, ki imajo šoloobvezne otroke, s tem da bodo lahko letovali v juliju in avgustu. Ob prijavi oziroma najmanj 20 dni pred pričetkom letovanja je

treba vplačati celotni znesek lastne udeležbe za prijavljeno število članov in določeno število dni.

Vsem članom kolektiva in vsem njihovim svojcem, pa tudi upokojenim tovarišem, želimo da bi tudi letošnji dopust prebili kar najbolje in se zdravi in zadovoljni vrnili na svoje domove in delovna mesta.

(v začetku se je imenoval RGP, nato RGO, sedaj RGD in v največjem času RIG).

Ob koncu svojega bogatega in uspešno opravljenega dela se je po dveh infarktih znašel na zdravljenju v Radencih v družbi z ostalimi sodelavci iz REK Zasavje iz Hrastnika, Trbovelj in Zagorja. Družčina je bila zelo pestra, prav tako pa pestri problemi vseh, ki so iskali tu zdravje, ki so ga več ali manj pustili v delovni organizaciji po dolgoletnem delu.

Penzionske cene v počitniških domovih v letovalni sezoni 1978

Počitniški dom		sezona	Pred in posez.
RAB	— letovalci in otroci nad 10 l.	140,00	112,00
	otroci od 4 do 10 let	98,00	78,40
CRIKVENICA	— letovalci in otroci nad 10 l.	140,00	112,00
	otroci od 4 do 10 let	98,00	78,40
NOVIGRAD	— letovalci in otroci nad 12 l.	140,00	140,00
	otroci od 4 do 12 let	98,00	98,00
PARTIZ. VRH	— letovalci in otroci nad 10 l.		
	po 1 dan	140,00	140,00
	otroci od 4 do 10 let	98,00	98,00
PARTIZ. VRH	— letovalci in otroci nad 10 l.		
	za več kot 1 dan	130,00	130,00
	otroci od 4 do 10 let	91,00	91,00

Cene posameznim obrokom

	zajtrk	kosilo	večerja
Sezona, pred in posezona, Rab			
Crikvenica, Partizanski vrh	15,00	50,00	35,00

Cena avtobusnega prevoza na relaciji Trbovlje—Rab in obratno 260,00 din.

Stane Vodiškar — RGD je postal pojem

Sredi t.l. je odšel v zasluženi pokoj naš dolgoletni sodelavec in znanec, vodja številnih gradbišč rudarske gradbene dejavnosti širom po svetu. Ker je z njegovim odhodom povezano opravljeno delo, ki ga je opra-

vil v času svojega delovanja pri REK Zasavje, je prav, da ob tej priliki povzamemo nekaj misli, mnenj, pa tudi podatkov o tem, kje vse je delal. S tem lahko napravimo tudi nekaj grobi prerez dejavnosti RGD

Pod veliko krošnjo vrbe žalujke v obsežnem parku tega zdravilišča, je razgrnil Stane pred seboj svoje delo in življenje zadnjih 26 let, ki so bila povezana z delom rudarske gradbene dejavnosti. Sodelavec našega glasila mu je stavil v razgovoru številna vprašanja, na katera je rade volje in brez večjih pomislekov odgovarjal. Vprašanja, pa tudi njegove odgovore v »pošlihtani« obliki, posredujemo bralcem našega časopisa.

SREČNO: Stane, pred kratkim si šel v pokoj. Ker preje ni bilo priložnosti, da bi te nekoliko širše predstavili našim bralcem, izkoriščamo tvoje slovo od delovnih tovarišev in celotnega kolektiva za to, da zremo, kaj si vsa leta pri našem kolektivu počel. Povej nam za uvod kdaj si pričel z delom in kje živiš?

VODIŠKAR: Leta 1926 sem se rodil v Hrastniku v proletarski družini. Delati sem pričel jeseni leta 1941 pri rudniku Hrastnik. V začetku sem bil vozač, nato kopaški pomočnik, kopač, vmes sem se udeležil tudi aktivno v NOB, po končani vojni pa sem se s prvo povojno generacijo leta 1946 vpisal v rudarsko nadzorniško šolo v Ljubljani. Nato sem opravljal poklic rudarskega nadzornika in delo rudarskega poslovo-
vodje. Živim vsa leta v Hrastniku, z izjemo tistih let, ki sem jih prebil na gradbiščih v domovini in na tujem.

SREČNO: Oktobra leta 1952 je takratni delavski svet rudnika Trbovlje-Hrastnik na pred-

log vodstva delovne organizacije, s posebnim sklepom ustanovil RGD — rudarsko gradbeno podjetje, kot poseben samostojen obrat. Kakor vemo, si bil med prvimi, ki so se vključili v delo tega obrata. Kakšne so bile naloge komaj ustanovljenega obrata, kdo so bili prvi sodelavci in katera so bila prva dela, ki ste se jih lotili?

VODIŠKAR: K RGP oziroma RGD, sem prišel 6. maja 1953, kot rudarski nadzornik. Razporejen sem bil na gradbišče vodnega rova, ki ga je gradil RGD od Prevalj do Mežice v dolžini 6.000 m. Sicer pa je bilo prvo delo, ki ga je RGP opravil, na rudniku Kočevje, vodil pa ga je Janez Irt; v Kočevju so gradili nadkope in proge za priprave, permanizirali pa so tudi glavni izvozni nadkop. V Prevaljah smo pri gradnji vodnega rova izkopali in permanizirali ta rov za odvodnjavanje vode iz jame Mežica, padec pa so izkoristili za zgraditev podzemne hidroelektrarne za lastne potrebe. Tu sem bil zaposlen le mesec dni. Zatem sem bil premeščen v Bor, na gradbišče skip jaška. Tega bi morali sprva graditi Kanadčani. Globok je bil 464 m. Le-tega smo izkopali ter permanizirali in zgradili priključke nakladalnih postaj — bunkerje. Ta jašek je bil prvi v Boru. Od tu sem odšel v Čitluk — Sokobanja, kasneje pa še v Arandjelovac. V Bor sem se vnovič vrnil leta 1960 na gradnjo nadaljnjih dveh jaškov. Med prvimi sodelavci so bili inž. Vuksan Djordje - obratovodja, v letu 1953 pa je prevzel krmilo tega obrata, to je s pričetkom del v Boru, inž. Jože Gostiša, kot obratovodja, inž. Janez Kersnič pa kot njegov pomočnik. Inž. Vuksan je zaradi bolezni ostal na investicijah pri RTH. Ostali sodelavci so bili še Ivan Kolman, Janez Irt, Stane Markovič, Marjan Pevec, Janez Kink in drugi.

SREČNO: Prva dela ste uspešno končali, zato ste nadaljevali z delom tudi v drugih republikah in pokrajinah pa tudi v inozemstvu. Na katerih

gradbiščih vse si vodil delo? Kakšna so bila ta dela in kako so bili investitorji z opravljenim delom zadovoljni?

VODIŠKAR: V Boru sem bil na gradbišču v letih 1953 in 1954 in nato še v letih 1960/61. Tu smo gradili tri jaške in to skip jašek globine 464 m, zračilni jašek 450 m, poglobili pa smo tudi jašek Vajfert 380 m. Na gradbišču v Arandjelovcu sem bil v letih 1955 do 1958. Tu smo gradili izvozni jašek, vse priprave — vodne proge, črpališče, zvezno proggo, zračilni nadkop, itd. V glavnem — odpirali smo rudnik ognjevarnih glin. V Velenju sem bil v času od leta 1958 do 1959. Tu smo gradili zračilni jašek globine okoli 400 m in odpirali severno krilo velenjske jame. Naj dodam pri tem še to, da se številčni podatki vedno do metra ne ujemajo s pravimi podatki, zato naj mi bralci oprostite, če bo med temi podatki in pravimi kakšna razlika. V letih 1959, 1960, 1961 in 1962 sem bil v Kišnici, na rudniku svinca in cinka Ajvalija (pri Prištini). Tu smo zgradili tri jaške — Kišnica 280 m, Prlina 200 m in Badovac 360 m. Razen tega smo zgradili še okoli 4.000 m raznih prog. Tudi tu smo odpirali nov rudnik. Vmes sem bil leta 1960 na Kopaoniku, na gradbišču Belo Brdo (za rudnik Trepča). Rekonstruirali smo 380 m globok izvozni jašek. Gradbišče je bilo precej visoko. V letih 1962 do 1965 sem bil na rudniku Sasa v Makedoniji, ki leži blizu bolgarske meje. Gradbišče smo imeli na višini okoli 1.100 metrov. Gradili smo izvozni skip jašek globine 545 m; takrat je bil najgloblji jašek v Jugoslaviji. Tega smo tudi permanizirali. Vmes sem bil v letih 1961 do 1963 na gradbišču Kalna. Tu smo za rudnik urana zgradili dva jaška — Gabrovnica 280 m in Mezdreja 300 metrov. Poleg izkopa smo oba jaška tudi permanizirali. Vmes sem bil tudi na gradbišču Bogovina v Srbiji 1963/64. Tu smo za rudnik črnega premoga gradili in permanizirali dva izvozna jaška — jašek VII 260 m in izvozni jašek Bogovina 380

metrov. Zgradili pa smo še 2.000 m glavnih oziroma izvoznih prog. Naj omenim, da je takrat Jože Polutnik uvajal s svojo skupino trboveljskih rudarjev širokočelno odkopno metodo in pnevmatski zasip. V letu 1965 sem bil še na gradbišču Zletovo v Makedoniji, kjer smo za rudnik svinca in cinka zgradili 280 m globok izvozni jašek in ga permanizirali.

Nato se je začelo obdobje, ko je RGD prvič stopil v svojo ekipo na inozemska tla. Pričeli smo v Egiptu — Vadi el Atchan (dolina žeje). V letih 1965 do 1966 smo zgradili 2.000 metrov prog in vpadnikov po kontaktu med uranovo rudo in bostonitom, (prihribina urana). Po vrnitvi iz Egipta, sem bil razporejen na gradbišče Ljubljana. Tu smo za Slovenija vino gradili vezni rov med staro in novo polnilnico. V letu 1966 smo tu zgradili 54 m rova in ga zabetonirali. Naj poudarim, da je bilo to gradbišče eno najtežjih. Dela je dokončal moj naslednik Martin Ivšek s skupino. Pričela so se obsežna dela za termoelektrarno Trbovlje II. V letih 1967/68 smo zgradili 920 m nadkopa za transport pepela in 680 m vodnega rova za Prapreščico, I. faza. Zgradili pa

Stane Vodiškar, dolgoletni poslovođa številnih gradbišč RGD doma in na tujem.

smo še 280 m vmesnega hodnika za zračenje in transport materiala. Nadaljevali smo z deli v Alžiriji, na gradbišču Kerzet Yousef v letih 1968 do 1970; tu smo izkopali in permanizirali 360 m globok izvozni jašek in izkopali glavne izvozne proge v prihrubini Inrudi (cink in svinec). Nadaljevali smo spet v domovini, na gradbišču Seoci in Kutsko brdo v Črni gori, na višini 1.100 m. V letu 1971 smo tu zgradili 2.800 m glavne izvozne proge, v Seocih pa 3.000 metrov. Zgradili smo še 380 m globok jašek, za investitorja rudnik boksita Nikšič. V letih 1972 do 1973 smo imeli gradbišča na rudniku rjavega premoga Resavica — Rembas v Srbiji. Zgradili smo 300 m globok izvozni jašek in ga permanizirali, zgradili tudi 300 m vodne proge, 1.200 m dolgo izvozno progo, nato pa še postavili akuremizo, trafopostajo, oblomno progo ter črpališče. Zopet nas je pot peljala na tuje. V letu 1974 smo v Švici — Göschenen izkopali zračilni jašek Bätzberg v globini 528 m, ki služi za zračenje cestnega predora St Gothart. Kmalu sem bil spet v domovini. Za TET II v Trbovljah smo v letih 1975 in 1976 zgradili in permanizirali 680 m vodnega rova — Prapreščica, zabetonirali ustje tega rova, izkopali in zabetonirali 800 m kanala za meteorne vode, (na površini) po nabočju deponije nevela. Zadnje gradbišče, ki sem ga vodil pa je bilo v Zahodni Nemčiji. V letih 1976 do 1978, do aprila, sem bil na gradbišču Ibbenbüren. K tem gradbišču, tu je namreč sedež gradbišča RGD, spadaio še gradbišča Ahlen, Wulfen, Achen in Haamm v Hessnu.

Morda sem pri dolgem naštevanju celo kaj izpustil, ker po tolikih letih človek marsikaj pozabi. Posebej poudarjam, da smo zaupana dela izvajali skupno z delovnimi tovariši na gradbiščih in delovnimi tovariši iz matice RGD v Trbovljah. Vsem tem gre namreč zahvala, da smo delo opravili dobro.

Investitorji so bili z opravljenim delom zadovoljni, včasih

celo zelo zadovoljni. Imeli smo v vsem tem času le en spodrseljaj v Zletovu, za kar pa nismo nosili sami krivde, pač pa je vplivala na izdelek zelo agresivna voda, to smo popravili. Poudarjam, da vsi jaški in proge še obratujejo. V povojnem času smo v Jugoslaviji vse jaške zgradili delavci RGD, le v zadnjem času gradi, na primer jašek v Boru, drug izvajalec.

SREČNO: Posebno v odročnih krajih, kjer so bila gradbišča precej oddaljena od bližnjih naselij še bolj pa od doma, je bilo precej težav, tako z dostopom do gradbišča, kakor tudi s transportom materiala, operativnim vodenjem, sodelovanjem z investitorji in projektanti, kakor tudi z nastanitvijo in prehrano sodelavcev, pa tudi njihovim prostim časom. Kako ste to reševali?

VODIŠKAR: Načrt dela so izdelali v matici, to je na sedežu RGD, nato smo pristopili k pripravljalnim delom, ureditvi stanovanj v zidanih zgradbah ali montažnih zgradbah, kopalnic, lamparn, itd. Opremo vedno pripravijo v matici, nato pa vse skupaj transportiramo, montiramo (kompresorje, izvozne stroje, itd.). Lahko rečem, da je delovni čas trajal ves dan. Posebno je bilo težko v začetku in to na vsakem gradbišču, predno se ekipa »uiame«. Težave so nastopale občasno zaradi prehrane, nabave materiala, stanovanja, ipd. Za razvedrilo je bilo poskrbljeno vedno; v začetku smo imeli radio in časopise, kasneje tudi televizijo, hladilnik in drugo opremo.

Pogosto so nastopale težave zaradi odsotnosti družine, žene in otrok, drugih sorodnikov in prijateljev. Posameznim krizam se praktično nihče ni mogel izogniti. Vendar je to prenašal vsakdo po svoje. Nekateri so tudi odšli. V prostem času smo se ukvarjali tudi s športom — šahom, odbojko, nogometom, namiznim tenisom, pa tudi s petjem in podobno. Ob državnih praznikih smo organizirali priložnostne proslave, sicer pa smo člani ekip precej brali,

najsibo časopise, knjige ter poslušali radio in gledali televizijo. V prostem času pa smo pripravljali tudi drva za kuhinjo in ogrevanje, prali perilo in delovne obleke, itd. Marsikoga so obiskali domači, predvsem med počitnicami, ko so bili otroci šole prosti.

SREČNO: Na gradbiščih, v večjih ali manjših skupinah lahko pride od časa do časa iz različnih vzrokov do določenih težav in napetosti. Kako si take in podobne zadeve urejal?

VODIŠKAR: Težave so povzročali predvsem dolgčas, kakšno nevzpodbudno pismo od doma, ipd. Kadar je bilo kritično, smo zadevo reševali z dopusti ali premestitvijo na gradbišča v Sloveniji. Imeli pa smo vedno razumevanje tudi predvsem za družinske težave. Dogodilo pa se je, da smo nedisciplinirane sodelavce pošiljali domov, če so kvarili ugled naše ekipe oz. izvajalca, pa tudi iz drugih razlogov. Zadeve sem reševal vedno skupno z družbenopolitičnimi organizacijami oziroma člani teh organizacij in svetom gradbišča.

SREČNO: Kako so na gradbiščih delali samoupravni organi in družbenopolitične organizacije? Je bilo njihovo delo dobro povezano z matičnimi organi RGD in DO in kakšna je bila uspešnost njihovega dela?

VODIŠKAR: Na gradbiščih smo imeli svet gradbišča. Tega smo izvolili vsi delavci na gradbišču s tem, da je bil en član tega sveta član delavskega sveta RGD v matici; v svetu pa je deloval tudi vodja gradbišča. Organiziran pa smo imeli sindikalni pododbor in kuhinjski odbor. Če nas je bilo več članov ZK, smo ustanovili tudi aktiv ZK. Moram reči, da je bila povezanost z matičnimi organi RGD dobra. Povezava je uspešno potekala obojestransko.

Redno smo prejemali zapisnike in drugo gradivo s sej delavskih svetov RGD, ZPT in REKZ. Vse te akte smo obravnavali javno vsi na gradbi-

šču in sprejemali ustrezne predloge oziroma pripombe, ki smo jih posredovali matičnim organom. Občasno so nas obiskali tovariši iz matice, najsibo poslovodni organi, kakor tudi predstavniki strokovnih služb in družbenopolitičnih organizacij. Takrat smo zadeve obravnavali zelo temeljito tako po tehnični, kakor tudi organizacijski in samoupravni, sindikalni in partijski liniji. Podrobno smo obravnavali izvajanje pogojev, dogovore, samoupravne sporazume, samoupravne splošne akte itd. Socialni delavec pa je imel še posebne obiske na gradbiščih zaradi urejanja stanovanjskih problemov in drugih zadev iz njegovega področja. Lahko brez pridržkov vnovič potrdim, da smo dela izvajali uspešno, kljub temu, da so bili pogoji na posameznih gradbiščih izjemno težavni.

SREČNO: Informiranje je nadvse pomemben dejavnik pri obveščanju in dejavnosti zaposlenih. Kako so bili člani kolektiva na gradbiščih povezani z delovno organizacijo in TOZD in tudi z zunanjim svetom? So bili po tvojem mnenju dovolj seznanjeni s problematiko gradbišča TOZD RGD in REK Zasavje?

VODIŠKAR: Informiranje je potekalo večstransko, kar sem deloma že omenil v prejšnjih odgovorih. Redno smo prejemali naše domače glasilo Srečno, Bilten, vse zapisnike in druga obvestila o delu samoupravnih organov ter sindikata, prejemali pa smo tudi dnevno in tedensko časopisje ter poslušali radio in gledali TV. Lahko rečem, da smo bili delavci na gradbiščih vedno in sproti dobro seznanjeni z najpomembnejšimi akcijami v matici oziroma v TOZD in delovni organizaciji. Kadar smo imeli volitve samoupravnih organov in referendum, so prišli na gradbišče tolmačiti tovariši iz matice. Naj še enkrat povem, da smo za državne praznike vedno sami pripravili tudi krajše programe. Moram reči, da sta bila Srečno in Bilten najbolj brana, najbolj iskana in najbolj čislana ter

najbolj zaželjena informatorja. Vsak od nas je prebral od začetka do konca vse prispevke, ki so bili objavljeni, ker je bila vsebina dobra, aktualna in dobro urejevana. Pogrešali smo le več prispevkov iz dela naših ljudi na gradbiščih, za kar pa smo bili sami krivi. Informirani smo bili torej pismeno in ustno dovolj in dobro, tako da praktično nismo čutili nobene razlike med informiranjem v matici ali na gradbišču.

SREČNO: Imaš vtis, da si opravil pomembno delo v času svoje zaposlitve pri naši delovni organizaciji in posebej v RGD? Odhajaš v pokoj z občutkom zadovoljstva, da si opravil za RGD, kakor tudi kombinat in našo družbeno skupnost, veliko in pomembno delo?

VODIŠKAR: RGD je bil posebno v prvih letih edini v Jugoslaviji, ki je gradil jaške, kar se smatra v rudarstvu za posebno specialno delo. S tem smo pripomogli, k odpiranju novih rudnikov, povečevanju proizvodnje premoga in drugih rud in surovin za našo industrijo, pomagali pa smo tudi iz nerazvitosti nekaterih območij in k zaposlovanju tamošnjih prebivalcev. Vsak jašek ima namreč določene posebnosti, hribina se spreminja, voda pritoka, pojavljajo se pritiski, urejevati je treba dostope, itd. Imam občutek, da sem skupaj z ostalimi sodelavci na gradbiščih in v matici opravil dobro delo. Za opravljeno delo smo pogosto prejemali priznanja doma in v tujini. Glede na to, da smo večino del izvajali preko OPZ RUDIS, smo pripravili za to poslovno združenje z našim delom precej referenc. Noben član RUDISA, ki izvaja rudarska dela, jih nima toliko, vendar se RUDIS rad ponaša in nastopa z referencami, ki smo jih dobili z izvajanjem del. Pogosto so nastopale težave zaradi znanja jezika, kar je bilo posebno očitno v Egiptu, Alžiriji, Nemčiji in v Švici. Zato je moral vsaj vodja gradbišča znati ne le skrboslovske, make-donske, pač pa tudi angleško, francosko in nemško, deloma

pa tudi arabsko. Prisiljen sem bil, pa tudi ostali sodelavci, da smo se stalno učili. Vedno sem bil namreč v stalnem stiku s trgovino zaradi nabave hrane, z bankami, občinami, socialnim zavarovanjem, zdravnikom, itd. in odločilno pri tem je bilo, da smo se morali sporazumeti v njihovem jeziku.

Naj poudarim še to, da je RGD s svojim delom, ki ga je opravil v letih od 1953 dalje, postal pojem dobrega in iskane izvajalca specialnih rudarskih gradbenih del.

SREČNO: Zdravje se ti je zadnja leta zrahljalo. Nič čudnega, ko pa si obredel toliko sveta, opravil toliko dela in bil nenehno angažiran. Ko se boš nekoliko »porihtal« in ko boš nekoliko bolj pri močeh, se priporočamo, da bi za naše glasilo občasno napisal kak prispevek o življenju in delu ter doseženih uspehih na gradbiščih RGD. Snovi je namreč toliko, da bi lahko napisal roman. Si pripravljen za občasno sodelovanje?

VODIŠKAR: Rade volje, vendar šele od jeseni dalje. Začel bom z gradbiščem v Egiptu, nadaljeval pa z Alžirijo, Švico, Nemčijo in našimi gradbišči. Upam, da bo za bralce zanimivo. Kakor sam praviš moramo brezpogojno ohraniti na papirju marsikaj, kar doslej še ni bilo zabeleženo in kar je prav, da zvedo tako sedanji, kakor tudi bodoči rodovi rudarjev, o našem delu, težavah, pa tudi uspehih, ki smo jih dosegli.

SREČNO: Stane, v imenu nas vseh se ti zahvaljujem za opravljeno delo in za ta razgovor in ti želimo v pokoju mnogo zdravja, uspešen lov in dolgo življenje!

T. L.

Pestra kulturna dejavnost

Tudi v zadnjem obdobju je bila dejavnost raznih kulturnih sekcij in društev v revirjih izredno pestra. Na kratko bomo zabeležili le najpomembnejše nastope, gostovanja, razstave, ipd.

Revija mladinskih pevskih zborov v Zagorju

Koncem maja se je iztekla VI. revija mladinskih pevskih zborov Slovenije v Zagorju. Te revije so v Zagorju pričeli prirejati pred 10 leti, od tedaj pa se vsako drugo leto na odru Delavskega doma srečajo pevci najboljših občinskih in področnih otroških, mladinskih, dekliških in mešanih mladinskih pevskih zborov. Revija v bistvu predstavlja pregled najboljših mladinskih zborovskih dosežkov. Namenjena pa je tudi izboru najboljših za zvezno tekmovanje na mladinskem pevskem festivalu v Celju. V 10-letnem obdobju se je revije v Zagorju udeležilo več kot 300 zborov, z več kot 20.000 pevcev. Letos je nastopilo skoraj 60 zborov. Tričlanska komisija strokovnjakov je priporočila 6 mladinskih zborov, 6 dekliških zborov in 2 mešana mladinska zbora za zvezno tekmovanje v Celju. Revijo je svečano odprl predsednik republiškega komiteja za kulturo Andrej Ujčič. Revija je bila letos posvečena jubileju maršala Tita, 100-letnici rojstva Otona Župančiča, republiškimi in zveznim kongresom ter mladim na mladinskih delovnih akcijah. Organizator revije je bil poseben svet, revijo pa sta začela otroški in mladinski pevski zbor Vesna iz Zagorja. Vpliv te revije na slovensko mladinsko zborovsko petje je izredno velik. Organizatorjem in pobudnikom gre vsa pohvala za organiziranje in izvedbo bienala mladinskega petja.

Zarja v ČSSR

V času od 3. do 8. junija je gostoval moški pevski zbor Zarja Svobode Center iz Trbovelj v

ČSSR. Na gostovanje jih je povabil moški pevski zbor Smetana — Slovanka iz Kladnega. Prvi celovečerni koncert so imeli Zarjani v kulturnem domu v Kladnem, drugi koncert pa v koncertni dvorani Hlachol v Pragi. V Kladnem so zapeli tri pesmi tudi skupaj z gostitelji. Obisk na obeh koncertih je bil zelo dober, stiki s poslušalci pa izredno prijateljski. Zarja in zbor Smetana — Slovanka sta že pred leti podpisala listino o prijateljskem sodelovanju. Ta listina predvideva tudi občasna medsebojna izmenjevalna gostovanja. Češki pevci so gostovali v Trbovljah koncem preteklega leta, Zarja pa je vrnila ta obisk v juniju t.l. in to po 10 letih, odkar je zadnjič gostovala v ČSSR. Zbor Zarja je nastopal pod vodstvom stalnega zborovodje Riharda Beuermana. Stiki slovenskih in čeških pevcev so se tudi tokrat še bolj utrdili.

Pestra dejavnost likovnikov

Sekcija revirskih likovnikov RELIK, ki deluje v okviru Svobode Center Trbovlje, je pripravila v zadnjem obdobju vrsto razstav.

28. maja so v avli Delavskega doma pripravili razstavo ob srečanju »ukradenih otrok Slovenije«. Razstavljenih je bilo 25 del.

Dne 27. maja t.l. je sodelovalo 12 članov RELIK-a na eks tempore na gradu Bogenšperk v Litiji. Tu so izdelali v enem dnevu veliko število olj in akvarelov in jih razstavili skupno z domžalsko likovno skupino.

Dne 31. maja je bila ob 18. uri odprta v likovni galeriji Trbovlje, v Delavskem domu skupna razstava del članov RELIK-a in DOLIK-a z Jesenic. Odprta je bila do 10. junija. Pripravljena je bila v počastitev podpisa listine o pobratenju občin Trbovlje in Jesenice in to v okviru letošnjega praznovanja občinskega praznika Trbovelj.

Za letošnji praznik občine Hrastnik je pripravil RELIK kolektivno razstavo del svojih članov in to v dvorani nove poslovne zgradbe pri Birtiču. Razstava bo odprta 30. junija ob 18. uri in bo trajala do 10. julija.

Trije člani RELIK-a, Jernej Kreže, Ernest Spiler in Ivan Žgalin, en naš bivši sodelavec, sedaj upokojenec in dva aktivna delavca REK Zasavje iz TET bodo 1. julija ob 8,30 odprli v počastitev letošnjega praznika rudarjev samostojno likovno razstavo v Delavskem domu v Trbovljah.

V času od 23. do 30. junija je bila v likovni galeriji Trbovlje, v Delavskem domu odprta razstava likovnih del mladih likovnikov iz Zasavja, amaterjev, ki trenutno nimajo imena. Razstavljali so olja, akvarele ter fotografije, skupno 60 del.

Rozalija Ravšl, vdova po rudarju in mati številnih — sedmih otrok, borka in aktivna udeleženka NOB, iz Trbovelj, je avtorica večjega števila partizanskih pesmi. Njene pesmi pogosto recitirajo ob raznih prilikah.

(Foto S. Weiss)

25 let Prešernove družbe

Dne 18. junija so v Kranju in v Vrbi proslavili 25-letnico obstoja Prešernove družbe. Ta srebrni jubilej je slovenska kulturna javnost počastila s kulturnim programom, na katerem so podelili priznanja zapupnikom te družbe in avtorjem — pisateljem ter sodelavcem za njihovo dolgoletno prizadevanje.

Prešernova družba je bila ustanovljena 8. februarja 1953, na pobudo OF slovenskega naroda in je že po nekaj letih dosegla celo 81.000 članov — naročnikov. Danes se je to število članstva ustalilo pri 25.000.

Prešernova družba je v 25 letih v svoji redni zbirki izdala 176 knjig v 6.674.360 izvodih. V zbirki »Ljudska knjiga« je izšlo 153 romanov v nakladi 1.108.080 izvodov. Petindvajset let izhaja tudi revija Obzornik

v dosednji skupni nakladi 1.755.378 izvodov. Prešernova družba je poslala med zamejske Slovence v Italiji in Avstriji 209.200 knjig. V četrstoletnem obstoju Prešernove družbe skupna naklada že presega 9,5 milijona izvodov. Družba je doslej izdala 178 del 146 tujih avtorjev, 50 del 34 avtorjev domače strokovne in poljudno-znanstvene literature, 44 leposlovnih del 29 domačih avtorjev, 16 del 10 domačih klasikov in pet del petih avtorjev iz drugih jugoslovanskih republik. Prešernova družba je izdala tudi 21 umetniških reprodukcij v nakladi 310.000 primerkov, različne zemljevide in značke. Samo razglednic Franceta Prešerna je poslala med slovenske bralce nad 105.000.

Prešernova družba si bo tudi v prihodnjih letih še naprej

prizadevala, da bi oživila pestro dejavnost in tako uresničila zamisel, ki jo je podal že prvi predsednik te družbe Boris Zihlerl: oblikovati in vzgojiti kulturnega in napredno razgibanega socialističnega državljanja, ki bo lahko kot samoupravljaec odločal v naši socialistični in samoupravni družbi. Ta cilj bo v prihodnje pomagala doseči nova družbena zbirka »Hodil po zemlji sem naši«, ki naj bi v nekaj letih poslala med svoje člane doma in v zamejstvu najvrednejšo slovensko knjigo.

V razširjenem programu bi dragocen kulturni delež pomenila tudi »Slovenska zgodovina«, zbirka del o naši preteklosti, s poljudnim, vendar znanstvenim obravnavanjem družbenopolitične, gospodarske in kulturne zgodovine.

Jože Skrinar

Gradimo nov svet

Stroji rušijo,
vse naokrog rušijo...
stroji podirajo...
Iz tega,
kar zemlji iztrgajo,
nov svet gradimo!
Rudarji,
kovinarji
in vsi ljudje naših Trbovelj
enih smo misli
in enih dejanj:
novih dni,
ki so tu,
se veselimo.
In vsem, ki so z nami,
kličemo:
Srečno, srečno, srečno!

V novi glasbeni šoli v Trbovljah je tudi manjša dvorana, ki služi za vaje šolskega orkestra, pa tudi za produkcije, učencev — gojencev te šole. Tudi ti končujejo v teh dneh letošnje šolanje.

(Foto A. Bregant)

Reševalcem življenj v jami Bila — vse priznanje!

Med tem, ko so drugi trboveljski rudarji uživali ob lepi prosti nedelji, so vaši sotovariši — reševalci reševali v podzemeljski jami Bila v Kočevju, pone srečene jamarje.

Prvi telefonski klic za akcijo je dobil Stane Gračnar, katerega so hkrati zadolžili, da o akciji obvesti Jožeta Alberta. Med tem časom so obveščeni tudi drugi reševalci, ki hitijo v rešilno postajo rudnika Trbovlje. Albert in Gračnar se odpeljeta na rudnik. Spotoma srečata Rudija Krežeta in mu data znak naj pelje za njima na rudnik. Prispejo v rešilno postajo in tam izvedo za kako nesrečo gre. Ing. Bergar, ki je bil to nedeljo dežurni, zbere izmed reševalcev: ALBERTA, KREŽETA, GRAČNARJA, DRNOVŠKA in MLINARJA. Za vodjo reševanja je določil Jožeta Alberta, pri tem pa poudari, da se naj ne spuščajo v prenevarna tveganja, s katerim bi ogrožali svoja življenja. Čakanje na vozilo, ki jih bo čimprej pripeljalo do Kočevja je bilo dolgotrajno. Minute se vlečejo v nedogled. Reševalci, ki so bili določeni za reševanje, so nemirni. Kljuva jih v podzavesti, da nekje tam v Kočevskem rogu čakajo nanje mlada življenja, polna zagona in življenskih ambicij, da jim nekdo pomaga in iztrga iz objema smrti.

Končno. Landrover prispe. Pregledajo še opremo, ki so jo medtem naložili, da ne bi tudi oni zagrešili kakšne napake in kaj pozabili. Odpeljejo se po Zasavski cesti proti cilju. Avto hiti. Občasno vključijo tudi sirenó, tako da lahko nemoteno nadaljujejo pot. Prispejo v Kočevje. Ustavijo se na postaji milice. Tam zvedo za potek nesreče, za neuspešno reševanje s strani ljubljanskih gasilcev in za lego jame. Reševalci takoj zahtevajo, da gre z njimi kot spremstvo na kraj nesreče tudi

zdravnik, reševalni avto in medicinska sestra. Dežurni na PM kliče dežurnega zdravnika, toda ta pove, da ne more zapustiti ambulante ker je edini dežurni za cel kočevski okoliš. Iščejo dalje a končno najdejo zdravniško ekipo, ki bo spremljala njihovo pot in nudila prvo pomoč ob morebitni poškodbi.

Prispejo na mesto reševanja. Skala, po kateri bi morali priplezati je previsna, visoka okoli 30 m in nezavarovana. Že ob pogledu na spuščeno ozko lestev, se jim pojavi dvom — kako reševati — z reševalnimi aparati na ramah ne morejo nikamor. Pod jamo je zbrano polno ljudi, svojcev, jamarjev in organov varnosti.

Tedaj stopi KREŽE med to množico in povpraša prisotne: »Tovariši ali upa kdo izmed jamarjev splezati po lestvi navzgor in nam reševalcem spustiti varovalno vrv?« Toda na odgovor čaka zaman. Množica je ostala nema. Kaj zdaj? Za nadaljevanje reševanja je bilo najbolj bistveno, da pridejo reševalci pred jamo. Kreže razmišlja: »Bil sem športnik, sam bom zmogel ta napor.« In res. Povzpne se po lestvi navzgor. Ljudem spodaj zastaja dih. Bil je brez kakršne koli varnosti — sam prepuščen svojim močem. Prepleza nekaj metrov, lestev začne nihati, se ovijati, da Kreže tolče s hrbtom ob steno. Skoraj je pri vrhu, toda moči popuščajo. Naprej ga žene vest — nazaj ne morem, doma imam družino in zato SAMO NAPREJ. Napor ni bil zaman. Ves izčrpan se vleže na tla pred jamo in počiva, ker ima v rokah krče. Tako počiva nekaj minut. Nato spusti v brezno vrv, s katero se bo zavaroval tisti, ki bo naslednji plezal, sam se pripne s karabinerjem na skalo tako, da tudi če bi kdo omahnil nebi za seboj potegnil tudi njega, am-

pak ga bo on obvaroval, da ne bo strmoglavil v globino.

Pred jamo tako prispeta še Albert in Gračnar, nakar dvignejo še aparate v torbi za kisikove bombe. Pot nadaljujejo v pečino, toda stoje to dolgo ne gre. Nenadoma se pred njimi pojavi majhna odprtina v steni. Po tej luknji morajo naprej. Toda kako. Reševalne aparate imajo na ramenih — tako ne bo šlo. Reševalci vzamejo aparate z ramen, prvi potisne aparat v luknjo, si namesti ustnik v usta in se s plazenjem spušča v jamo, istočasno meri koncentracijo plina. Isto naredita tudi ostala dva in mu sledita. Prvemu nenadoma ugasne »ziherica«.

Takoj zavpije: »Fantje nazaj!« Umaknejo se v neko kaverno in malo počakajo. Zopet prižgo »ziherico« in ponovijo že preplezano pot. Tokrat ugotovijo, da je koncentracija CO₂ samo 2 %.

Da so dospeli do ponesrečenec so morali preplezati štiri plasti. To so sifonaste zožene jame z višinsko razliko 120 cm. Tu ugotovijo, da je koncentracija CO₂ 1,5 %, kar jim omogoča spust v sifon brez izolacijskih aparatov, le te pa so si podajali drug drugemu. Ko prispejo vsi trije varno skozi sifon zaradi varnosti namestijo zopet ustnike v usta. Nepretrgoma merijo koncentracijo CO₂ in se obenem spuščajo po naklonu jame navzdol. Ob nadaljevanju poti naletijo še dvakrat na podobne zožitve kot so bile te. Dospejo do dvorane v kateri je bilo vse polno kapnikov. V tej dvorani sta bila dva odcepa, ki sta vodila iz nje, da pa so vedeli po katerem odcepu naj nadaljujejo pot, jih je usmerjal telefonski in strelni kabel, ki je ležal na tleh. S plazenjem in potiskanjem aparatov pred seboj nadaljujejo pot. Po 50 m pridejo do manjše odprtine. Jama se nadaljuje

v ozek ovinek, ki se strmo spu-
šča pod kotom 60° dobrih 10 m.
Tu onemijo. Pred seboj zagle-
dajo dve nepomični teles. Ta-
koj zmerijo koncentracijo CO₂,
a le ta ne presega nevarne me-
je. Aparate odložijo na mesto,
katero bi bilo hitro dostopno
in pri morebitni povečani kon-
centraciji plina takoj uporabno.
Bencinsko varnostno svetilko
postavijo v blato na najgloblje
dosegljivo mesto. Zaradi strmi-
ne vpadnika in zaradi strmega
profila so pred seboj zagledali
samo dva, drug za drugim leže-
ča in v blato pogreznjena ja-
marja.

Prispejo do prvega. Poisku-
šajo ga povleči in privzdigniti,
toda večkratno poskušanje je
bilo zaman. Med tem opazijo
da drugi, ki leži nekoliko niže,
še kaže znake življenja. V tem
hipu so se jim življenjske moči
po reševanju živega jamarja
podvojile. S skrajnimi napori
in večkratnim poskušanjem
uspejo odmakniti mrtvega ja-
marja. Odvlekli so ga 50 m v
neko postrano kaverno. Vrača-
jo se k drugemu ponesrečenecu.
Albert in Kreže ga poskušata
povleči za ovratnik obleke, da
bi ga s tem rešila objema blata.
Gračnar jima poda vrv, na ka-
tero ga navežeta pri tem pa
Gračnar ponesrečenca stalno
privzdiguje. Rešijo ga iz pasti,
v katero se je zagozdil in ga
potiskajo k razširjeni kaverni,
v kateri imajo aparat s stisnje-
nim kisikom. Gračnar mu s
svojim robcem obriše usta,
Kreže mu nato potisne ustnik v
usta, istočasno Albert odpre
ventil aparata in prične z zmer-
nim doziranjem kisika. To oživ-
ljanje poteka 15 min. ob stalni
masaži srca. Ponesrečenec se
zaveda. Pove, da je EMIL MAT-
KO; o poteku nesreče se ne
spominja. Emil prosi za vodo.
Albert se nemudoma odpravi k
izhodu po vodo, istočasno pa
sporoči KOBOLI in čakajoči
množici da je Matko živ. Albert
pokliče na pomoč še reševalca
MLINARJA, ki je bil spodaj,
dočim ostane Drnovšek spodaj
in skrbi za aparate in zvezo.
Albert prispe nazaj do Matka z
vodo in mu zmaka usta. Vsi ga
ogovarjajo, z njim kontaktira-

jo, tako da ga obdržijo pri za-
vesti. Pričnejo s pomikanjem
proti izhodu. Pri sifonasti zo-
žitvi se ustavi. Kako naprej?
Albert se pomakne na ustje si-
fona, Gračnar in Kreže z roka-
mi privzdigneta ponesrečenca
in ga v sedečem položaju z gla-
vo naprej potisneta v sifon,
istočasno ga pomaga Albert po-
tegniti k sebi. Po velikih priza-
devanjih in naporih jim konč-
no uspe, da ga potisnejo preko
tega sifona. Po 30 m potiskanja
so dospeli do izhoda iz jame.

Pred luknjo že čaka Kobola.
S skrajnimi napori ga spravijo
v pečino pred jamo. Tu ga
sprejme Kobola, ga pravilno
oskrbi, pravilno namesti na re-
šilna nosila in pomaga pri spu-
ščanju Matka.

Reševalci se zopet po cevasti
in blatni luknji plazijo nazaj.
Dospejo do mrtvega, ki so ga
pred tem umaknili v kaverno,
toda žilica reševanja jih sili da-
lje. Kaj pa če je še tretji pone-
srečenec potreben pomoči.
Spustijo se po jami z naklo-
nom 60° po blatu in vodi, da bi
prispeli do tretjega. Toda tudi
za tretjega ni bilo več pomoči
bil je mrtev. Zagozdil se je v
luknjo iz katere so ga tudi
reševalci komaj rešili. Sedaj
odstranijo iz jame najprej pr-
vega jamarja. Že tretjič pono-
vijo svojo pot reševalci, vračajo
se po tretjo žrtev jame Bila.
Toda tu se zatakne. Ne gre in
ne gre iz zoženega predela, ka-
mor se je zagozdil. Med tem
časom pride Gračnarju, Kre-
žetu in Albertu na pomoč še
Mlinar. Privzdigujejo, vlečejo,
potiskajo toda njegovo telo se
ne premakne. Ponesrečenec leži
najgloblje v vpadniku. Albert se
prvi spusti do ponesrečenca na-
vezan na vrvi. Skuša ga priv-
zdigniti, da bi pod telesom po-
tegnil vrv in ga z njo privezal.
Po nekajkratnem poskušanju
mu to uspe. Vsi reševalci ga
skušajo z vrvjo potegniti iz
skalnega objema, toda to jim
ne uspe. Ko so skušali potegni-
ti navzgor se mu je glava po-
greznila v blato, hrbet pa se je
zagozdil v strop. Ponovno se Al-
bert spušča k mrtvemu jamar-
ju in mu položi glavo v čelado.

Čelado priveže, in tako ga po-
maknejo 4 m navzgor, nakar se
ponovno zagozdi v skalo. Reše-
vanje poteka že več ur, zato so
zunaj čakajoči poslali na po-
moč svojega tovariša jamarja.
Ta pomaga pri vlečenju vrvi —
zopet trud ni rodil sadov. Al-
bert se utrujen vrne med svo-
je tovariše. Zamenja ga Mlinar.
Ta poskuša a vse zaman. Vrne
se na staro mesto, zamenja ga
Kreže. Kreže ugotovi, da ga ne
bodo mogli dvigniti oziroma
povleči dokler ne odbije del
previsne skale, ker je le-ta za-
gozdila roko in ramo. Jamar
prinese kladivo, s katerim Kre-
že odbije del skale. Ponesrečen-
ca nato potegnejo na vrh vpad-
nika s pomočjo jamarja. Tu pa
jim zastane dih. Šele sedaj opa-
zijo, da je imel ponesrečenec v
prsni žepu vžigalice in vži-
galnike. Kaj bi bilo če bi se to
aktiviralo? Bila bi zapisala v
svojo zgodovino 8 žrtev kajti
med njimi bi bili v tem prime-
ru tudi reševalci.

Truda in naporov se z bese-
dami ne da opisati; naj za pri-
merjavo povem, da so zadnjega
jamarja reševali iz vpadnika 4
ure. V urah so ga premaknili
samo za 10 m. Cela jama pa je
dolga približno 150 m. Pred ja-
mo prispejo ob 23. uri. One-
mogli in izmučeni. Kdo izmed
njih ima še toliko moči, da se
bo po takih naporih sam spu-
stil v brezno. Dogovorijo se z
jamarji, da se bodo reševalci
spustili prvi v globino pod nji-
hovo zaščito. Zadnji pa bi se
naj spustil Kobole, izkušeni
alpinist in jamar. Ob prihodu
v brezno so jih pričakali: ko-
mandir PM, inšpektorji ter oče
umrlega jamarja. Od tod so se
odpeljali na PM v Kočevje,
kjer so podali popolno rekon-
strukcijo nesreče. Ob 4,30 pri-
spejo zopet nazaj v reševalno
postajo rudnika Trbovlje —
REK Zasavje.

Bili so izmučeni in onemogli
— toda z eno življenjsko izkuš-
njo več. Kako pomagati tudi
neznanemu človeku, pa če rav-
no so v tej reševalni akciji za-
stavili tudi svoja življenja. Nji-
hov cilj je bil dosežen in nalo-
ga opravljena. Rešili so vsaj

eno mlado življenje; mogoče bi rešili vse štiri če bi klic na pomoč hitreje prišel do rudnika Trbovlje.

Ob slovesu se je jamar Kobola zahvalil rudniški ekipi z besedami: »Vaši tovariši so lahko ponosni, da imajo tako SRČNE SOTOVARISE.«

Lidija Kreže

Rudarstvo in energetika doma in po svetu

MEDNARODNA RAZSTAVA RUDARSTVO 78

V času od 11. do 15. septembra t.l. bo v Beogradu v organizaciji Beograjskega sejma mednarodno posvetovanje na temo: »Transfer znanosti in tehnologije na področju rudarstva v državah v razvoju« in pa mednarodna razstava — »Rudarstvo 78«.

Na posvetovanju bodo obravnavali sedanje stanje, možnosti in potrebe držav v razvoju, nadalje tehnologijo eksploatacije, pripravo in predelavo mineralnih surovin, varstvo pri delu in varstvo človekovega okolja od možnih vplivov povzročenih z eksploatacijo mineralnih surovin, transfer znanosti in tehnologije s področja rudarstva v državah v razvoju in spremljajoče dejavnosti v rudarstvu.

Po vsej verjetnosti se bodo tega posvetovanja udeležili tudi predstavniki rudarstva iz Slovenije.

AGREGATI NA VETER NAJ BI V SZ IZBOLJŠALI ENERGETSKO BILANCO

ZS želi v prihodnosti v večjem obsegu koristiti moč vetra kot

energetski vir. Na ta način namerava pridobiti dodatno energijo, ki bi dosegla v daljni prihodnosti 20-0/0 delež v termoelektrarnah in hidroelektrarnah pridobljene energije. Do konca tekočega petletnega plana bo zgrajena prva naprava na veter s kapaciteto 5.000 kW. Naprave naj bi rabili predvsem v velikih namakalnih sistemih, eden takih je v gradnji že v Moldaviji. Konstrukcijo naprav na veter preizkušajo v velikem raziskovalnem centru, ki je v izgradnji v bližini Moskve. Sedaj testirajo različne agregate s kapaciteto 1 do 100 kW. Dolej je SZ izvozila približno 1.500 agregatov na veter v osem držav.

FRANCOSKA INDUSTRIJA BO VARČEVALA Z ENERGIJO

Izdatki za opremo, namenjeno zmanjšanju energetske potrošnje v industriji, bodo po sedanjih uradnih cenitvah dosegli leta 1985 prek 2 mlrd. fr. letno (po cenah iz leta 1977). Vladne subvencije, ugodni krediti, povečani odpisi bodo šele postopoma vplivali na ta razvoj. V letu 1977 so industrijske investicije za prihranek energetike dosegle le 1 mlrd. fr.

NA MADŽARSKEM POSTAJA PREMOG PONOVO AKTUALEN

Po približno desetih letih postopnega zmanjševanja izkopa premoga, ponovno izgrajujejo nove premogovnike; za proizvodnjo premoga so ponovno načrtovane kvote rasti. Spremembe v premogovni politiki so predvsem posledica dejstva, da se je za Madžarsko podražila tudi sovjetska nafta, ki postaja za vzhodnoevropske države, zaradi v letu 1975 sprejete prilagajanja letnih cen za nafto, vedno dražja. V letu 1978 bo Madžarska uvozila iz SZ približno 7,7 milij. ton surove nafte ter 1,5 milij. ton naftnih derivatov, čeprav se je njihova cena v enem letu podražila za 20 %. Od leta 1965 do leta 1975 se je izkop premoga znižal od 31 milij. na 24,9 milij. ton.

Medtem ko je bilo v letu 1965 še 134 premogovnikov, se je njihovo število skrčilo v 10 letih na 58. Majhni, nerentabilni premogovniki so bili ukinjeni, večji pa razširjeni in modernizirani. Mehanizacija se je približno podvojila, produktivnost pa 15 % povečala. V 90 letih želi Madžarska izkopati ponovno približno 30 milij. ton premoga. V ta namen bo samo v tekočem letu investirala približno 1 mlrd. ft. V novozgrajenih premogovnikih bo mehanizacija popolna, dnevna proizvodnja na rudarja v izmeni bo dosegla 6,5 ton napram sedanjim 1,6 tonam.

INVESTICIJE ZA VARSTVO OKOLJA USTVARJAJO NOVA DELOVNA MESTA

Po splošnih ocenah, bodo investicije za varstvo okolja v obdobju 1975—1978 dosegle 36 mlrd. DM, 46 mlrd. DM pa bo potrebnih za obratovanje teh naprav, kar predstavlja gospodarsko potrošnjo 82 mlrd. DM. S temi sredstvi bo v obdobju 1975—1979 ustvarjenih letno 370.000 delovnih mest. Po podatkih gradbenega gospodarstva odpade na dela pri gradnji in vzdrževanju čistilnih naprav 6 do 7 % vse delovne sile zaposlene v gradbeništvu.

DO LETA 2010 bo 100 JEDRSKIH CENTRAL PRENEHALO OBRATOVATI

Samo v Evropi bo do leta 2010 dotrajanih 100 jedrskih central. Iz študije EGS izvemo, da je bilo doslej ustavljenih že 18 atomskih central, največ v ZDA, po dve v ZRN in Franciji in po ena v Veliki Britaniji in Švici. Pri demontaži predstavljajo največji problem radioaktivni deli centrale.

FORMIN BO PRIČEL KMALU OBRATOVATI

HE Formin ali Srednja Drava II, bo pričela obratovati s polno močjo predvidoma letos oktobra in bo dajala letno okoli 560 milijonov kWh električne energije. Obratovati bo pri-

čela z določeno zamudo, ki pa je po svoje opravičljiva zaradi številnih zadržkov, ki so onemogočili pravočasno dokončanje del. HE Formin je sestavljena iz štirih velikih gradbenih objektov in to iz bazena z jezom v Markovcih, iz 8,2 km dolgega dovodnega kanala od Markovec do Formina, iz strojnice v Forminu in iz odvodnega 7,5 km dolgega kanala od Formina do Ormoža. Bazen je dokončan, komunalni objekti Ptuja (kanalizacija, drenaža, čistilne naprave) pa so pred končanjem. Bazen so lahko že napolnili do 1,5 m pod normalno obratovalno višino. Dokončati je treba le še betoniranje nekaterih delov za drugi agregat in urediti okolje strojnice. Z izgradnjo elektrarne je bilo izgubljenih približno 600 ha obratovalnih površin za kanale, istočasno pa so na okoli 2000 ha zmanjšali pogostost poplav od 5-letne na 20-letno povratno dobo. Ta zemlja se s tem spreminja v kakovostno obdelovalno zemljo. Celotni stroški izgradnje z vsemi objekti in odškodninami bodo znašali okoli 2,7 milijard dinarjev. Večino del in dobav so opravile domače delovne organizacije, turbine je dobavil Litostroj, hidromehansko opremo in žerjave Metalna Maribor, generatorje, transformatorje in del opreme Rade Končar iz Zagreba, krmljenje, zaščito, signalizacijo in informatiko pa Iskra — avtomatika Ljubljana. Po dograditvi bo prva HE v Jugoslaviji s tako visoko stopnjo avtomatizacije, ki je daljinsko vodena.

BO MORAL PREMOG IZ MEST!

Od leta 1966 dalje premog kot energijo in ogrevni material počasi odpisujejo. Seveda je to ena plat medalje. Druga plat pa govori o tem, da stoji pred premogom velika bodočnost, skratka renesansa trdnih goriv. To velja predvsem od leta 1973 dalje, ko je nastopila svetovna energetska kriza zaradi nenadne visoke podražitve nafte. Do renesanse premoga še vedno ni

prišlo, vendar lahko govorimo o tem, da je zaustavljeno zapiranje premogovnikov, kar je bilo značilno ne le za Jugoslavijo, pač pa za vso Evropo. Ta gibanja pa niso bila enaka kot drugod v svetu. Poznamo države po veliki proizvodnji premoga, v prvi vrsti SSSR, ZDA in tudi Velika Britanija. Te so vztrajno ukrepale, da ni prišlo do prehudega nihanja — oscilacije. Do tega pa je prišlo iz nekaterih razlogov. Govora je namreč o velikih porabnikih energije nasploh. Vendar pa jedrske elektrarne še danes niso postale zanesljiv temelj za redno oskrbo z električno energijo. V vsakem primeru se je pokazala strategija za koristno. Seveda to ne pomeni, da je v teh državah dobil premog vidnejšo mesto v gospodinjstvih in ustanovah. Kot gorivo je bil premog »pregnan« iz Londona in iz mnogih drugih mest. Spodrinil ga je zemeljski plin. To gorivo oziroma energija in surovina postaja skorajda nezamenljiva. Škoda, da so potrebe v svetu večje od proizvodnih zmoglosti. Na naših relacijah pa so premog s filmsko hitrostjo zamenjali s tekočim gorivom, električno energijo in propan-butan plinom. To se je dogajalo predvsem v letih od 1966 do 1973. V tem obdobju hitrega nadomeščanja trdnih goriv s tekočim gorivom, je pravi čudež, da je premog še obdržal svoj primat med gospodinjstvi. Do sredine preteklega desetletja je bila vsa pozornost osredotočena na velike porabniške centre v naši državi, to je predvsem večja mesta. Ni pa bil premog dovolj poznan v gospodinjstvih na deželi. Ko je nastopila prevlada kurilnega olja in mazuta, so bili domala vsi brez glave. Prejšnje količine premoga so naenkrat zmanjšali v pogledu uporabe za polovico. Čas pa je medtem pokazal, da so prav manjša mesta in vasi sprejele premog kot gorivo za trajnogoreče peči. Tudi včasih nezamenljivi les ni bil več tako privlačen. Les je postal namreč drag, drag je postal transport, draga sečnja, ipd. Seveda so istočasno priče-

li z debato, na kakšno oddaljenost se še spleča prevažati npr. nizkokalorični lignit. Nekateri so mnenja, da je to omejeno na 150 do 200 km. Po drugi strani pa kvalitetni rjavi in črni premog v mestih niso radi videli zaradi večje vsebnosti žvepla, kakor pa dovoljujejo predpisi za zaščito človekovega okolja. Koliko pri nas predpise spoštujemo v tem pogledu je težko reči. Druga pa je zadeva, ko moramo ugotavljati, da so dani vsi pogoji, da premog vpišemo kot ogrevni material. Surovo nafto moramo uvažati v vse večjih količinah, njeni derivati pa niso več poceni. S plačilno-bilančnega stališča ni realno pričakovati, da bo nadaljnja ekspanzija porabe tekočih goriv omejena. Tudi na svetovnem trgu je prišlo do določene omejitve pa tudi cene se tako pogosto ne menjajo, vendar so tekoča goriva razmeroma draga. Pa tudi ta goriva niso povsem zanesljiva napram onesnaženosti zraka. Sedanja letna poraba premoga v gospodinjstvih se giblje med 5 in 6 milijoni ton. Letos bo elektrogospodarstvo prevzelo od premogovnikov več kot 2/3 proizvodnje premoga. Skupna proizvodnja vseh jugoslovanskih premogovnikov bo v letošnjem letu predvidoma znašala od 41,5 do 43 milijonov ton vseh vrst premoga. Elektrogospodarstvo si je zagotovilo za svoje potrebe okoli 30 milijonov ton.

Zmešnjava nastaja v praksi zavoljo tega, ker se proklamirane energetske politike nihče ne drži.

RAZVOJ SOVJETSKE ENERGETIKE

Do konca t.l. se bo energetska potencial Sovjetske zveze povečal na 250 milijonov kW, kar je napram preteklemu letu za 12 milijonov kW več. Po načrtu naj bi koncem te petletke, ki se izteče leta 1980, znašala proizvodnja elektroenergije v SSSR do 1380 milijard kWh letno. Sovjetska energetika bo tudi v bodoče temeljila na lastnih toplotno-energetskih zalogah. Sedanja gibanja v pogledu

izkoriščanja energetike diktirajo omejitev porabe nafte in zemeljskega plina. Zato se bo tudi v bodoče naslanjal energetski potencial SSSR na večje izkoriščanje hidro energije, cenejšega premoga in atomske energije. Ti viri bodo za več desetletij rešili vprašanja oskrbe z električno energijo. Do konca leta 1980 bo znašal delež hidro in atomskih elektrarn v skupnem elektro-energetskem prirastu v SSSR okoli 40 %. Hkrati s tem prehodom na cenejše energetske vire, pa v SSSR hitreje grade tudi dolge daljnovode za prenos električne energije in cevovode za transport zemeljskega plina. Glavni viri so namreč v srednjih in daljnovzhodnih delih bogate Sibirijske, medtem ko je okoli 80 % vse sovjetske industrije nameščene v evropskem delu SSSR.

POTROJITEV IZDATKOV ZA ENERGIJO

Evropska gospodarska skupnost bo potrojila izdatke za energijo v proračunu za naslednje leto, da bi na ta način dosegla večjo stopnjo naslonitve na lastno proizvodnjo energije. Ta predlog je prvi del načrta proračuna EGS za leto 1979.

MANJ SREDSTEV ZA INVESTICIJE

V REIK Kolubara so nastale težave okrog zagotovitve sredstev za izvedbo večjih investicijskih vlaganj. Na zadnji seji delavskega sveta Kolubara so ugotovili, da manjka temu kombinatu za izvedbo investicijskega programa do leta 1980, skupno 7 milijard dinarjev. Že preje so zaradi težke situacije podaljšali roke dokončanja nekaterih objektov zaradi manjkajočih sredstev. Za zagotovitev ostalih sredstev, ki so neobhodne za izpeljavo programa, ki ga ni mogoče podaljševati, vidijo v Kolubari rešitev le v povečanju cen električne energije, premoga in drugih virov, da bi lahko zagotovili okoli 2 milijardi dinarjev. Problem zagotovitve sredstev je posebno pomemben za gradnjo in opremljanje

»Tamnave«. Tu sta se dogovorila SR Hrvatska in Vojvodina, da bosta sodelovali pri sofinanciranju, vendar to doslej še ni bilo izvedeno, zato je bila Kolubara prisiljena, da pri »Tamnavi« sodeluje z okoli 2/3 lastnih sredstev. S tem pa je kombinat prišel v situacijo, da ni v stanju zagotoviti 1,85 milijona dinarjev lastne udeležbe. Sklenili so, da bodo najeli kredit pri banki, da bi lahko plačali opremo po pogodbi.

RACIONALNEJE Z ENERGIJO

Slovenija si že dalje časa prizadeva izvesti program racionalnejšega gospodarjenja z energijo vseh vrst. Naša republika lahko trenutno iz svojih virov pokrije le okoli 1/2 potrebe po energiji, medtem ko razliko zagotavlja z nabavami energije iz drugih republik in iz uvoza. 90 % energije iz uvoza se nanaša na nafto in njene derivate, po predvidevanjih dolgoročne energetske bilance Slovenije, pa bi se energetska odvisnost povečala do konca tega stoletja na 60 %. Zaradi kritične energetske odvisnosti Slovenije, visoki ceni energije in visokim investicijam za proizvodnjo, transformacijo energije in za čimboljšo zaščito človekovega okolja so bili povod, da se v srednjeročnem načrtu Slovenije do leta 1980 vključi tudi načelo o nujnosti racionalnejše proizvodnje in porabe energije. O tem so na zadnji seji predsedstva Gospodarske zbornice Slovenije precej razpravljali. Ta akcija, ki jo je prva začela Slovenija, tvori eno osnovnih nalog Gospodarske zbornice. V javni razpravi, ki traja že leto dni, so ugotovili, da je razvoj energetske baze in racionalizacija njene porabe, odločujoči faktor skladnega družbenoekonomskega razvoja, večje produktivnosti dela in krepitve lastne energetske osnove, kar predstavlja enega od pogojev za kar enakomernejše vključevanje v mednarodno delitev dela. Energetska bilanca Slovenije do leta 2000 je izdelana med dru-

gim tudi na tem, da bo v celoti izpeljan program ukrepov za racionalizacijo proizvodnje, transformacije, transporta in porabe energije. V nasprotnem primeru bi lahko prišli v situacijo, da bi potrebovali več energije, kot jo bo možno dobavljati, s tem pa bi se energetska odvisnost še bolj povečala, pojavila pa bi se tudi kot dodatno breme plačilne bilance.

PROIZVODNJA PREMOGA V BiH

Proizvodnja premoga v SR BiH v prvih štirih mesecih t.l. je napram enakemu obdobju lanskega leta večja za 2,9 %, kar je pod predvidevanji za to leto. Po načrtu je namreč predvidena 6,4 % rast. Gospodarstveniki cenijo, da je zaostajanje v proizvodnji posledica slabih vremenskih prilik, posebej v premogovnikih s površinskim kopom, ter uvajanje nove opreme v premogovnike. Nerešeno vprašanje cen je po svoje tudi vplivalo na poslovne rezultate premogovnikov. V bosansko hercegovskih premogovnikih je v teku intenzivna investicijska dejavnost. Končana je rekonstrukcija in razširitev rudnika Djurdjevič, z zmogljivostjo 1,2 milijona ton premoga letno za potrebe TE Tuzla V. V naslednjih mesecih bo ta rudnik proizvajal precej večje količine premoga. Pri nekaterih premogovnikih pa nastopa vprašanje zagotovitve sredstev za preoračitev že preje sprejetih proračunskih vrednosti. To pa lahko slabo vpliva na pravočasno zagotovitev potrebnih količin premoga v naslednjem obdobju.

UPLINJEVANJE PREMOGA — KAKŠNE SO MOŽNOSTI?

Okoli 90 % svetovnih rezerv fosilnih goriv predstavlja premog. Pogosto govorimo o tem, da je »črno zlato« ogromna strateška rezerva človečanstva. Če se v določenem obdobju novi viri goriva in energije izneverijo ali opešajo, so tu na razpolago za vsak primer velike rezerve črnega in rjavega pre-

moga ter lignita, pri čemer ne računamo oljne škrljavce, ki jih v glavnem nismo niti še »načeli«. Zdaj nam je jasno, da ni več edini cilj porabe premoga na licu mesta v TE z veliko močjo, pač pa je treba predvsem težiti k finaliziranju. Uplinjevanje je ena od smeri predelave visokokvalitetnih, kaloričnih premogov, v plin. Tu ni izvzet lignit. Prej ali slej bomo morali najti zamenjavo in dopolnitev za zemeljski plin, katerega rezerve se počasi vendar zanesljivo zmanjšujejo, čeravno občasno odkrivajo nova ležišča. Podobna je situacija v naši državi, čeravno nismo najbolj bogata država na premogu. Naše zaloge znašajo približno 21,7 milijard ton, kar pomeni na prvi pogled neizčrpen potencial. S temi količinami premoga »kalkulira« tudi združeno elektrogospodarstvo. Razen za potrebe TE uporabljajo premog danes tudi za oplemenjevanje v kakovostnejša goriva. »Pretvarjanje« v plin je torej bodočnost, čeravno so prvi koraki v kombinatu Kosovo že bili v tej smeri storjeni pred skoraj 10 leti.

V tem kombinatu se v zadnjem času stvari obračajo na bolje in nastaja problem kdo bo prevzel določene količine takoimenovanega srednjekaloričnega plina, pridobljenega na osnovi lignita. Obstaja mnenje, da bo čez dve ali tri leta razpoložljivo proizvodnjo plina kombinat Kosovo lažje prodal. V svetu so naredili v tem pogledu precejšen korak naprej in je prav, da naši strokovnjaki ne izgube stika z že doseženimi rezultati ter njihovimi strokovnimi krogi. V Jugoslaviji črnega in rjavega premoga nimamo toliko, kot pa lignita. Zato bo po vsej verjetnosti bodoče uplinjevanje premoga temeljilo na lignitu. Plin iz lignita bi sčasoma postala dragocena energija. Praksa v svetu je dokazala, da so našli zamenjavo za zemeljski in naravni plin.

SANACIJA RUDNIKA SOKO

V premogovniku Soko v Čitluk, v občini Soko Banja, so po

treh letih eksplozije metana uspešno končali sanacijo. Odprli so nove jame in pričeli so eksploatirati rjavi premog. Do konca t.l. bodo iz nove jame izkopali skoraj 100.000 ton premoga, prihodnje leto pa dvakrat toliko. To bo omogočila popolnoma nova mehanizacija v jami. Proizvodnjo pa imajo organizirano po sistemu širokega čela. Do leta 1980 bodo dani pogoji, da bodo proizvodnjo povečali na 300.000 ton letno, s tem pa bo dolgoročno zagotovljeno delo za vseh 600 rudarjev tega premogovnika. Raziskave znašajo okoli 20 milijonov ton premoga. Doslej so vložili v odpiranje 120 milijonov din.

GRADNJA II. FAZE DALJNOVODNE MREŽE

Na seji komiteja za koordinacijo izgradnjo 380-kV mreže »Nikola Tesla«, so podpisali pogodbo z nekaterimi organizacijami združenega dela o njihovi udeležbi v izgradnji II. faze del na tej mreži oziroma za dobavo opreme za graditev II. faze 380-kV mreže s posebnim ozirom na dobave opreme. Z gradnjo II. faze bodo pričeli vsak čas, dokončali pa bodo dela do leta 1983. Skupna predračunska vrednost objektov II. faze 380-kV mreže Jugoslavije znaša 550 milijonov dolarjev, od tega znaša vrednost opreme 200 milijonov dolarjev. Dolžina daljnovoda bo znašala 1100 km.

DO LETA 2000 — 220 MILIJONOV TON PREMOMA

V letu 1978 naj bi jugoslovanski premogovniki dobavili porabnikom premoga 41,5 do 43 milijonov ton črnega in rjavega premoga ter lignita. Premog, primeren za koksanje bo treba tudi v bodoče uvažati. O kriznem obdobju, ki je premog spremljal, smo občasno že pisali. Medtem se je tudi življenjska raven v svetu precej dvignila. Na vseh straneh kažejo želje za boljšim standardom oziroma udobjem. Med temi cilji je bil tudi premog, ko so ga izločili iz uporabe v gospodinj-

stvu in tovarnah v velikih mestih z motivacijo, da onesnažuje okolje. Zavoljo tega so iskali nove mamljivejše vire toplote. Postala je neke vrste moda, da je treba odpreti vrata drugim vrstam energije. Zato je porasla poraba električne energije, višje cene nafte in njenih derivatov pa so omogočile več kot solidno možnost za porabnike premoga na licu mesta v velikih termoelektrarnah. Takšna gibanja niso obšla tudi naše države. Najbolj sprejemljiva je ocena, da v mejah našega delovnega in človeškega obdobja, premog ne bo izgubil na svojem pomenu in da bo v kombinaciji z drugimi oblikami oziroma viri energije ohranil solidno pozicijo. Računajo, da se bo poraba premoga v naši državi v letu 1980 gibala v višini od 55 do 58 milijonov ton. Zmogljivosti premogovnikov, ki se razvijajo v smeri površinskega pridobivanja bi bilo treba odpreti za proizvodnjo za okoli 65 milijonov ton letno, da bi s tem eventualne večje zahteve porabnikov takoj lahko zadovoljili. Nove TE in eventualne objekte za predelavo premoga bo treba tudi v bodoče graditi v bližini premogovnikov, ker se daljši transport ne izplača zaradi visokih stroškov. Večina jugoslovanskih premogov vsebuje od 9 do 13 % pepela in od 40 do 54 % vode, skupno 50 do 70 % negorljivih snovi. To velja predvsem za lignit.

Zgraditev termoelektričnih objektov v nekaterih premogovnih bazenih, pa je povezana tudi z zagotovitvijo ustreznih količin vode za hlajenje, onesnaževanje zraka in okolja, name ravano proizvodnjo takoimenovanega sintetičnega plina in kot surovina za karbo kemijo, kar govori v korist temu, da naj bi v letu 2000 znašala proizvodnja premoga v Jugoslaviji okoli 220 milijonov ton. Od tega bo samo elektrogospodarstvo predvidoma rabilo okoli 135 milijonov ton. V naslednjih letih se nam torej odpira vrsta najrazličnejših problemov, ki bodo povezani z odpiranjem novih premogovnikov in poveče-

vanjem proizvodnje v starih premogovnikih.

KONTROLA PLINA V PREMGOVNIKIH

Premogovniki na severu Francije so pričeli koristiti naprave, ki omogočajo natančno kontrolo pojavljajočih se količin plina v premogovnikih. Na posebnih mestih so namreč montirali detektorje, ki vsake 4 minute pošiljajo informacije v ustrezni center. Na nekem odkopu v rudniku Lens imajo instaliranih 120 detektorjev, ki pošiljajo informacije vsaki 2 sekundi. V vsaki jami imajo po dva ekrana, ki sprejemata informacije. Na prvem ekranu se v primeru prekoračitve dovoljene meje plina pojavi znak za preplah z navedbo mesta detektorja in količine plina. Na drugem ekranu pa so zabeleženi vsi podatki zadnjih 24 ur. Nove merilne naprave so mnogo natančnejše in zagotavljajo večjo varnost rudarjev, kot pa merjenje oziroma ugotavljanje plina po dosedanjem postopku.

V nekaj vrstah

20 LET GIP BETON ZASAVJE

Dne 24. junija t.l. je kolektiv Gradbeno industrijskega podjetja Beton Zasavje, Zagorje ob Savi, proslavil svoj 20-letni jubilej. Tega dne je bil ogled novega poslovno-stanovanjskega objekta v Dolenji vasi, ob 11. uri pa je bila slavnostna seja delavskega sveta delovne organizacije GIP Beton Zasavje v gledališki dvorani Delavskega doma v Zagorju.

VLAK BRATSTVA IN ENOTNOSTI

Večje število občinskih konferenc SZDL in Slovenije, med njimi so tudi Hrastnik, Trbovlje in Zagorje, vabijo vse izseljence in njihove ožje družinske člane, da se priključijo na sedežih

svojih občinskih konferenc SZDL za letošnje potovanje v SR Srbijo z Vlakom bratstva in enotnosti. Rok za prijavo je bil sicer 15. junij, vendar bo vlak odpotoval v SR Srbijo šele 11. oktobra, s povratkom 15. oktobra t. l. Tudi iz naših krajev se bo udeležilo potovanja z Vlakom bratstva in enotnosti večje število izseljencev in njihovih družinskih članov, ki so bili med okupacijo izseljeni v Srbijo.

DRUŽBENI PRAVOBRANILEC — OBSEŽNA DEJAVNOST

Lansko leto je družbeni pravobranilec samoupravljanja za Zasavje, ki ima svoj sedež v stavbi občine Trbovlje, obravnaval 311 zadev, leto poprej, to je leta 1976, pa 130. V preteklem letu je rešil 279 primerov, 32 prijav pa je reševal v letošnjem letu. V 180 primerih je spore uredil z razgovorom oziroma dogovorom, v 131 primerih pa je sprožil spor. Pri reševanju spornih zadev je v 40 primerih sodeloval s sodišči v 65 primerih pa z družbeno političnimi organizacijami. V 5 primerih je sodeloval z SDK, v 17 primerih pa je sodeloval z javnostjo ali pa je prijavo rešil s preverjanjem in obdelavo podatkov. Dejavnost tega organa se je lani zelo povečala in obseg dela že meji na zmogljivosti tega organa. Potrebno bi še nekaj sodelavcev in več prostora.

V eni naslednjih številkbomo objavili v našem glasilu daljši prispevek o delu družbenega pravobranilca samoupravljanja v revirjih.

TEDEN SOLIDARNOSTI

Letos smo praznovali teden solidarnosti v času od 1. do 7. junija t.l. V preteklih letih smo ta teden organizirali koncem julija v spomin na katastrofalni potres, ki je bil 26. julija 1963 v Skopju. Solidarnost pa kažemo v obliki posebnega dneva tudi do našega Kozjanskega in Posočja. Letos aprila je bil sprejet družbeni dogovor o spremembah in dopolnitvah

dogovora o oblikovanju sredstev solidarnosti narodov in narodnosti Jugoslavije. Po tem dogovoru je teden solidarnosti od 1. do 7. junija, 26. julij pa ostaja še vedno kot spominski dan na hudo elementarno nesrečo v Skopju. Delavci našega kombinata bomo na soboto, 29. julija t.l. delali solidarno, osebni dohodek pa bo šel v korist posebnega solidarnostnega sklada.

DOLGOROČNI PROGRAM RAZVOJA REKZ

Dne 25. maja t.l. je bila podpisana med REK Zasavje in Rudarskim inštitutom v Ljubljani, posebna pogodba, na temelju katere bo izvajalec, to je Rudarski inštitut, izdelal dolgoročni program razvoja REK Zasavje z optimalno organizacijo proizvodnih zmogljivosti REKZ, s posebnim ozirom na razvoj zasavske regije. Po tem programu bo izdelana študija o vrstnem redu odkopavanja premoga v jamah REKZ do leta 2000, tehnologija pridobivanja in organizacija proizvodnje premoga v jamah REKZ na temelju študije o vrstnem redu odkopavanja ter ekonomska ocena odkopavanja in predelavo v električno in toplotno energijo; nadalje bodo izdelane oziroma obdelane nadaljnje možnosti za razvoj drugih dejavnosti v okviru REKZ in revirskih občin ter prekvalifikacija sproščene delovne sile s posebnim ozirom na prekvalifikacijo delovnih invalidov, obdelano pa bo tudi področje zdravstvenega zavarovanja in zdravstvene zaščite.

S pogodbo so določeni tudi roki za izdelavo programa in pa druge obojestranske obveznosti.

IZ DELA OBČINSKE SKUPŠČINE HRASTNIK

Zbori občinske skupščine Hrastnik so imeli svoje seje 15. in 16. maja t. l. Osrednja točka dnevnih redov vseh treh zborov je bila obravnavanje resolucije o politiki izvajanja družbenega plana občine Hrastnik za obdobje od leta 1976 do 1980, v

letu 1978. Pripomb na osnutek resolucije iz združenega dela ni bilo. Delegati so bili seznanjeni tudi z rezultati gospodarjenja občine Hrastnik za prve tri mesece t.l. Rezultati so napram istemu obdobju lanskega leta razmeroma ugodni. Celotni dohodek je večji za 39,18 indeks poenov, porabljena sredstva za 120,44, dohodek za 95,40, čisti dohodek za 101,77, del dohodka za osebo in skupno porabo za 31,71, del dohodka za razširitev materialnih osnov in rezerve za 214,02, izguba 17,90, število zaposlenih pa se je povečalo le za 0,85 indeksnih poenov. V razpravi so delegati menili, da gospodarstvo hrastniške občine že nekaj let stagnira in da je bilo premalo storjenega na področju novih dejavnosti. Z resolucijo so predvidene le manjše investicije, zato so predlagali, da je treba takoj pristopiti k izdelavi enotnega koncepta občine Hrastnik. V občini je bil sprejet samoupravni sporazum o zbiranju 1,5 % od bruto proizvoda za razvoj novih gospodarskih dejavnosti, vendar sredstev niso zbirali, ker ni bilo izdelanega programa. Delegati so hkrati ugotovili, da delovne organizacije ne posvečajo dovolj pozornosti dolgoročnemu in kratkoročnemu planiranju in so bili mnenja, da je treba zaostri v tem pogledu odgovornost vseh, s tem da je treba sprejete programe tudi dosledno izvajati. Obravnavali so še analize podatkov po zaključnih računih za leto 1977 ter poročilo o zaposlovanju in življenjskih pogojih delavcev na območju občine Hrastnik. Mnenja so bili, da je treba stanovanjska vprašanja samcev reševati enotno, ter v ta namen pričeti zbirati sredstva za gradnjo primernih stanovanj; govora je bilo tudi o občinskih blagovnih rezervah, o poimenovanju posebne osnovne šole Hrastnik v osnovno šolo Vitka Pavliča Hrastnik, sprejeli so samoupravni sporazum o ustanovitvi Zasavskega računskega centra ter družbeni dogovor o proizvodnji, prenosu in uporabi toplotne energije proizvedene v

TET — TO Trbovlje, sprejeli so tudi družbeni dogovor o skupnem financiranju Radia Trbovlje, na znanje so sprejeli poročilo o zbiranju samopripevka za gradnjo II. faze zdravstvenega doma v Hrastniku, (izvajalec del je do 20. aprila opravil izkop, opravil betonska dela v pritličju ter položil kanalizacijo v spodnjem delu objekta), sprejeli so tudi družbeni dogovor o spremembah in dopolnitvah družbenega dogovora o osnovah in merilih za določanje osebnih dohodkov in drugih osebnih prejemkov voljenim in imenovanim funkcionarjem v pravosodju; za sklepanje zakonskih zvez so delegati vseh treh zborov poleg predsednika in podpredsednika občinske skupščine pooblastili še Jožeta Žiberta, Friderika Stromajerja in Branka Milinoviča.

UGODNI IZID REFERENDUMA V ZAGORJU

Dne 4. junija je bil na področju Zagorja ob Savi referendum za uvedbo tretjega občinskega samopripevka za dograditev, adaptacijo in gradnjo raznih

objektov v Zagorju. Glasovanja se je udeležilo od 11.561 vpisanih skupno 11.379 občanov ali 98 %. Za predlagani program je na referendumu glasovalo 8268 občanov ali 71,5 % vseh upravičencev glasovanja, Zagorjani bodo pričeli plačevati III. samopripevek od 1. julija 1978 dalje, iztekel pa se bo 30. junija leta 1983.

Predlog programa gradenj zajema skoraj vsa področja družbenih dejavnosti v občini, od otroškega varstva, šolstva, zdravstva, socialnega skrbstva, do kulture, telesne kulture in komunalnih potreb. Odločili so se za naslednji vrstni red del: adaptacija zdravstvenega doma v Zagorju, izgradnja socialnega doma za ostarele občane na Izlakah, izgradnja vrtcev na Izlakah in Polju, dozidava šole na Izlakah, zgraditev nove šole na Polju, nove glasbene šole, posebne šole in telovadnice v Kisovcu, razširitev knjižnice in priprava del za galerijo, modernizacija občinskih cest in prestavitve nogometnega igrišča. Za izvedbo tega programa bodo potrebovali skupno 127,823.000,00 din od tega bodo znašali samopripev-

Dne 1. junija 1978 je potekala v gledališki dvorani delavskega doma v Trbovljah slavnostna seja vseh treh zborov skupščine občine Trbovlje, ob občinskem prazniku občine Trbovlje. Na slavnostni seji so podelili tudi letošnja priznanja — prvojunijske nagrade in druga priznanja.

(Foto S. Weiss)

ki občanov 43,600,000 din, ostalo bodo zbrali iz investicijskih sredstev občinskih interesnih skupnosti, nekaj bodo dobili iz republiških skupnosti, itd.

REZERVISTI SO TEKMOVALI

V dneh 8. in 9. junija je bilo v Trbovljah sedmo republiško taktično orientacijsko tekmovanje. Udeležilo se ga je preko 50 ekip in nad 300 rezervnih vojaških starešin in mladincev. Ekipa občinskih organizacij ZRVS in ZSMS so proti večeru končale prvi del tekmovanja ko so morale reševati naloge iz taktike, vojaške teorije in topografije. V okviru tekmovanja je sodil tudi preizkus fizične sposobnosti in spretnosti v razstavljanju in sestavljanju orožja. Tekmovali so v streljanju z malokalibrsko puško. V soboto, 9. junija je bila v Delavskem domu v Trbovljah slavnostna akademija. Po koncu tekmovanja so si udeleženci ogledali Trbovlje.

CEMENTARNA SE PRIPRAVLJA NA NADALJNJE INVESTICIJE

Cementarna Trbovlje se pripravlja na zgraditev nove 1.500 tonske peči za žganje klinkerja oziroma izdelavo cementa. Staro Smithovo peč bodo izključili iz obratovanja. Ko bo postavljena nova peč, se bo količina izdelanega cementa do leta 1982 povečala na 1 milijon ton, ali skoraj še enkrat toliko kot ga proizvaja doslej. Z investicijo bodo pričeli prihodnje leto, zagotoviti pa morajo milijardo dinarjev iz raznih virov, med drugim tudi s strani kupcev cementa.

OTROCI NA DEBELEM RTIČU

Trboveljski predšolski in šolski otroci že nekaj let odhajajo na letovanje na Debeli rtič. Tu je namreč občinska zveza prijateljev mladine vložila v izgradnjo počitniškega doma din 1.250.000,00 sredstev. Pri financiranju so sodelovale še občine

Velenje, Novo mesto, Grosuplje in Litija. Predvideno je, da bo letos na Debelem rtiču letovalo okoli 365 trboveljskih predšolskih in šoloobveznih otrok, razdeljenih v tri skupine. Vključno z julijsko skupino bodo letovali tudi otroci iz pobratene občine Sallaumines iz Francije. Po možnosti pa tudi otroci iz pobratene občine Lazarevac. Glede na to, da živimo v nečistem ozračju, je prav, da še posebej otrokom privoščimo letovanje v obmorskih in gorskih krajih.

SKUPEN RAČUNSKI CENTER

Dne 30. maja 1978 so predstavniki 24 zasavskih delovnih organizacij in drugih dejavnosti, podpisali samoupravni sporazum o združenju dela in sredstev za ustanovitev nove delovne organizacije Zasavski računski center. S tem je bila končana v revirjih še ena akcija v intergracijskih tokovih in povezovanju širših interesov. Center bo omogočil, da bodo uporabniki hitreje prišli do računalniško obdelanih podatkov. Za ustanovitev in pričetek delovanja tega centra, bo potrebno zbrati več kot 29 milijonov din. Med podpisniki tega sporazuma je tudi REK Zasavje.

INTERNA BANKA EGS

29. maja t.l. je 44 TOZD raznih delovnih organizacij s področja proizvodnje in prenosa električne energije ter distribucije električne energije, podpisalo samoupravni sporazum o ustanovitvi interne banke SOZD Elektrogospodarstvo Slovenije. Ta banka bo opravljala plačilni promet za skupni proizvod oziroma skupne storitve preko predhodnega računa interne banke, na katerem bo zbirala skupni prihodek od posameznih uporabnikov električne energije in prenašala iz udeležbe na skupnem prihodku sredstva na žiro račun TOZD EGS. Celotni prihodek iz prometa z električno energijo, ki bo krožil preko prehodnega računa interne banke, znaša po načrtu za letos 4.910.000.000 dinarjev. Pomembno področje te

banke bo tudi združevanje sredstev v osnovna in trajna obratna sredstva za skupno ustvarjanje dohodka. REK Zasavje oziroma njegove TOZD tega sporazuma zaenkrat še niso podpisale, dokler ne bo končana samoupravna reorganizacija.

ASFALT NA CESTI V TRBOVLJAH

Pred letošnjim občinskim praznikom občine Trbovlje, ki so ga občani praznovali 1. junija t.l., so pričeli krpiti glavno cesto skozi Trbovlje. Ta cesta je bila v posameznih obdobjih po letu 1952 modernizirana, urejena kanalizacija in tlakovana z granitnimi kockami; vendar se je zaradi izredno velikega in težkega prometa, cesta občasno na nekaterih krajih pogrezala, zato so jo že večkrat pokrpali z asfaltom. Zadnja zima pa je tudi prispevala svoje in cesto še nadalje onesposobila. Cestno podjetje Ljubljana je z asfaltno plastjo izravnilo tlak na cestišču. Dela je financirala republiška skupnost za ceste. Prav bi bilo, da bi cesto skozi Trbovlje dokončno obnovili ne pa vsako leto le krpali. Po nekaterih podatkih naj bi pričeli graditi vzporedno cesto v Trbovljah od Trga revolucije, mimo klavnice in stadiona skozi naselje Dom in vrt do upravnega poslopja občine Trbovlje, še to jesen. Upajmo, da bo to res.

Hkrati so asfaltirali tudi okolico osnovne šole PE A. Hohkraut na Trgu revolucije, kar je povezano s celodnevno šolo in razvedrilom učencev.

PRVOJUNIJSKE NAGRADE SO LETOS PREJELI

Občina Trbovlje že vrsto let podeljuje vsako leto ob svojem občinskem prazniku 1. juniju, Prvojunjske nagrade. Letos so te nagrade prejeli: Občinska organizacija ZRVS Trbovlje, inž. Boris Malovrh, predsednik OPZ RUDIS, likovna sekcija RELIJK Svobode Center Trbovlje, državna reprezentantka v plavanju Tatjana Blažič in družbenopolitični delavec Zden-

ko Zupan. Vsak od teh je dobil posebno listino, miniaturni kip — zmaga naprednih delavcev nad Orjuno ter denarni del priznanja. Na slavnostni seji vseh treh zborov občine Trbovlje, ki je bila 1. junija dopoldan v gledališki dvorani Delavskega doma v Trbovljah, so podelili tudi posebna priznanja občine Trbovlje — spomenico revolucije. To je prejelo osem družin in 21 posameznikov za izjemne prispevke v revoluciji. Nagrajencem toplo čestitamo!

Ob tej priliki je slavnostni govornik, predsednik občinske skupščine Janez Ocepek, povedal nekaj spodbudnih podatkov o življenju občanov in delu delovnih ljudi v Trbovljah v zadnjem obdobju, doseženih uspehih pa tudi nadaljnjem delu in razvoju.

Občina Trbovlje šteje 18.315 občanov, od tega je žensk 9.552. Vseh zaposlenih je 10.082, od tega v družbenem sektorju 9.896 občanov. Žensk je zaposlenih 3.902 ali 39,43 %. V občini Trbovlje je bilo koncem le-

ta 1977 4.200 osebnih avtomobilov. Leto dni prej so imeli občani 6.333 radijskih in 5.303 televizijskih sprejemnikov. Vseh stanovanj je 6.744, od tega v zasebnem sektorju 2.296. Tudi ostali podatki so zelo zanimivi.

PROBLEMATIKA IZDELAVE PODZEMELJSKIH PROMETNIH POTI

Rudarsko geološka fakulteta Univerze v Beogradu, Energo-projekt Beograd in RUDIS Trbovlje, so organizirali v dneh 27. in 28. junija 1978 v Beogradu posvetovanje na temo: Problemi izdelave podzemeljskih prometnih poti v urbanih sredinah. Na dnevnem redu posvetovanja je bilo poleg uvodnega referata tudi obravnavanje problematike izdelave mestnega predora v Velenju, doseženi rezultati v zvezi z izvedbo projekta beograjskega železniškega vozla: predori Vračar, na koncu pa so o referatu in problematiki izdelave predorov navzoči razpravljali in sprejemali razna obvestila. V popol-

danskih urah so se udeleženci ogledali delovišče predora Vračar v Beogradu in delovišče predora Dedinje.

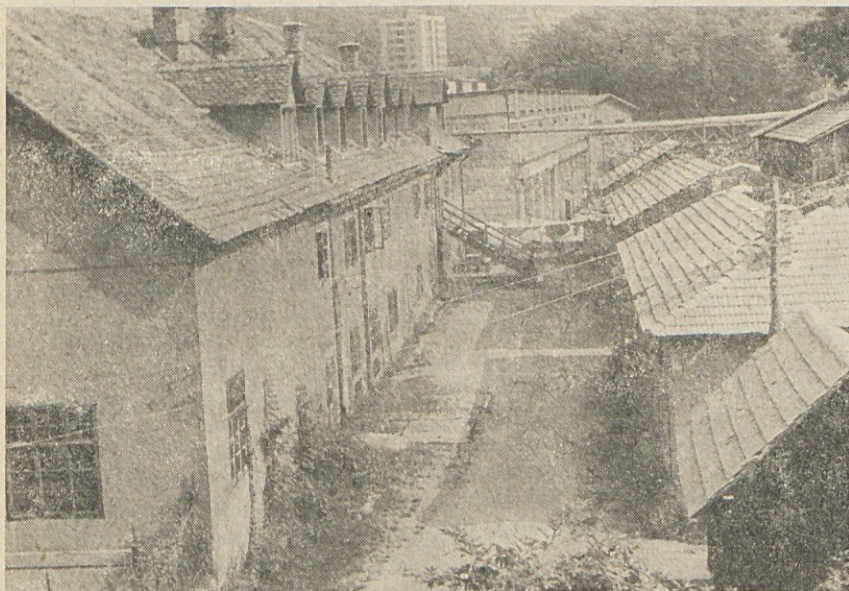
OHRANITEV RUDARSKIH KRUŠNIH PEČI

Za naše stare stanovanjske kolonije, ki so bile v glavnem zgrajene koncem preteklega, deloma pa tudi v začetku tega stoletja, je značilno, da so imele posebne krušne peči. Do nedavnega so namreč žene rudarjev pekle kruh v domačih pečeh na drva, pri čemer seveda so uporabljale posebne loparje. Zanimiv je bil tudi vrstni red za peko, da so lahko pravčasno zamesile in pustile testo kipeti. Nemalokrat so bile med ženskami vroče debate, če se ni katera držala vrstnega reda. Posebno značilen je bil duh po svežem kruhu v okolici krušnih peči in v stanovanjskih kolonijah. Starejši se radi spominjajo tega obdobja.

Glede na to, da so stare rudarske krušne peči posebno značilne tudi za Trbovlje, kar spada v sklop »arhitekture« rudarskih stanovanjskih naselij, je kulturna skupnost Trbovlje na seji skupščine, 29. maja t.l. med svojo programsko usmeritvijo kulturne dejavnosti, navedla tudi skrb za oživljanje rudarskih tradicij tudi v smislu obnove krušnih peči in njihove okolice, kjer naj bi ob izvajanju kulturnega programa postala zopet mesta, kjer bi se zbirali ljudje. Zato se obrača na pristojne organe v TOZD in DO SOZD REKZ, da ne bi dovoljevali rušenja starih krušnih peči ali njihovega preurejanja v garaže. K temu bi morale pripomoči tudi krajevne skupnosti.

AVTOBUS NAJ BI VOZIL NA VRHE

Ko je bila zgrajena oziroma modernizirana cesta Ustanovnega kongresa KPS, v preteklem letu, je bila na predlog krajanov krajevne skupnosti Klek, pa tudi drugih zainteresiranih, odprta avtobusna proga SAP od K4 v Trbovljah, preko Kleka do »korita«, pod Partizanskim

Glažuta, zadaj objektov Strojne tovarne, ob Vodenski cesti, včasih Retje 49, je bila še v prejšnjem stoletju iz tovarniškega poslopja bivše steklarne preurejena v stanovanjsko hišo. Dolga leta je veljala za največjo stanovanjsko hišo v Trbovljah, saj je v njej stanovalo 63 družin, ki so imele skupno preko 300 otrok. Del zgradbe se je moral umakniti tovarniškemu poslopiju STT, preostali del, ki ga vidimo na sliki, pa se bo moral umakniti kmalu nadaljnjim novim objektom STT. V njej stanujejo leše redke stranke.

(Foto A. Bola)

vrhom. Krajevna skupnost Klek pa je sklicala 9. junija v domu Tončke Čeč v Kleku seštevke predstavnikov delovnih organizacij, ki imajo počitniške domove na območju KS Klek in predstavnikov naselij Vrhe, Čebine, Partizanski vrh, Klek in Prapreče. Obravnavali so predlog, da bi od 1. 7. t.l. dalje uvedli podaljšano avtobusno progo, od Korita pa do Vrhov. Pomanjkljivosti, ki so bile že preje ugotovljene pri pregledu ceste so odpravili. Turistična — rekreacijska proga naj bi v bodoče imela po mnenju komisije naslednja avtobusna postajališča: K4, Dom Tončke Čeč, Gasilski dom Klek, na Kalcu, pri Mamici, pri Vozlju, na križišču Šrubar, na Čebinah, pri domu pod Javorjem, na križišču Jelovca (odcepan Partizanski vrh) in na Vrhah. Seveda imajo nekateri dodatne predloge. Računajo na to, da bo SAP — TOZD Trbovlje zanesljivo upošteval dani predlog za podaljšanje avtobusne proge.

Delež republik in pokrajin v celotnem družbenem proizvodu Jugoslavije

	1947	1976
Jugoslavija	100	100
Bosna in Hercegovina	13,8	12
Črna gora	2,2	1,8
Hrvaška	25	26,1
Makedonija	5,1	5,6
Slovenija	14,9	16,8
Srbija	39	37,7
Srbija brez pokrajin	26,2	24,8
Kosovo	2,3	2,2
Vojvodina	10,5	10,7

Že od nekdanj, do koder sega naš spomin, pisano ali ustno izročilo, v vseh časih in doбах do današnjega dne, je veljala goram posebna pozornost. V prav starih časih kot bivališče demonov in hudih duhov, kasneje kot bivališče bogov, danes pa predstavljajo gore simbol zdravja, moči in sprostitve duha.

Planinstvo in alpinizem nimata v svojem bistvu začetka, kajti porajala sta se hkrati z nastajanjem življenja posameznih rodov, plemen in narodov, porajala sta se iz čiste potrebe za ohranitev življenja z iskanjem zelišč, z lovom in pastirjenjem, kmetovanjem in bojevanjem, v današnjih dneh pa nam ne velja gora s svojimi poraščenimi in golimi skalnatimi pobočji in vrhovi samo kot dekoracija prirode ali okras našega življenja, temveč objekt, ki ponuja človeku — »kroni stvarstva« — iz svojega naročja izgubljene darove moderne ga in stehiniranega sveta, to je dar občutka za lepoto, dar odločnosti in samozatajevanja, spoštovanja do bližnjega ter opazovanja in ne nazadnje dar odkritosrčnosti in veselja. Kdor te darove, ki se nezavestno vsajajo ob stalnem ali pogostem življenju v planinskem svetu v človeško zavest, se sčasoma izoblikuje pristna podoba gornika, na zunaj z robato, znotraj pa mehko srčno kulturo, če le vadejo ti vplivi na dobra tla. Dogodi pa se tudi, da učinkujejo ti vplivi na človeka prav nasprotno, ko razgaljajo vso slabost tistih, ki niso nikoli zahajali v gore s poštenimi nameni.

Bistva, zahajanja v gore, ki po navadi temelji na splošni ljubezni do prirode, ne moremo že več izražati s kakimi novimi besedami, ker naš besedni zaklad ne premore kakih novih, še ne zapisanih izrazov hrepenenja in občudovanja gorskega sveta. Stare so že odkar obstoja naša govorica, vendar je vsa-

Gora ni nora...

ka beseda, napisana ali izrečena, vedno sveža in nikdar dolgočasna.

Gorski svet so pravzaprav začeli odkrivati ljudje, ki so bili daleč od njega in ga v svoji domovini niso premogli v takih višinah, številu in nedostopnosti (Angleži). Mogoče se je njihovo pojavljanje v goratih predelih Alp, Andov, Himalaje, Aljaske, Špicbergov itd., istoveljalo lahko z njihovim osvajalnim duhom; z gotovostjo pa bi lahko trdili, da se je v teh ljudeh kulminirala želja vsega naroda v hrepenenju po ponovnem stiku s prirodo kot posledici začetnega industrijskega razvoja in priklenjenosti na stroj za pridobitev osnovnih življenjskih potrebščin.

Skladno z napredovanjem industrializacije lahko opazujemo tudi napredek na področju organiziranega planinstva tudi v drugih državah. Nasprotno od industrijskega ali mestnega človeka pa vidimo, da kmet v prirodi, nikoli ali vsaj redko ne kaže posebnega zanimanja za gorski svet kot ljudje v mestih ali industrijskih krajih, in to zaradi njihovega stalnega bivanja v naravnem okolju, zaradi prirojenega občutka neločljivosti do lastne zemlje, z občutkom priraščenosti na njivo, pašnik, gozd ali planino, zato tudi ne čuti potrebe po posebni sproščenosti v prirodi, ker mu le-te nikdar ne manjka v taki meri kot delovnemu človeku v dolini.

Gorski svet je postal že v preteklih stoletjih predmet vsakovrstnih umetniških obdelav, najsi bo literarnih, slikarskih, filmskih ali glasbenih in to ukvarjanje traja tudi še v današnjih modernih časih. Snov, ki jo jemljejo iz te zakladnice, se vedno črpa, vedno na novo zastavlja, nikoli ne zastari in vedno je zanimiva. Vsak od teh ima na goro svoj pogled, vsi pa se križajo v ljubezni do nje in hvalijo na pisan, slikan, zapet

ali zaigran način, njen topel vpliv. Dantejevi in Goethejevi verzi o lepotah narave so prav tako iskreni kot Baumbachovi v »Zlatorogu«. Prešernovi o »kranjskem poglavarju«, Aljaževi o Triglavu, kot verzi pastirčka, ki svojo ljubezen in veselje do črede, ki se pase v planini, vreže v pastirsko bajto. Cela vrsta planinskih pisateljev si je z opisovanjem gora in planinskih doživetij zagotovila trajen spomin in občudovanje, pa naj bo to Švicar Charles Gos, Tržačan dr. Julius Kugy, naš dr. Henrik Tuma in drugi. Ne bo odveč, če uvrstimo v ta sestavek nekaj stavkov iz romana Ch. Dickensa o Davidu Cooperfieldu, iz katerih je razbrati, kako je gorski svet ogrel po naravi sicer hladnega Angleža:

»Strašne višine in brezna, hrumeči hudourniki, pusti ledeniki in širna snežišča so me navdala z vzvišeno grozo in občudovanjem, a dotlej mi niso povedali nič drugega... Nekega večera sem prišel pred sončnim zahodom v dolino v kateri sem hotel prenočiti. Ko sem se spuščal po ovinkasti stezi navzdol po pobočju, s katerega sem zagledal dolino, ki je zijala daleč spodaj, se mi je v prsih rahlo zganil občutek, ki ga že davno nisem bil vajen. Občutek za lepoto in mir in vsa pokojna okolica je pomirjevalno vplivala name. Se vem, kako sem se nekoč ustavil z neke vrste bolečino, ki ni tlačila, ki ni bila docela obupna. Vem, da sem malone upal, da se mi utegne obrniti na bolje... Po mirnem zraku se je razlegalo oddaljeno petje — pastirski glasovi; ko pa je priplaval mimo pobočja žareč večerni oblak, bi bil skoraj mislil, da prihajajo zvoki z njega in da ni zemeljska pesem. Kar nena doma mi je v tem jasnem pokoji spregovorila velika Narava ter mi milo prigovarjala naj položim trudno glavo na trato in se zjočem, kakor se nisem zjokal, odkar mi je Dora umrla... Iskal sem narave, ki je nihče ne išče zaman in odprl sem srce človeškim skrbem, ki

sem se jih poslednje čase strahoma ogibal.«

Redko minejo slikarske razstave v tujini ali doma, da ne bi bile zastopane slike s planinskimi motivi. Premnogim umetnikom dajejo podobe sončnega vzhoda in zahoda, črede pasočče živine, plašni gamsi v skalnatih predelih, pisano cvetje, življenje pastirjev, drvarjev in divjih lovcev, viharniki na gozdni mejah ali podoba vkošenjenega kmeta in gornika, snov, ki jo lahko na preprost ali mojstrski način s sončnimi barvami pričarajo pred občudovalca v galeriji sredi monotonega mestnega življenja.

Splošno znano je tudi dejstvo, da so ljudje, ki stalno živijo v planinskih predelih, po svojem značaju mnogo bolj veseli od ljudi, ki bivajo v ravnini. V tem se kaže neizpodbiten vpliv gorskega sveta na oblikovanje človeka kot družabnega bitja. Najizrazitejši primeri tega veselja pa se običajno kažejo v pesmih in plesih teh gorjanov, kot tudi v prepevanju tisočev in tisočev izletnikov, ki najdejo v vriskanju in odmevanju glasov od skalnih robov in previšov, odsev svoje pristrčne sproščenosti.

Spreminjanje barv planinskega sveta v vseh letnih časih, od vročih poletnih mesecev, umirajoče prirode v jeseni, strupenega mraza in zimskih viharjev, do spomladanskih snežnih plazov in porajajočega življenja gorskega cvetja, po smoli duhtečih smrekovih in jelovih gozdov ter živahnega tekanja divjadi, je dalo povod in pobudo mnogim skladateljem, da so iz tega pisanega življenja ustvarili večno lepe skladbe. Morda največja med njimi, ki opisuje v svojih stavkih to življenje v naravi, je Beethovnova »Pastoralna simfonija«. Naj mi bo dovoljeno, da izrazim na tem mestu svoje lastno veselje, da lahko vključim med skromni sestavek o pomenu planinstva tudi ime enega največjih duhov človeške družbe, ki je tej skladbi dal vso svojo genialnost v opisovanju narave, da ga do slej v tem še nihče ni prekosil.

Ob poslušanju te skladbe se vsakokrat najdemo na prostih žitnih poljih, kjer ob lahнем vetru valovi rumeno morje kruha ob škrjančkovem vzletavanju; vsakokrat smo naenkrat v gozdu, kjer med šelestenjem drevja slišimo kukavico in slavčkovu požvižgavanje, plešemo na vaški veselici polko, smo priče idealiziranega poznanstva vaških fantov in deklet, nato pa se ob nenadnem viharju pred gromom in bliskom umaknemo pod streho; kmalu se temni oblaki raztrgajo in med njimi se pokaže spet toplo sonce. Ko odhajamo domov, slišimo spotoma pozvanje kravjih zvoncev in vidimo pastirčka s piščaljo ob praznično žuborečem potočku; nato pa nastopi blažen mir.

Končno preglejmo planinstvo še kot športno vejo. Planinstvo po svoji vsebini pravzaprav nima tekmovalnih ciljev ne namenov, pač pa je organizacija, ki s prirodnimi sredstvi na nevsihljiv način vpliva na telesno zmogljivost in humanost človeka. Vendar nihče ne more oporekati temu, da se med udeleževanjem v gorah le nekaj »del« tudi v športnem smislu. Vsak izletnik, ki se odpravi na goro iz tega ali onega nagiba, opravlja med hojo težko delo, ki se včasih kar ne da primerjati z naporom nekaterih športnikov v dolini. Vzemimo v poštev, da običajen izletnik opravi v 4-urnem vzponu na planino 12.000 m/kg težko delo, to se pravi, da je opravil v tem času delo težaka, ki dvigne 1 kg snovi 12.000-krat 1 meter visoko. Hkrati je s tem delom potrebno poudariti gibanje in funkcionalnost vseh udov in organov telesa, globoko vdihavanje čistega zraka — ozona, koristno potenje, ki se prijetno izrazi na izgubi teže in pa izvrsten tek po izvršeni turi. Kar je precej važno, je tudi sončna kopel, ki jo izletnik uživa ob lepem vremenu. Za delovnega človeka, ki prebije večino časa v temnih prostorih, igra prav sončno žarkovanje veliko vlogo pri okrepitvi, osvežitvi in počitku telesa. V nobenem primeru pa ne moremo primerjati športnika s

planincem glede duhovne sprostitve. Izletnik med hojo in na cilju ne opravlja kekega koncentriranega dela, temveč se nezavestno sprošča, medtem ko tega o športniku ne moremo trditi, ker vedno v isti smeri zbira svoje moči, ker mu zadani cilji, štoparica, meter in stalna koncentracija misli na zmago ne dovoljuje popolne sprostitve duha. Iz tega razloga dajejo nekateri športni zdravniki planinstvu prednost pred tekmovalnim športom.

Redki možje so razkrili veličastno podobo planinskega sveta, po njih pa so narasli desetisoči, ki hočejo uživati prej nepoznani čar gore, hkrati pa so vsem pionirjem od Tyndalla in

Whymperja do domačega Staniča, Kadilnika, Mlakarja in Badjure iz srca hvaležni za njihovo pionirsko delo pri razodevanju krasot skalnate domovine.

Smisel in cilji planinstva niso v prevažanju z gorskimi železnicami in vzpenjačami ter bivanju v hoteliziranih gorskih predelih, pač pa v hoji, dihanju, opazovanju, smehu, miru iskanju prehodov, srečanju z gozdom in cvetjem, srečanju s plašno srno in ne nazadnje v prekrasnem, vse zadovoljujočem razgledu z vrha na niže ležeče vasi, ki s svojimi kozolci dopolnjujejo naravno okolje, na bližnje travnike in griče ter na obzorju zasnežene vrhove. V

takih trenutkih se nam razode ne globoko v srce bogastvo in lepota domače zemlje in postane nam ne glede na dnevne težave vsakokrat dražja. Z vse češčim obiskovanjem gorskih rajd, z vplivi, ki izboljšujejo človekovo nprav, bomo poskušali in pomagali zaceliti rane, ki jih je človeštvo utrpelo zaradi vse pogostejših sporov in vojn, da se bo začel povračati smisel za lepoto, smisel in čut za skupno življenje in bratovsko povezanost.

S ponarodelo »... lepšega nikjer ni kraja, kakor kraj je vrh planin...« bomo ugotovili, da »ni nor tisti, ki gre gor«.

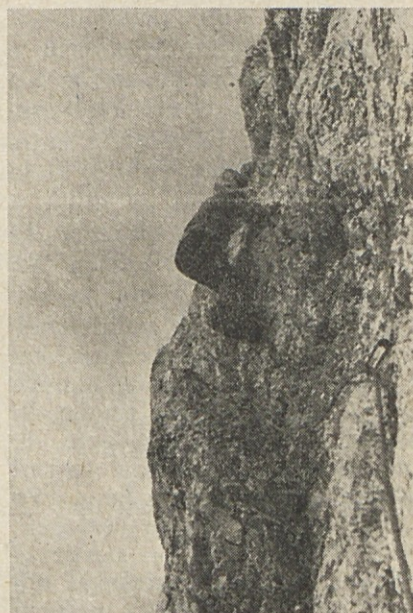
Tine Lenarčič

Zasavski alpinisti gredo na Grönland

Zasavski alpinisti, ki delujejo v okviru Zasavskega alpinističnega odseka pri Planinskem društvu Trbovlje, se že skoraj leto dni pripravljajo na svojo prvo odpravo v izven evropske gore in to na Grönland. Priprav se je udeleževalo več tovarišev, vendar pa bo zaradi omejenih sredstev odšlo na pot le 10 članov.

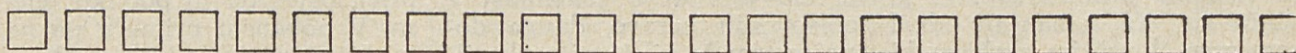
Sprva je bilo predvideno, da bo odprava odšla na pot 18. julija t.l., vendar je medtem prišlo do spremembe zaradi prevoza z letalom. Udeleženci bodo torej odšli na pot že 8. julija, in sicer z vlakom do Danske, od tu pa iz Kopenhag na z letalom na zahodno obalo Grönlanda; od tu se bodo napotili na severovzhodni del Grönlanda, na območju, ki doslej še ni raziskano. Skušali se bodo povzpeli na gorske vrhove, na katere doslej še ni stopila človeška noga. Odprava se

bo vrnila predvidoma sredi avgusta t.l. Opremo so pa že 5. junija odposlali na Dansko, od koder jo je ladja odpeljala na ustrezno mesto-pristanišče na Grönlandu. Odpravo vodi Janez Bizjak. Udeleženci odprave bodo skušali v okviru danih možnosti doseči največ kar se da v letošnjem jubilejnim in kongresnem letu. Z željenim uspehom bi radi počastili letošnje pomembno leto v naši družbeni skupnosti, hkrati pa ponesli ime naše domovine, posebno pa še Zasavja, oziroma revirjev tudi v svet ledenikov. Organizatorji se toplo zahvaljujejo vsem, ki so kakorkoli prispevali določena sredstva za organiziranje odprave in upajo, da jih bodo v celoti tudi opravičili. Kaj več o poteku in rezultatih pa bomo poročali v eni naslednjih števil, ko se bo odprava vrnila. Vsem udeležencem najboljše želje, da bi dosegli pričakovani uspeh in se zdravi vrnili.

Zasavski alpinisti preizkušajo svoje znanje in sposobnosti v številnih tudi zahtevnejših najtežavnejših smereh v naših Alpah. Plezalec pleza smer Stare granate — Vršič.

(Foto M. L.)

Sterilni zakon

O neplodnosti govorimo, če zakonca, ki si sicer želita otrok, kljub rednemu spolnemu življenju, ostaneta brez potomcev. Razlikujemo sterilni in infertilni zakon.

Sterilni zakon je tisti, ko ženska ne more zanositi, kljub obojestranski želji po otroku, tudi po dveh letih normalnega zakonskega življenja. Infertilni zakon pa je tisti, ko žena sicer zanosi, se pa vsaka nosečnost konča s splavom, ali s prezgodnjim porodom za življenje nezrelega otroka, ali pa z rojstvom mrtvega otroka.

Sterilnost je lahko primarna, to je takrat, ko ženska sploh še ni nikoli zanosila, ali sekundarna, ko ženska sicer zanosi, potem pa sledi neplodnost. Ni pomembno, kako se je ta nosečnost končala. Lahko je bil normalen porod, lahko splav, ali pa izvenmaterična nosečnost. Primarna sterilnost je pogostejša kot sekundarna. Razmerje je približno 60 : 40. Izkušnje kažejo, da lahko klinično diagnozo primarne sterilnosti zanesljivo postavimo šele po dveh letih normalnega življenja. Ugotovljeno je namreč, da v normalnih razmerah, ko sta oba zakonca zdrava in občujeta 2—3-krat tedensko, v prvem mesecu zanosi komaj 20 % žena, v pol leta 50 % in v letu dni 90 %. Ostalih 10 % žena zanosi šele po dveh letih zakona. Zato nekateri menijo, da je smotrno s preiskavami o vzroku neplodnosti začeti šele po dveh letih sterilnega zakona. Drugi pa se bojijo, da je v tem dolgem razdobju že marsikaj zamujenega. Pri nas je obveljalo načelo, da začnemo preiskovati že po 6 mesecih neplodnosti.

Preiskovati moramo oba zakonca istočasno. Daleč so že časi, ko je veljalo mnenje, da je neplodnosti kriva samo ženska. Danes je dognano, da je vzrok za neplodnost pri moškem pogostejši, kot pri ženski. Kar pogosto je vzrok pri obeh zakoncih, 10 % pa razloga še ne zna-

mo odkriti. Včasih je vzrokov več. Pri enem ali drugem zakoncju, ali pa pri obeh. To napravi raziskave še bolj zamotane in včasih kar dolgotrajne. Neredko uspeh izostane, ker zakonca ne vztrajata dovolj dolgo, ali pa pozneje prenehata z zdravljenjem. Še vedno se srečamo z nazadnjaškim stališčem, ko moški sploh noče na pregled. Češ, saj vzrok za neplodnost ne more biti pri meni, ko pa sem povsem zdrav. Mor-da gre za skrajni konzervativizem, lahko pa strah pred bolečo resnico, lahko za malomarnost (češ, bo že kako), so pa tudi primeri ko egoistični partner brez pravega razloga in pojasnila sadistično prevrže krivdo na žensko in jo proglasi za jalovko. V patriarhalni družbi, kjer ni sledi emancipacije je to reden in ustaljen pojav. Pri naprednejših pa tako zaznamovanje sploh ni več grdo, še več, vse pogostejše gre posmeh in pomilovanje tistemu, ki ta pečat pritisne.

Raziskovanje neplodnosti je postala že kar posebna znanstvena veja v ginekologiji. Najbolj prizadevni na tem področju so se 1951. leta v Rio de Janeiru združili v IFA (International Fertility Assotiation), ki skrbi za mednarodno povezavo in napredek na tem področju. Sekcijo tega združenja imamo tudi v Jugoslaviji.

Vzroki za neplodnost so različni in številni. Pri oploditvi, nosečnosti in porodu sodeluje kar precej človekovih organov. Okvara, ali že tudi motena funkcija le enega od njih lahko napravi celo zmešnjavo. Našel bom le najvažnejše vzroke:

Včasih so zunanji spolni organi nerazviti, ali toliko moteni v razvoju, da je onemogočena spolna združitev. Včasih gre za funkcionalne motnje sicer pravilno razvitih spolnih organov. Pogosta je seksualna neurastenija, ki onemogoča erekcijo moškega splovila, ali pa prezgodnji izliv semena. Oboje pa je lahko posledica tudi resnega obolenja, npr. bolezni hrbtenice, kronične zastrupitve, drugih splošnih obolenj in podobno. Zelo pogost vzrok tiči v

manjvrednosti moškega semena — sperme. To naj bi bil menda vzrok v 20—60 %.

Normalno je ob ejakulaciji (to je ob izlivu moškega semena) okoli 2,5—3,5 cm sperme. V njej plava od 60 do 120 milijonov moških semenčič — spermijev. To so žive celice, ki se samostojno gibljejo. Če jih je manj kot 20 mil. oploditev ni možna. Gibljivih mora biti 60 %. Semenčiče morajo biti zdrave, to je normalne oblike in velikosti. Včasih v vsej spermi ne najdemo niti ene semenčiče. Lahko je motena njih tvorba, ali pa zamašena dovodna cev. Če je torej moški sposoben normalno občevati, če je na videz normalen tudi njegov izliv, pa tudi če je sperme zadosti, še ni sposoben za oploditev, če ni v spermi tudi zadosti semenčič. Teh pa sam ne vidi. Poiščemo jih šele pod mikroskopom (saj je spermij velik komaj 3—5 mikronov). Najpogostejši vzroki za neplodnost moškega so: genetska okvara, prirojene anomalije, poškodbe spolovila, vnetja (gonoreja, sifilis, pa tudi prebolelo vnetje ušesne slinavke), hormonske motnje, motnje nekaterih žlez z notranjo sekrecijo, nekatera splošna obolenja, npr. diabetes, psihična ali fizična preobremenjenost, nekatere kronične zastrupitve, najpogostejše profesionalne, toplotne poškodbe, rtg. in radioaktivno obsevanje spolovil in še mnogo drugega.

Vzrok ženske neplodnosti je lahko izostanek ovulacije. Mesečno dozori v jajčniku po ena spolna celica, ki se približno v sredini med dvema menstruacijama iz jajčnika izloči in potuje skozi jajcevod v maternico, da bi se nekje na tej poti oplo-dila s spermijem. Iz različnih vzrokov ovulacija lahko izostane in oploditve ni. Menstruacije so običajno še kar redne, **tako da ženska te motnje sama ne zazna.** Ugotovimo jo šele z dalj časa trajajočimi preiskavami. Vzrok so običajno hormonalne motnje, včasih bolezen jajčnika. Terapija še ni vedno uspešna. V nekaterih primerih je potrebna operacija.

Verjetno je najpogostejši vzrok sterilnosti neprehodnost, ali ovirana prehodnost za spermij ali jajčece na kateremkoli mestu vzdolž celega rodneega kanala.

Že nepravilnosti v nožnici lahko povzročijo, da se takoj po občevanju seme izlije navzven. Verjetnost oploditve je zmanjšana. Včasih so nepravilnosti v kanalu materničnega vratu, tkzv. cervikalni faktor. Včasih je kanal preveč zožen.

Pogoste so nepravilnosti v maternični votlini. Vzrok so lahko polipi, novotvorbe, posebno pa vnetje maternične sluznice.

Najpogostejše je vzrok v jajcevodu. Pred dobo antibiotikov, je bil tu vzrok v 50, s sodobno terapijo pa je padel na okoli 35 %. Gre za okvare jajcevoda in pogosto se ponavljajoče obolenje, ki ga razumemo pod laičnim imenom — vnetje jajčnikov. Vzrok je bakterijska infekcija, ki pride na jajcevoda in jajčnika iz nižjih delov, iz materničnega vratu in nožnice. Ugodni pogoji za infekcijo so dani, če je odpornost telesa zmanjšana zaradi kakšne druge bolezni, npr., prehlada. Pogosto nastopi med ali po menstruaciji, ko je maternični vrat široko odprt. Najpogostejše pa je posledica splava, celo tedaj, če ga opravi zdravnik specialist. Vnetje se naseli na nežni sluznici jajcevoda. Organizem se proti njemu bori, ga sčasoma premaga, ostanejo pa nepopravljive okvare sluznice in celega jajcevoda. Ta se zlepi, se pogosto na koncu zaraste in zapre in postane tako neprehoden. Zanositev je seveda nemogoča, posledica je sterilnost. Tu lahko pomaga le operacija, ki pa je žal le redko uspešna.

Med vzroki za vnetje je še vedno zelo pomembna genitalna tbc. Ta je vzrok v 10 %. Čeprav je danes pljučna tbc že skoraj premagana, ni tako z genitalno, ki je še vedno zelo razširjena. Zdravljenje je dolgotrajno, je pa velikokrat nagrajeno z rojstvom otroka, pa čeprav včasih šele po desetih letih.

Dr. Anton Kastelic

Zaščita človekovega okolja

Cena onesnaženja je še vedno dvakrat večja od stroškov za preprečevanje onesnaženja. Tega bi lahko definirali kot stranski proizvod človekove dejavnosti, ki ustvarja ovire, škodo in nesreče. Od onesnaženja ljudje obolevajo, ponekod tudi umirajo, onesnaženje povzroča pospešeno korozijo in utrujenost materiala, zmanjšuje plodnost zemlje, itd. Prav tako je omejena tudi proizvodnja dobrin, zmanjšan pa je tudi dohodek zaradi teh težav. Vse to ima svojo ceno na katero ekonomisti pomislijo, kadar obravnavajo cene oziroma stroške obračunavanja.

V vseh razvitih državah podvzamejo ukrepe, da bi zmanjšali onesnaženje. V tem smislu izboljšujejo tehnologijo, ki manj onesnažuje, proizvajajo izdelke, ki prav tako ne onesnažujejo, čistijo odpadne vode in jih vnovič uporabljajo, itd. Vsi ti ukrepi imajo svojo ceno, čeprav je to ceno glede na stroške izredno težko izračunati. Onesnaženost, ki povzroča bolezni oziroma okvare na zdravju, nam ni točno znana. Amerikanci so naprimer izračunali, da je strošek onesnaženja zra-

ka v začetku tega desetletja znašal med 1 in 2 % bruto narodnega dohodka ZDA. Cena za onesnaženo vodo pa je polovico manjša. V razvitih državah znaša strošek onesnaženja zraka in vode okoli 2 % bruto narodnega proizvoda. Cilj vseh je, da bi zmanjšali stroške onesnaženja, pa tudi stroške preprečevanja tega onesnaženja. Seveda pa je to odvisno od številnih faktorjev, med drugim tudi od nas samih.

Da bi človeka in njegovo okolje zaščitili pred številnimi škodljivimi vplivi, so uvedli tudi v nekaterih jugoslovanskih delovnih organizacijah posebna delovna mesta referentov za zaščito človekovega okolja. Ta novost v naporih za zmanjšanje onesnaženja življenjskega okolja v okolici tovarn, ki posebno onesnažujejo, je toliko pomembnejša, ker prihaja predvsem od tistih kolektivov, ki po naravi svoje proizvodnje povzročajo onesnaženje, posebno zraka (npr.: cementarne, itd.). Smatrajo, da bodo na ta način dosegli boljše rezultate pri preprečevanju onesnaženja in s tem zaščitili človekovega okolja.

Malica v jami — včasih

Med osemurnim delavnikom je vendar treba nekaj pojesti. A kaj odmora za malico ni bilo, za jesti pa tudi ne preveč. Zato so tisti, ki so prinesli malico s seboj, pojedli takrat, ko se na odkopu odstrelili in se ni dim vsaj malo razkadil. To je trajalo približno deset minut. Če pa ni bilo treba odstreljevati, je pa ponavadi ostala malica v žepu in takrat je predkop pač potolažil sebe in druge: »Bomo pa v nedeljo jedli, ko bo frej«. Malico je bilo treba z žico privezati na rigl, če ne,

so jo takoj našle in pojedle podgane. Če je kdo na to pozabil je večkrat potegnil, iz žepa podgano kot pa malico. In kaj je bilo za malico? Običajno sam kruh, doma pečen, kajti če si jedel še kak priboljšek zraven kruha, si bil strašno žejen. Žeja pa je bila že brez priboljška velika, kajti pri delu na vroči številki (n.p. karlina) je stekla poslednja kaplja potu iz telesa. Za žejo so vozili v jamo vodo v pučnah do šohita, od tam naprej pa so jo nosili »vasser pinči« v bankah na števil-

ko. Sicer so nosili knapi s seboj tudi kavo, črno, nesladkano, večinoma doma praženo, rž ali ječmen v čutaricah, toda tega je bilo premalo. Zato se je k temu napitku, če lahko tako rečemo, še cel šihl dotakala voda. Če je bila številka vroča, je popil vsak knap med šihlom 2 do 3 litra vode, takšna je bila žeja. Ob nedeljah so banke pomili s kisom in v ponedeljek je bila najboljša voda, ker je bila še malo kislá. No in sta bila takole en ponedeljek predknapar in kopač na odkopu. Predkopač ga je v nedeljo malo preveč popil, pa je bil žejen, da bi hudiča požrl. Najprej je spil svojo

kavo, potem pa je še malo komeradovega požrl. Ko se je tudi ta odpravil pit, ga je že manjkala četrtna. »Le kdo je moj kofe požrl?«, je zaklical komeradu. »Ha«, je bil drugi zvit, »jaz sem prejle videl podgano kako je rep vtaknila v kofe in ga oblizaval ker je bila žejna. No potem ga bom kar stran zlizl. »Bog ne daj«, je vpil ta žejn, »ga bom kar jaz spil, ker sem še bolj žejn kot podgana«. Vidite, pa je prišel, do »moč«. Tudi z malico so se bahali, če je imel kdo kaj boljšega. Nek knap s Kumljanskega je imel vsak dan za malico potico, tako lepo jo je razvil pri

malici, da so ga vsi občudovali. Pa se je le enemu čudno zdelo, zato je po malici pogledal v njegov žep. V njem je našel potico, staro in trdo kot kamen, katero je revež vsak dan pokazal in nazaj zavil v papir za naslednji dan, ker »danes ni bil lačen«. Jedel seveda ni nič. Potico pa je le imel. Še in še bi se dalo pisati o tem, vendar bi mi marsikdo ne verjel ker vidi kaj je dandanes na jamskih odkopih za malico. Povrhu pa še čaj, kava, kislá voda. Malica, pa še plačana povrhu, zastonj. Res smo lahko zadovoljni. Vsaj starejši smo.

Milan Kovač

Slovenski gasilci v Vojvodini in Romuniji

Gasilska zveza Slovenije je organizirala strokovno ekskurzijo v Vojvodino in Romunijo od 28. 5. do 5. 6. 1978. Ekskurzije se je udeležilo 50 predstavnikov iz SR Slovenije, od tega 6 delegatov iz Trbovelj, ki se ukvarjajo s požarnim varstvom. V strokovnem vodstvu so bili najvišji predstavniki Republiške gasilske zveze tovariši Božič, Lenarčič in Dimić. Namen ekskurzije je bil seznaniti se z delovanjem gasilske službe v SR Srbiji in Romuniji. Zanimala nas je predvsem organizacija in pripravljenost za gašenje večjih požarov. Ogledali smo si gasilsko opremo v Vojvodini in Romuniji, posebej pa še učinkovitost delovanja letih.

Že v Novem Sadu in Subotici smo ugotavljali precejšnje razlike pri organiziranosti gasilske službe, načinu financiranja in delovanja. Tako imajo poklicni gasilci v SR Srbiji priznано benificirano delovno dobo že od leta 1945. Tudi v SR Sloveniji sedaj potekajo razprave za priznanje benificirane delovne dobe poklicnim gasilcem. Posebej smo bili preseñeni ob prihodu v glavni gasilski center v mestu Temisoar

v Romuniji. Tu so nas sprejeli zelo prijateljsko in na prirčen način visoki vojaški funkcionarji, gasilci, meščani in pionirji s cvetjem. Vojaški funkcionarji so nas seznanili z delom romunskih delavcev požarnega varstva in kasneje smo bili njihovi gosti. V romunski armadi vadijo posebne gasilske enote za gašenje požarov ter v šolah izobražujejo tovrstni kader. Zato je tudi celotna gasilska služba pod nadzorstvom armade. Vojaški funkcionarji so nas spremljali na vsej poti po Romuniji ter nam razkazovali njihove dosežke pri organiziranju in delovanju gasilske službe.

Obiskali smo tudi sedež romunske naftne industrije v Ploestiju. Tu je varstvo proti požaru izredno organizirano, tako da je praktično nemogoče, da bi prišlo do večjega požara. V proizvodnji nafte je Romunija druga v Evropi. Te dragocene tekočine načrpa letno okrog 13 milijonov ton, kar se tudi odraža na zelo nizkih cenah bencina in nafte.

Iz Ploestija nas je pot vodila do Bukarešte, glavnega mesta Romunije. Bukarešta šteje 1.800.000 prebivalcev. Tu smo

tudi obiskali gasilsko enoto, ki nas je prijateljsko sprejela. Vojaki — gasilci so prikazali vse njihove veščine pri vajah na orodju in premagovanju preprek. Seznanjeni smo bili tudi z vsemi znamenitostmi mesta, kakor tudi s sedežem jugoslovanske ambasade v Romuniji.

V tem mestu se še vedno lahko vidijo posledice potresa v katerem je izgubilo življenje okrog 1000 ljudi. Nekatere stavbe obnavljajo, druge so še vedno podprte z lesenimi drogovi, veliko pa gradijo novih. Na poti iz Bukarešte proti Đerdapu smo obiskali nekaj manjših mest ter se seznanili z njihovimi zgodovinskimi znamenitostmi.

S posebnim zanimanjem smo si ogledali požarno zaščito največje jugoslovanske hidrocentrale Đerdap. Delno smo si ogledali tudi princip delovanja hidrocentrale. V gradnji je že Đerdap II, priprave za gradnjo Đerdap III pa tudi že potekajo. Ogledali smo si tudi film o poteku gradnje hidrocentrale, katere gradnja je terjala 22 človeških žrtev, med njimi tudi nekaj slovenskih strokovnjakov. Zanimiv je bil tudi podatek lastne cene kW ure elek-

trične energije, ki znaša nekaj manj kot 0,05 din. Z razliko v ceni, ki jo plačamo potrošniki, odplačujejo anuitete za kredite, prenos elektrike do potrošnikov in financirajo nadaljnjo gradnjo podobnih objektov.

Vodič nas je tudi seznanil z zgodovinskim razvojem mesta Kladovo, ki je v neposredni bližini hidrocentrale. Od tu smo pot nadaljevali do Beograda ter prispeli v Ljubljano v ponedeljek, 5. junija 1978.

Upam, da bo ta strokovna ekskurzija koristila požarnemu varstvu v SR Sloveniji s tem, ko bodo preventivni ukrepi prišli bolj do izraza kot doslej.

Jurij Gotal

V času od 1. maja do 31. maja 1978, ima kadrovske sektor evidentirane naslednje kadrovske spremembe:

TOZD RUDNIK PREMOGA HRASTNIK

Sprejeti:

Ibrakič Sinan — kopač, Hidič Husein — kop. pomočnik, Jesenik Alojz — kopač, Klopčič Pavel — pom. zunanji delavec, Šmit Sandi — električar, Rizvič Zaim — učnik, Predovnik Franc — pom. zunanji delavec, Abram Franc — učnik, Ivančičevič Pile — učnik.

Odšli:

Štarkl Jože, kop. pomočnik — upokojen; Škrinjar Drago, vozač — samovoljna prekinitev; Fajič Emsad, kop. pomočnik — samovoljna prekinitev; Davidovič Jakov, vozač — sporazumna prekinitev; Čepin Alojz, vozač — samovoljna prekinitev; Zupan Jože, vozač — samovoljna prekinitev; Bojič Ibrahim, vozač — samovoljna prekinitev; Jovič Milan, učnik — sporazumna prekinitev; Jovič Nikola, učnik — samovoljna prekinitev; Kovačevič Nedeljko, učnik — v poskusni dobi s strani delavca; Ivančevič Mato, vozač — sporazumna prekinitev.

TOZD RUDNIK PREMOGA TRBOVLJE

Sprejeti:

Čeperlin Janez — jamski kovanar, Kreže Stojan — vozač, Dolar Franc I — odvaj. vode na površini, Bregar Ivan — odvaj. vode na površini, Vengust Martin — odvaj. vode na površini.

Odšli:

Dolar Izidor, kovač — upokojen; Šinkovec Alojz, kopač — upokojen; Poznič Zdravko, uč. kopač — upokojen; Zalar Tončka, kuharica — upokojena; Mrežar Anton, varilec — umrl, Prelogar Anton, kopač — upokojen; Bregar Ivan, strežaj kompr. — upokojen; Barovič Franc, kopač — invalidsko upokojen; Zajšek Rudi, vozač — samovoljna prekinitev.

TOZD RUDNIK PREMOGA ZAGORJE

Sprejeti:

Juvan Zdenka — obračunovalec OD (komercialni tehnik),

Robič Vera — administrator oddelka, Drljača Dragan — učnik, Juričič Branko — kopač, Lovrič Dragan — učnik, Stakič Toma — učnik, Babič Stojan — učnik, Saldum Ilija — učnik, Šukalo Mihajlo — učnik.

Odšli:

Muslić Muslija, separ. delavec — samovoljna prekinitev; Omerović Ibrahim, vozač — samovoljna prekinitev; Šabović Hazbo, vozač — samovoljna prekinitev; Janež Jože IV, kopač — redna odpoved; Oven Stane, kopač — upokojen; Podrenik Ivan, kopač — upokojen; Romanič Razim, učnik — samo-

Pred kratkim je imela strelska družina Alojz Hohkraut iz Trbovelj, svoj redni letni občni zbor. Družina se je udeležila po svojih članih 37 strelskih tekmovanj v preteklem letu. Sicer pa združina šteje 427 aktivnih članov in je ena najmočnejših v Zasavju, pa tudi v Sloveniji. Bili so zmagovalci zasavske lige — strelskega tekmovanja, sicer pa so osvojili na meddružinskih, občinskih, regijskih in drugih strelskih tekmovanjih, 12 prvih mest, 7 drugih in 9 tretjih mest, ter vrsto pomembnih drugih uvrstitev. Člane družine Ervin Horvat je osvojil naslov republiškega prvaka »zlate puščice«. Letos pa je na državnem strelskem prvenstvu dosegel drugo in enkrat četrto mesto.

NAGRADNA KRIŽANKA OB DNEVU RUDARJEV

1500

1

PRIPRAVA ZA MERJENJE VODNE ZLOBLINE POMANJKANJE POGUMA

OSREDNI DOHODEK

ZNAN ANTIMILITARISTIČNI FILM

CANKAR

FRNI-KOLA

PTICA SEVER. MORIJ

ANTON AŠKERC

VODIK

VEŠTAČEVJE V TEORIJ

SLABA NAVADA

OSREDNI ZAJMEK

INDONEZJSKI OTOK

ŽVERLO

KNJIŽOVODSKI POJEM

IZRAZ LJUBEZNI

MILANSKA GALERIJA

GORA V ŠVICI

RAČUN

ILVEDE-NEC V ENI OD NAJNOVOŠKIH VED

OKIS

KORALNI OTOK

ISSENOVA DRAMA

AVSTRILJSKE PRJELJUBI

MOŠKO IME

POKRAJINA V ROMUNIJ

SAHICA DOMAČE ŽIVALI

MESTICE ISTRJ STARI MESTI TOČANI

NAJVEČJE PRISTANIŠČE V WALESU

PRI-ŽNICA

VELIKO FINSKO JEZERO

VLADAREK NASHOV NAVLAKA

ORANJE OROVAD JAVNE NA ROČE

JAU-ŠOYEC

BL. MESTO BAŠKARSKA ASSR OTTO DIX

IZBIRA MED DNEMA MOŽNOSTIMA

ALUMINIJ ZASEBNI PROIZVAD JALEC

NEZNANEC

AVSTRILJA SREDIŠČE VRTENJA

GORA SRBIJI NEBESA

KOMUNISTIČNA PARTIJA SVICA

SLOVENSKI HOKEJIST

VIVIEN LEIGH VRTNA LOPA

SRBSKO-HRV. IN VAŠA ČRKA

MOŠKO IME

PAZIN

THOMAS GRASHAM

SKRAT-NOST IVE SUBIC

SLABA BOLSKA OCENA

PRI PADNIK STARO-GERMAN. PLEMENA

ZNAMKA AKUMULATORJEN

ZAPLEMBA TUJIH LADIJ

AVSTRILJSKI ARHITEKT MOŠERNE SHEET

NAŠ NE-KDANJŠI REPREZ VRTAR (MARIC)

AFRIŠKA REKA

ŽENSKI ORGAN

NEH. PISA TELJICA (ALICE MARIA)

SRBIJA

CEOTINA

1890 LISAC

PAR. BORI TOVARNA

JARA

ROMUNSKI TENISKI IGRALEC OLEK MOŠTEK

AFRIŠKA ANTILOPA TOVANJE

ROMUNSKI TENISKI IGRALEC OLEK MOŠTEK

ARTHUR SIMPSON BLINASTA PIŠČAL

GEORGE ELIOT

ODPLAČILNA VOTA OŽIGAND JEDLO

VODNA ŽIVAL NIKOLAJ OGAREV

PREČNI DROG SPANSKA REKA

SAMEC PERNATE ŽIVALI

MESTO PEČATA

INDONEZJSKA ČASOPIS AGENCIJA

LITER. FRANC. FILOZOF. HIPPO-LYTE

RIMSKA BOGINJA NESREČE

DUH UMRELEGA PRI STARIH SLOVANH

LAHKA TKANINA KVALITETA

ARNALDO POMODORO

ANGL. TE. KAC NA DOLGE PROGE (CLAR)

POVRŠINA

NRAVI

INDON. MESTO OB IZL. TO JEK

HRVAT-SKO PODJ. ZA PRED. LAVONAFTE

TROJA

YANICE V V. MORAV

OLGA SKOVBAN

GRŠKO OBHORSKO MESTO

MORŠKI MEHKUJEC ČASOMER

RASTLIN-SKI IZ-RASTEK

ZASLON

INDUSTR. MESTO V POSANJU

DUŠIK OGLASNJE KACE

ZOLA EMILE NECA-KINTA

ZAREZA V SODU

RADIJ POŠKODOVANA ŽENŠKA

SUKANEC SR. PISLEC AVTOR DOM KIMOTA

JIRI RASKA CENTEL ZA OŠEVANJE VEČJESA NASELJA

ZADNJI CELJSKI GROF

RADKO POLIC MESTO V SEVERNI NEMČIJI

CL₂H₆

3

VKNJI-ZBA PERNATA ŽIVAL

INTERVAL H. STOPNJE V KLASIRU M

PINSKI VZKLIK

MAKAR-SKA

DUKOVICA

KNIN

LA GORA

SIBENIK

IZRAZ CENI IZ CERKVE

REKA SKOZI VELENJE

SPLIT

PAZIN

PULA

THOMAS GRASHAM

SKRAT-NOST IVE SUBIC

SLABA BOLSKA OCENA

PRI PADNIK STARO-GERMAN. PLEMENA

voljna prekinitev; Psarn Ivan, kovač — umrl; Razboršek Franc, kopač — umrl; Vidergar Karel, vozač — samovoljna prekinitev; Lazar Jože VI, vozač — umrl; Sluga Franc, kopač — upokojen.

TOZD SEPARACIJA PREMOGA TRBOVLJE

Sprejeti:

Vičič Jože — spenjalec voz, Centrih Franc — kovinostrugar.

Odšli:

Avlič Ivan, separacijski delavec — samovoljna prekinitev; Žnidaršič Marija, zbiralka premoega — upokojena.

TOZD RUDARSKO GRADBEN. DEJAVNOST

Sprejeti:

Kurnik Zdravko — učnik, Leskovšek Ivan — učnik, Jazbinšek Alojz — vozač, Hokič Ramiz — vozač, Jevtič Stojan — učnik, Klipič Djevad — učnik, Salkič Mehmed — učnik, Lučič Jako — učnik, Žiko Ibrišim — učnik, Košpo Ferid — učnik, Beganovič Sulejman — učnik, Džokič Luka — učnik, Bajraktarevič Samid — učnik, Kos Ernest — učnik, Simič Mladen — kop. pomočnik, Košpo Ibrahim — učnik, Agovič Vehbija — učnik, Kolobarič Jovo — vozač, Spahič Ismet — vozač, Jevševar Dušan — vozač (elektrotehnik), Jurjevič Filip — učnik, Oberčkal Kamilo — ključavničar, Veladijč Hasan — učnik.

Odšli:

Vodiškar Stane, rudarski nadzornik — upokojen; Delič Šahbaz, zidar — sporazumna prekinitev; Kozole Stane, učnik — sporazumna prekinitev; Einfalt Ferdinand, kopač — upokojen; Bilajac Djevad, učnik — samovoljna prekinitev; Ejupović Fadil, kopaški pomočnik — samovoljna prekinitev; Golubović Vlado, kopač — sporazumna prekinitev; Ravnikar Vinko, kopač — upokojen; Klipič Djevad, učnik — sporazumna prekinitev; Smergut Jože, učnik — samovoljna prekinitev; Dudek Franjo, tesar — sporazumna prekinitev; Mecilovšek Edi,

kopaški pomočnik — invalidsko upokojen; Omerovič Besim, učnik — samovoljna prekinitev.

TOZD ELEKTROSTROJNE DELAVNICE

Odšli:

Plevčak Jurij, električar — sporazumna prekinitev; Guček Vili, električar — umrl.

TOZD GRAMAT

Sprejeti:

Toljagič Dušan — zlagalec žgane opeke, Bokal Vida — zlagalec žgane opeke, Sivac Muharem — zlagalec žgane opeke.

Odšli:

Kreže Stojan, opek. delavec — redna odpoved.

TOZD AVTOPREVOZ

»ZASAVJE«

Sprejeti:

Lekše Jože — avtomehanik, Tuhtar Brane — avtomehanik.

Odšli:

Bajda Albin, strojni delovodja — sporazumna prekinitev

DS SKUPNIH SLUŽB

Sprejeti:

Zmrzlak Marija — strojepiska.

Odšli:

Grm Majda, ekonomski tehnik — sporazumna prekinitev; Kršlin Avgust, glavni sklad. — upokojen.

Ljuba Poznič

ŠAH

Uspeh trboveljskih ekip

3. in 4. junija 1978 je bilo v Kranjski gori 30. jubilejno delavsko moštveno šahovsko prvenstvo SRS za leto 1978. Tekmovanja se je udeležilo 37 ekip, med njimi tudi trboveljski ekipi Termoelektrarna Trbovlje REKZ in STT, ter dosegli odlični uspeh.

Končni vrstni red finalne skupine:

	točk
1. Žel. gospodar. Ljub.	30
2. Term. Trb. — REKZ	27,5
3. STT Trbovlje	26
4. REK Velenje	24,5
5. Slov. filhar. Ljub.	23
6. Skup. mesta Ljub.	22

7. Iskra I. Ljubljana	21
8. TAM Maribor	20,5
9. Stol Kamnik	20
10. Gorenje Velenje	18,5
11. SZDL Ljubljana	17
12. TOZD VET Žel. Jes.	14

Prve tri ekipe so prejele pokale in medalje.

Za Termoelektrarno Trbovlje REKZ so nastopali in dosegli točke:

	točk
JAZBEC Hinko	10,5
KOTNIK Franc	10
ŠTRTAK Marjan	12
DOLAR Jože	11

vsi iz 16 partij. STT Trbovlje je nastopila v postavi Kranjc Oto, Drobež Jože, Bregar Rudi in Gračner Ivo.

Hinko JAZBEC

Nagradna križanka ob dnevu rudarjev

Med reševalce s pravilnimi rešitvami nagradne križanke ob dnevu rudarjev, objavljene v tej številki glasila Srečno, bomo z žrebom razdelili tri knjižne nagrade.

Izrezek iz časopisa z rešitvijo pošljite na naslov: REK Zasavje, Uredništvo glasila Srečno, 61420 Trbovlje, Trg revolucije 12.

Pri žrebanju bomo upoštevali vse pravilne rešitve, ki bodo prispele v uredništvo, do vključno 7. julija 1978.

Glasilo ureja uredniški odbor: Hinko Jazbec, Emil Kohne, dipl. inž. rud., Tine Lenarčič, Metod Malovrh, dipl. inž. rud., Joži Medvešek, Janez Oberžan, Anton Pikš, Anton Šum, Miro Šuštar.

Odgovorni urednik: Emil Kohne, dipl. inž. rud.

Tehnični urednik: Tine Lenarčič.

Naklada 3.200 izvodov. Za člane delovne skupnosti REK Zasavje je časopis brezplačen. Rokopisov in fotografij ne vračamo. Glasilo Srečno izdaja Rudarsko elektroenergetski kombinat Zasavje, n. sol. o. — 61420 Trbovlje, Trg revolucije 12. Izhaja mesečno. Tisk KTL — TOZD TIKa Trbovlje.